

## **Hiyay Manged a Balita a inhulat nan MATEO**

*Hilay Nangaunan Tutoa nan Apo Jesu Cristo  
(Lucas 3:23-38)*

<sup>1</sup> Yati ye lihtaan nin nangaunan tutoa nan Apo Jesu Cristo a lahi nan David a lahi nan Abraham.

<sup>2</sup> Hiyay Abraham ye bapa nan Isaac.

Hiyay Isaac ye bapa nan Jacob.

Hiyay Jacob ye bapa lan Juda boy kaka-tongno na.

<sup>3</sup> Hiyay Juda ye bapa lan Perez boy Zera a aanak na kanan Tamar.

Hiyay Perez ye bapa nan Esrom.

Hiyay Esrom ye bapa nan Aram.

<sup>4</sup> Hiyay Aram ye bapa nan Aminadab.

Hiyay Aminadab ye bapa nan Naason.

Hiyay Naason ye bapa nan Salmon.

<sup>5</sup> Hiyay Salmon ye bapa nan Boaz a anak na kanan Rahab.

Hiyay Boaz ye bapa nan Obed a anak na kanan Ruth.

Hiyay Obed ye bapa nan Jesse.

<sup>6</sup> Hiyay Jesse ye bapa nan Poon David.

Hiyay Poon David ye bapa nan Solomon a anak na kanan bawo nan Urias.

<sup>7</sup> Hiyay Solomon ye bapa nan Rehoboam.

Hiyay Rehoboam ye bapa nan Abias.

Hiyay Abias ye bapa nan Asa.

<sup>8</sup> Hiyay Asa ye bapa nan Jehoshafat.

Hiyay Jehoshafat ye bapa nan Joram.

Hiyay Joram ye bapa nan Uzias.

<sup>9</sup> Hiyay Uzias ye bapa nan Jotam.

Hiyay Jotam ye bapa nan Acaz.

Hiyay Acaz ye bapa nan Ezekias.

<sup>10</sup> Hiyay Ezekias ye bapa nan Manases.

Hiyay Manases ye bapa nan Amos.

Hiyay Amos ye bapa nan Josias.

<sup>11</sup> Hiyay Josias ye bapa lan Jeconias boy kakatongno na. Kananyatew a panaon, hilay Israelita, kinapyol hilan taga Babilonia.

<sup>12</sup> Ket legan kapyol hilaynan taga Babilonia ye Israelita, hiyay Jeconias ket nagkaanak ya.

Hiyay Jeconias ye bapa nan Salatiel.

Hiyay Salatiel ye bapa nan Zerubabel.

<sup>13</sup> Hiyay Zerubabel ye bapa nan Abiud.

Hiyay Abiud ye bapa nan Eliaquim.

Hiyay Eliaquim ye bapa nan Azor.

<sup>14</sup> Hiyay Azor ye bapa nan Zadoc.

Hiyay Zadoc ye bapa nan Akim.

Hiyay Akim ye bapa nan Eliud.

<sup>15</sup> Hiyay Eliud ye bapa nan Eleazar.

Hiyay Eleazar ye bapa nan Matan.

Hiyay Matan ye bapa nan Jacob.

<sup>16</sup> Hiyay Jacob ye bapa nan Jose a ahawa nan Maria. Hiyay Maria ye indo nan Jesus a anhabtan Cristo.

<sup>17</sup> Kaya-bay paibat kanan Abraham angga kanan Poon David, main labin-apat a lahi. Ket paibat met kanan Poon David angga ha nakapyol

hilan taga Babilonia, labin-apat met a lahi. Ket paibat ha nakapyol hilan taga Babilonia anggan nianak yay Apo Jesus a anhabtan Cristo, main met labin-apat a lahi.

*Hiyay Pangianak kanan Apo Jesu Cristo  
(Lucas 2:1-7)*

<sup>18</sup> Wanae ye nangalyadi ha in-anak yay Apo Jesu Cristo. Hiyay Maria a indo na, ket nakataning yaynan ikahal kanan Jose hatew. Noba bayo hila po naylalay, natandaan nan Maria a mabuktot yayna makauli ha kapalyadiyan nin Ihipiditon Dioh. <sup>19</sup> Hiyay Jose a mapag-ahawa nan Maria, ket magha yan matoyong a tao. Kaya-bay inihip na a ihyay na yay Maria a homain kanayon a nagtanda ta-omen ahe ya mipading-ey.

<sup>20</sup> Noba legan an-hipen na yatew Jose, napakit ya kana ye anghil nin Dioh makauli ha lelep. Ket hinabi na kana, “Jose a lahi nan David, adi ka ampagluwaluwa a mangikahal kanan Maria, ta binumuktot ya makauli ha kapalyadiyan nin Ihipiditon Dioh. <sup>21</sup> Manganak yan maghay laki. Ket pangalanan mo yan Jesus,\* ta iligtah na hilay tatao na ta-omen hila ahe mapaduhaan uli ha kakahalanan la.”

<sup>22</sup> Ket nalyadi hilatin kaganaan ta-omen matupad ye hinabi nan Apo makauli kanlan popodopita na a wanae,

<sup>23</sup> “Bumuktot ya lano ye maghay balatang. Ket manganak ya nin maghay laki.

---

\* **1:21** *Jesus:* hiyay labay habiyen nin ngalan Jesus ha habin Jujudio ket “Mangiligtah yay Apo Dioh.”

Ket ingaten la yan Emmanuel.”† (Hiyay labay habiyen, “Lamo tawo yay Dioh.”)

<sup>24</sup> Haanin ha nimata yay Jose, hinumbong nay hinabi nin anghil nin Dioh kana, ket tinanggap na yay Maria bilang ahawa na. <sup>25</sup> Noba ahe naya nilalay legan mabuktot ya po. Ha nanganak yayna, hiyay Jose, pinangalanan na yan Jesus ye ongi.

## 2

### *Hiyay Panlumteng lan Mangadunong ha Titige nin Bibitoen*

<sup>1</sup> Hiyay Apo Jesus, nianak ya ha banwan Betlehem ha plobinhiyan Judea ha panaon nan Poon Herodes. Ha maghay mangaamot, main nilumateng ha Jerusalem a nangibat ha daya a mangadunong ha titige nin bibitoen. <sup>2</sup> Ket nanepet hila kanlan tatao ihtew, “Way-ihtew yan in-anak ye ongi a mag-ilyadin poon yon Jujudio? Antepeten miya, ta nakit mi ha daya ye bitoen a pagkakitan a nianak yayna. Ket nakew kayi ihti ta-omen kayi manggalang kana.”

<sup>3</sup> Ha nabalitaan nan Poon Herodes yati, nayoot ye ihip na. Wanabay hila met ye kaganaan a tatao ha Jerusalem. <sup>4</sup> Kaya-bay hiyay Poon Herodes, impadakit na hilay mānguna a papadi boy hilay mamaihtodo nin Bibilin. Ket tinepet na hila, “Way-ihtew ya ianak ye Cristo?”

<sup>5</sup> Ket nakibat hila kana, “Ha banwan Betlehem ha plobinhiyan Judea, ta wanae ye impahabi nan Apo Dioh kanan podopita na hatew,

---

† 1:23 Isaias 7:14.

6 'Hikawon tatao ha banwan Betlehem a hakop nin Juda, aliwa kawon maaaypa kanlan kanayon a tatao ha babanwa nin Juda.

Ta mangibat ya lano ha banwa yo ye maghay poon a mangalingay kanlan tatao kon Israelita.' ”\*

7 Haanin, hiyay Poon Herodes, impadakit na hilan homain kanayon a nagtanda ye mangadunong ha titige nin bibitoen. Ket tinepet na hila, “Nakano yo yan nakit yatew a bitoen?”

Nakibat hila, “Luwaynay taon ye nalabah.”

8 Pangayadi, intubol na hilayna ha Betlehem. Ket binilinan na hila, “Makew kawoyna ha Betlehem, ta pakatapulen yo yan manged ye anak. Ket no makitan yo yayna, ipatanda yon tampol kangko ta-omen ako met makew manggalang kana.” 9 Pamakange la nin bilin nan Poon Herodes, nakew hilayna ha Betlehem. Legan angkumodang hila palakew ihtew, nakit la yayna man yatew a bitoen. Ket imbagnoh hila nin bitoen ha angkunaan nin anak. 10 Uli ha pamakakit la ha bitoen, ket naaliket hilan tubat. 11 Ket ha hinumlep hilayna ha baey, nakit la yay anak ha talig nan Maria a indo na. Ket nilumukob hilan nanggalang kana. Pangayadi, niloat lay kakaget la haka la in-ibyay kana ye didigalo la a balitok, insenso, boy makapabango a mira.

12 Haanin, hinabi nan Apo Dioh ha taynep lan mangadunong ha titige nin bibitoen, “Adi kawoyna ampag-udong kanan Poon Herodes.”

---

\* 2:6 Mikas 5:2.

Kaya-bay ha nuli hilayna, lumbo anay dinanan la.

*Hiyay Panumakah palakew ha Egipto*

<sup>13</sup> Ha nakaalih hilaynay mangadunong ha titige nin bibitoen, napakit ya ha taynep nan Jose ye maghay anghil nin Dioh. Ket hinabi nan anghil kana, “Mimata ka, ta hilay mitaindo mo, itakah mo hilan ilakew ha Egipto. Kumonin kawo po ihtew anggan ahe ko habiyen kanyon mag-udong kawoyna, ta an-ipatapul na yan Poon Herodes ye anak ta-omen naya ipapatey.”

<sup>14</sup> Kaya-bay nimata yay Jose. Ket kananyatew met ateed a madeglem, intakah na hilay mitaindo palakew ha Egipto. <sup>15</sup> Ket kinumonin hila ihtew angga ha matey yay Poon Herodes. Uli yatin nalyadi, natupad ye hinabi nan Apo Dioh makauli kanlan popodopita na hatew a wanae, “Hiyay anak kon laki, hinagyat ko yan umalih ha Egipto.”†

*Hiyay Pangipapatey kanlan Aanak a Laki*

<sup>16</sup> Ha natandaan nan Poon Herodes a nahiliban la yan mangadunong ha titige nin bibitoen, napoot yan tubat. Kaya-bay intubol na hilay huhundaloh nan makew ha banwan Betlehem boy ha kaganaan a lulugal a mahaley ihtew. Ket imbilin na a pateyen la hilay kaganaan a lalakin aanak a nagtaon nin luwa paaypa. Ta luwaynay taon ye nalabah paibat ha nakit laya ye bitoen nin mangadunong ha titige nin bibitoen.

<sup>17</sup> Uli yatin nalyadi, natupad ana ye hinabi nan podopitan Jeremias a wanae,

---

† **2:15** Hosea 11:1.

18 “Main angkange a makhaw a pangandang boy panumangih ha banwan Rama. Hiyay Raquel, antangihan nay aanak na. Ket ahe ya maliwaliwa, ta natey hilaynay aanak na.”<sup>‡</sup>

*Hiyay Pag-udong nan Jose paibat ha Egipto*

19 Ha natey yaynay Poon Herodes boy anti ya po ha Egipto ye Jose, napakit yayna man ha taynep na ye anghil nin Dioh. <sup>20</sup> Hinabi nin anghil kana, “Jose, mimata ka, ta iuli mo hilaynay mitaindo mo ha Israel, ta natey yaynay malabay mamatey kanan anak.”

<sup>21</sup> Kaya-bay nimata yay Jose. Ket in-uli na hilaynay mitaindo na ha Israel. <sup>22</sup> Noba ha nabalitaan nan Jose a hiyay Arquelao a anak na met ateed nin Poon Herodes ye hinumagili a ampanakop, nalimowan yan makew ihtew. Haanin, ta binabalaan na yan Apo Dioh ye Jose ha taynep na, ket naglaloh hilaynan nakew ha plobinhiyan Galilea. <sup>23</sup> Ket kinumonin hila ha banwan Nazaret. Ha wanabay, natupad ye hinabi lan popodopita, “Ingaten laya lanon Nazareno” ye Cristo.

### 3

*Hiyay Pangiadal nan Juan a Māmawtihmo  
(Marcos 1:1-8; Lucas 3:1-18; Juan 1:19-28)*

<sup>1</sup> Kananyatew a panaon, hiyay Juan a Māmawtihmo, nakew yan nangipatanda ha wangwang nin Judea <sup>2</sup> nin wanae, “Paghehean boy itgen yoynay panyag nin kahalanan, ta

<sup>‡</sup> 2:18 Jeremias 31:15.

madanon anay panakop nan Apo Dioh.”<sup>3</sup> Hiyay Juan a Māmawtihmo ye andektan nin hinabi nan podopita Isaias ha hinabi na,  
 “Main maghay ampangipangha ha wangwang nin wanae,

‘Thadya yoy dān nan Apo.

Itoynong yoy pagdanan na.’ ”\*

<sup>4</sup> Hiyay bado nan Juan, ket yadi ha labok nin kamelyo. Boy hiyay akeh na, yadi met ha katat ayop. Hiyay pamangan na, ket kowangey boy pulot panilan. <sup>5</sup> Malabong a tatao ha banwan Jerusalem, ha hakop nin plobinhiyan Judea boy ha lulugal a mahaley ha kabatowan Jordan ye nakew kanan Juan. <sup>6</sup> Ket inhabi lay kakahalanan la. Kaya-bay binawtihmowan na hilan Juan ha kabatowan nin Jordan.

<sup>7</sup> Noba ha nakit nan Juan a malabong a Papariseo boy Sasaduseo ye anhumaley kana a pabawtihmo met, hinabi na kanla, “Hikawon bamon bibikat, ayay naghabi kanyo a takahan yoy anlumateng a pamaduha nin Dioh? <sup>8</sup> No peteg a pinaghehean yo ye kakahalanan yo, ipakit yo awod ha didiyag yo. <sup>9</sup> Adi yo an-hipen, ‘Hi! Ahe kayi mapaduhaan, ta lalahi na kayin Abraham.’ Pakaihipen yo a agya hilatin dadapah, mababa na yan diyagen Apo Dioh a aanak nan Abraham. <sup>10</sup> Haanin met ateed, ket nakahadya yaynay Apo Dioh a mamaduha kanyo a ba-mon nakahapda anay wahay ha poon-kayo a palagen na. Ket hiyay balang poon-kayo a ahe ampanawa nin manged, putohen naya boy itapon ha apoy.”

---

\* **3:3** Isaias 40:3.



11 “Bawtihmowan katawo nin lanom bilang pagkakitan a pinaghehean yoynay kakahalanan yo. Noba main lumateng a igit a makapalyadiyan dinan ko, ta agya mangaget bengat nin hapatoh na, ket ahe ako katanggap-tanggap. Ket lano, bawtihmowan na kawo nin Ihpediton Dioh boy apoy. 12 Mailalayi ya ha maghay mamalohboh nin giniek. Hiyay ilik, ket ikamalig na. Noba hiyay apah, iulam naya ha apoy a ahe angkalep makanoman.”

*Hiyay Pamawtihmo kanan Apo Jesus  
(Marcos 1:9-11; Lucas 3:21-22)*

13 Hiyay Apo Jesus a ibat ha plobinhiyan Galilea, nilumateng ya ha kabatowan nin Jordan ta-omen ya pabawtihmo kanan Juan. 14 Noba hinabi nan Juan, “Hiko dayi ye hukat mon bawtihmowan. Taket ta pabawtihmo ka kangko?”

15 Noba nakibat yay Apo Jesus kana, “Higina, ta yabayti ye huhton diyagen ta-omen matupad ye kalabayan nan Apo Dioh.” Kaya-bay binawtihmowan na yan Juan.

16 Pangayadi yan nabawtihmowan ye Apo Jesus, ket inumawah yayna ha lanom. Ket tampol yan naglukat ye langit. Ket nakit na ye Ihpediton Dioh ha kadih kalapati a inumaypa yan inumapon kana. 17 Ket main bihnga a nangibat ha langit a naghabi nin wanae, “Yati ye Anak kon ampakaadoen ko a angkaaliketan kon tubat.”

## 4

### *Hiyay Panukho kanan Apo Jesus (Marcos 1:12-13; Lucas 4:1-13)*

<sup>1</sup> Pangayadi, hiyay Apo Jesus, in-ugot na yan Ihpiditon Dioh ha wangwang ta-omen na yan tukhoen nin Satanas. <sup>2</sup> Pangayadi nin apatapo a mangaamot a pagpalta nan mangan Apo Jesus, nabitlan yan tubat. <sup>3</sup> Haanin, nilumateng yay Satanas a manukho kana. Ket hinabi na, “No peteg a hika ye Anak nin Dioh, diyagen mo man awod a makan hilatin dadapah.”

<sup>4</sup> Noba nakibat yay Apo Jesus, “Yati ye naihulat a Habi nin Dioh,  
‘Aliwan bengat makan ye pagbi-ay nin tao, no aliwan tepe Habi nin Dioh.’ ”\*

<sup>5</sup> Pangayadi yatew, hiyay Satanas, inlakew na yay Apo Jesus ha banwan Jerusalem. Ket pinaideng naya ha pinakamatagay a pahen nin bobongan nin Timplo <sup>6</sup> haka na hinabi kanan Apo Jesus, “No peteg a hika ye Anak nin Dioh, magtaboy ka man awod. Ahe ka mapano, ta wanae ye naihulat a Habi nin Dioh,  
‘Itubol na hilan Apo Dioh ye aanghil na a manalima kammon manampopo ta-omen ahe mahugatan ha dadapah ye bibitih mo.’ ”†

<sup>7</sup> Noba nakibat yay Apo Jesus kanan Satanas, “Yati ye naihulat a Habi nin Dioh,  
‘Adi mo anhuboken ye Apo mon Dioh.’ ”‡

---

\* **4:4** Deuteronomio 8:3. † **4:6** Kakanta 91:11-12. ‡ **4:7** Deuteronomio 6:16.

<sup>8</sup> Pangayadi, inlakew na yayna man nin Satanas ha pinakamatagay a mapantay, ta ipakit na kanay kaganaan a panakopan ihti ha babeluta boy hiyay kabatnangan lan hilati. <sup>9</sup> Hinabinan Satanas kanan Apo Jesus, “Kaganaan yain, ibyay ko kammo dapot tana, manalimukod kan mangalang kangko.”

<sup>10</sup> Noba hinabi nan Apo Jesus kana, “Umalih kayna ihti Satanas, ta yati ye naihulat a Habi nin Dioh,

‘Hiyay Apo mon Dioh ye galangen mo boy hiyan bengat ye paghilbiyan mo.’ ”§

<sup>11</sup> Pangayadi yatew, nilakwanan na yaynan Satanas ye Apo Jesus. Ket nilumateng hilay aanghil nin Dioh, ket kinalingay laya.

*Hiyay Pandugi nin Pangiadal nan Apo Jesus  
(Marcos 1:14-15; Lucas 4:14-15)*

<sup>12</sup> Ha nabalitaan nan Apo Jesus a napidiho yay Juan, nag-udong ya ha plobinhiyan Galilea.

<sup>13</sup> Noba ahe ya kinumonin ha Nazaret, no aliwan ha Capernaum, ha ambay dagatdagatan nin Galilea ha dōn nin Zabulun boy Neftali. <sup>14</sup> Uli yatin nalyadi, natupad ye hinabi nan podopita Isaias a wanae,

<sup>15</sup> “Hiyay luwan lugal a anhabtan Zabulun boy Neftali, madanan yan palakew ha gilid dagatdagatan boy anti ha lipay nin kabatowan nin Jordan.

Hilatin luwan lugal ket hakop nin Galilea boy angkunaan nin malabong a aliwan Judio.

---

§ 4:10 Deuteronomio 6:13.

<sup>16</sup> Hilay tatao ihtew, ampagbi-ay hila ha kalitehan, noba makakit hilan tubat a kahnagan.

Agya anti hila ha kalitehan boy paugot hila ha kamateyan, ket mahnagan hila met ateed.”\*

<sup>17</sup> Paibat hatew, hiyay Apo Jesus, ket nandugi yaynan nangipatanda nin wanae, “Paghehean boy itgen yoynay panyag nin kahalanan, ta madanon anay panakop nan Apo Diah.”

*Hiyay Panagyat nan Apo Jesus kanlan naunan Māumbong na*

*(Marcos 1:16-20; Lucas 5:1-11)*

<sup>18</sup> Legan angkumodang yay Apo Jesus ha ambay dagatdagatan nin Galilea, nakit na hilay mikatongno a Simon a anhabtan Pedro boy Andres. Ampangikatkat hilan higay la, ta mānlapet hila. <sup>19</sup> “Kilakew kawo kangko,” wanan Apo Jesus, “ta diyagen katawoynan māngumbinyo nin tatao a mamteg kangko a ba-mo kawon ampanlapet nin malanghit.” <sup>20</sup> Ket tampol laynan nilakwanan ye higay la boy nakilakew hilayna kanan Apo Jesus.

<sup>21</sup> Legan ampagpahulong yay Apo Jesus ha pangumodang na, nakit naya met ye mikatongno a Santiago boy Juan a anti ha bangka a ampangayuma nin higay la. Lamo la yay Zebedeo a bapa la. Ket hinagyat na hila met ye mikatongno a makilakew kana. <sup>22</sup> Ket tampol lan nilakwanan ye bangka boy bapa la. Ket nakilakew hilayna kanan Apo Jesus.

---

\* **4:16** Isaias 9:1-2.

*Hiyay Pangiadal boy Pamaitaah nan Apo Jesus  
(Lucas 6:17-19)*

<sup>23</sup> Haanin, hiyay Apo Jesus, nakew yan nangiadal ha pāytiponan lan Jujudio ha kaganaan a lulugal nin plobinhiyan Galilea. Impatanda nay Manged a Balita tungkol ha panakop nan Apo Dioh boy pinaitaah na hilay tatao ha kaganaan a kalahin hakit la. <sup>24</sup> Haanin, hiyay balita tungkol kanan Apo Jesus, nitayak ana ha kaganaan a lulugal nin plobinhiyan Siria. Kaya-bay hilay kaganaan a tatao ihtew a ampaghakit nin nakahinadi, hilay hinelpa nin maloke a ihpidito, hilay angkumdey ye laman la, hilay lulumpo, inlakew la hila kanan Apo Jesus. Ket pinaitaah na hilan kaganaan. <sup>25</sup> Ket agya way-ihtew ya makew, anhumbongen la yan malabong a tataon nangibat ha plobinhiyan Galilea, babanwa ha Decapolis, banwan Jerusalem boy ha kanayon a lulugal ha plobinhiyan Judea boy hilay angkumonin ha lipay kabatowan nin Jordan.

## 5

*Hilay tataon Minged  
(Lucas 6:20-23)*

<sup>1</sup> Ha nakit nan Apo Jesus ye malabong a tatao, hinumaka ya ha nagmamapantay boy ihtew ya nikno. Ha hinumaley hilay mānubong na kana, <sup>2</sup> nandugi yayan mangiadal, a wana, <sup>3</sup> “Minged hilay tataon ampamalay a katapulan la yay Apo Dioh, ta maibilang hila kanlan anhakopen na.

- 4 Minged hilay tataon antumangih, ta liwaliwaen na hilan Apo Dioh.
- 5 Minged hilay tataon ampagmakaaypa, ta taw-iden lay babe-luta.
- 6 Minged hilay tataon angkahabek a manyag nin katoynongan a omen ha taon angkabitol o angkaplangan, ta pabhoyen na hilan katoynongan Apo Dioh.
- 7 Minged hilay tataon mapangingalo, ta ingalowan na hila met Apo Dioh.
- 8 Minged hilay tataon malinuh ye puho la, ta makit la yay Apo Dioh.
- 9 Minged hilay tataon ampanyag nin paykahundo, ta mahabtan hilan anak nin Dioh.
- 10 Minged hilay tataon ampipaloke uli ha panumbong la ha kalabayan nan Apo Dioh, ta maibilang hila kanlan anhakopen na.
- 11 Minged kawo no an-umihen la kawo, anipaloke, boy andamaen uli ha panumbong yo kangko. <sup>12</sup> Wanabay met ateed ye nalyadi kanlan popodopita nin Dioh hatew. Kaya-bay maghayaghag kawo boy mag-aliket, ta mayadet ye plimyo yo ha langit.”

*Hiyay Nakailalayian nin Ahin boy Kingki  
(Marcos 9:50; Lucas 14:34-35)*

<sup>13</sup> Hinabi na po Apo Jesus, “Hikawo ye pagkaahin nin kaganaan a tatao ihti ha babe-luta. Noba no maalih anay apgad na, ahe yayna maiudong. Ha wanabay, homain anan hilbi.

Kaya-bay itapon yayna tana ha dān boy tudak-tudakan anan bengat nin tatao.”

<sup>14</sup> “Hikawo ye pinagkakingki nin kaganaan a tatao ihti ha babe-luta a omen ha maghay banwa a anti ha babe nin mapantay a makit nin kaganaan.”

<sup>15</sup> “Homain taon mamaet nin kingki haka na hakeban nin panakalan, no aliwan ikonin naya ha hadya a pangikunaan ta-omen ya mahnagan ye kaganaan a anti ha loob nin baey. <sup>16</sup> Wanabay met kanyo. Katapulan a humnag kawo kanlan tatao makauli ha manganged a didiyag yo. Ha wanabay, igalang la yay Bapa yon Dioh a anti ha langit.”

### *Hiyay Adal tungkol ha Bibilin*

<sup>17</sup> Hinabi na po Apo Jesus, “Nabaan yo nayi a nakew ako ihti ha babe-luta a mangalih nin hilbi nin Bibilin a impahulat kanan Moises boy ha huhulat lan popodopita hatew? Ahe! Nakew ako ihti ta-omen ko hila tupaden. <sup>18</sup> Pakalengen yon manged ye habiyen ko. Legan anti po ye langit boy luta, agya hiyay pinakamakandin pahen nin Bibilin, ahe maanam anggan ahe matupad kaganaan. <sup>19</sup> Kaya-bay ayaman a ahe manupad ha agya po ha pinakamakandin pahen nin Bibilin boy iadal na met kanlan kanayon a ahe la tupaden, ket maibilang ya a pinakamaaypa kanlan anhakopen nan Apo Dioh. Noba ayaman a manupad nin Bibilin boy iadal na met kanlan tatao a tupaden la yatew, ket maibilang yan matagay kanlan anhakopen nan Apo Dioh. <sup>20</sup> Ta yati ye habiyen ko kanyo. Katapulan

a igitan yoy panumbong lan mamaihtodo nin Bibilin boy Pappariseo ha kalabayan nan Apo Diah. Ta no ahe, ahe kawo bega maibilang kanlan anhakopen nan Apo Diah.”

*Hiyay Adal tungkol ha Pangapoot*

<sup>21</sup> Hinabi na po Apo Jesus, “Nange yoyna a hinabi hatew po kanlan nangaunan tutoa tawo, ‘Adi kawo mamatey nin tao, ta ayaman a mamatey, ket mauhgaan a mapaduhaan.’\* <sup>22</sup> Noba haanin, yati ye habiyen ko kanyo, ‘Ayaman a angkapoot kanan katongno na, ket mauhgaan a mapaduhaan.’ Boy ayaman a maghabi kanan katongno na nin ‘Homain kan hilbi!’ ket ma-iadap ya met ha Panuhgaan lan Jujudio. Ayaman a maghabi kanan katongno na nin ‘Mutaw ka!’ ket maipalakew ya ha impilno. <sup>23</sup> Kaya-bay no ampangihagpa ka nin digalo mo kanan Apo Diah, ket maihipan mo yay hakit nakem nan katongno mo kammo, <sup>24</sup> lakwanan mo po ye hagpa mo ha pangihagpaan ta makew ka po makikahundo kana. Pangayadi, mag-udong ka boy mangihagpa kanan Apo Diah.”

<sup>25</sup> “No main mangidalom kammo, tampol kan makikahundo kana legan ahe naka po indalom. Ta no ahe kawo mapaykahundo, ket uhgaan na kan uhgado. Pangayadi, igawang naka ha polih a mangipidiho kammo. <sup>26</sup> Pakaleng-en mon manged ye habiyen ko. No nakapidiho kayna, ket ahe kayna milwah anggan ahe mo mabayadan ye kaganaan a multa mo.”

---

\* **5:21** Exodo 20:13; Deuteronomio 5:17.



*Hiyay Adal tungkol ha Pamabayi o Pamakilaki*

<sup>27</sup> “Nange yoynabay met a hinabi hatew po, ‘Adi ka mamabayi o makilaki.’† <sup>28</sup> Noba haanin, yati ye habiyen ko kanyo, ‘Ayaman a mamudek a main kaotoyan ha babayi o laki, ket nagkahalanan yayna nin pamakilaki o pamabayi.’ <sup>29</sup> Kaya-bay no hiyay dapit wanan a mata mo ye hangkan nin pagkahalananan mo, luowen mo yan itapon. Mamanged po a mamaghay mata mo dinan luwa noba mipalakew ka met ha impilno. <sup>30</sup> No hiyay dapit wanan gamet mo ye pagkahalananan mo, putohen mo yan itapon. Ta mamanged po a mamaghay gamet mo dinan luwa noba mipalakew ka met ha impilno.”

*Hiyay Adal tungkol ha Pangihyay nin Ahawa  
(Mateo 19:9; Marcos 10:11-12; Lucas 16:18)*

<sup>31</sup> “Hinabi na po ha Bibilin, ‘No labay nin maghay laki a ihyay ye ahawa na, katapulan a biyan na yan kahulatan nin payngihyay.’‡ <sup>32</sup> Noba haanin, yati ye habiyen ko kanyo, ‘Ayaman a lakin mangihyay nin ahawa na, powidan bengat no nakilaki ye ahawa na, ket hiyaynabay met ye nangitudon kanan ahawa na a magkahalanan ya no mangahawa yan lumbo. Ket hiyay lakin mangahawa kanan babayin inihyay, magkahalanan yayna met nin pamabayi.’”

*Hiyay Adal tungkol ha Panumpa*

<sup>33</sup> “Nange yoyna met a hinabi kanlan nangaunan tutoa tawo hatew, ‘No magpangako ye

† 5:27 Deuteronomio 5:18. ‡ 5:31 Deuteronomio 24:1.

maghay tao boy hinumpaan na po ha ngalan nan Apo Diah, katapulan a tupaden nay pangako na.'§ <sup>34</sup> Noba haanin, yati met ye habiyen ko kanyo, 'No magpangako kawo, adi kawo ampanumpa. Adi yo an-idamit ha pangako yo ye langit, ta anti ya ihtew ye pamiknoan nin Diah. <sup>35</sup> Adi yo met an-idamit ye babe-luta, ta yati ye tukdoan nin bibitih na. Boy adi yo met an-idamit ye banwan Jerusalem, ta yati ye banwan nan Makapalyadiyan a Poon. <sup>36</sup> Boy adi yo met an-idamit ye laman yo, ta agya po maghay labok yon bengat, ket ahe yo mababa a paputien o pangititen. <sup>37</sup> Habiyen yoynan bengat, "Awo" no awo o "Ahe" no ahe. Ta no manumpa kawo po, ket ibat ana kanan Satanas.' "

*Hiyay Adal tungkol ha Pamae  
(Lucas 6:29-30)*

<sup>38</sup> "Nange yoyna met a hinabi hatew, 'No binuwag na kan kapadiho mo, buwagen moya met. Boy no binongitan na kan kapadiho mo, bongitan moya met.' <sup>39</sup> Noba haanin, yati ye habiyen ko kanyo. No main taon manyag nin maloke kanyo, adi yoya ambaeen. No main manikpa nin pingipingi mo, iadap mo po kana ye kahampad. <sup>40</sup> No main mangidalom kammo ta labay nan kowen ye bado mo, ibyay mo, dayon hamda mo. <sup>41</sup> No main hundaloh a mamilit kammon mangipakaget nin kalga na ha maghay kilomitodo, igitan mo po anggan luway kilomitodo. <sup>42</sup> No main met makikwa kammo,

---

§ 5:33 Levitico 19:12; Bibilang 30:2; Deuteronomio 23:21.

biyan moya. Ket no main mandam, padaman moya.”

*Hiyay Adal tungkol ha Pangado*  
(Lucas 6:27-28; 6:32-36)

<sup>43</sup> “Nange yoyna met a hinabi hatew, ‘Adoen moy gayyem mo noba kahulog moy kaaway mo.’ <sup>44</sup> Noba haanin, yati ye habiyen ko kanyo, ‘Adoen yo hilay kaaway yo boy ipakigwang yo hilay ampangipaloke kanyo.’ <sup>45</sup> No wanabay ye diyagen yo, mapaptegan a aanak na kawoynan Bapa yon Dioh a anti ha langit. Ta hiyay Apo, ket padipadiho na hilan ampahnagan nin mangaamot boy ampaudanan ye mangaloke boy matoyng. <sup>46</sup> No hilay ampangado bengat kanyo ye adoen yo, homain kawon plimyo a maagad kanan Apo Dioh. Ta wanabay met ye andiyagen lan mangakuhit a māningil nin bowih. <sup>47</sup> Boy no hilay gagayyem yon bengat ye an-idlaw yo, homain kawon nakaidumaan kanlan kanayon a tatao. Ta wanabay met ateed ye andiyagen lan tataon ahe ampamteg kanan Apo Dioh. <sup>48</sup> Kaya-bay katapulan a mag-ilyadi kawon genap a omen kanan Bapa yon Dioh a anti ha langit.”

## 6

*Hiyay Adal tungkol ha Panlimoh*

<sup>1</sup> “Mag-alla kawo awod, ta aliwa dayin padangal nin tao ye hangkan nin panyag yon manged. No wanabay ye andiyagen yo, homain kawoyna lanon matanggap a plimyo kanan Bapa yon Dioh a anti ha langit.”

<sup>2</sup> “Kaya-bay no ampanaglap kawo kanlan mangaidap, adi yo hila antuwaden ye ampagamangedan. Ta no managlap hila kanlan mangaidap, ket an-ibabagwa la ha pāytiponan boy ha dādān ta-omen la hila dangalen nin tatao. Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Natanggap laynay plimyo la. <sup>3</sup> No managlap kawo kanlan mangaidap, adi yoyan anhabiyen ha agya ayaman <sup>4</sup> ta-omen homain makatanda. Ha wanabay, hiyay Bapa yon Dioh a ampakakit ha dinyag yon homain nagtanda, ket biyan na kawo lanon plimyo yo.”

*Hiyay Adal tungkol ha Pamakigwang  
(Lucas 11:2-4)*

<sup>5</sup> “No makigwang kawo, adi yo hila antuwaden ye ampagamangedan. Ta kalalabay lay ampigwang a ampakigwang ha loob nin pāytiponan boy ha pihangaan nin dādān, ta labay lan bengat a makit hilan tatao. Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Natanggap laynay plimyo la. <sup>6</sup> Noba hikawo, no makigwang kawo kanan Bapa yon Dioh, lumoob kawo ha hilid haka yo ileneb ta-omen la kawo ahe makit. Ha wanabay, hiyay Bapa yon Dioh a ampakakit nin hikliton andiyagen yo, biyan na kawo lano nin plimyo yo.”

<sup>7</sup> “Kaya-bay no makigwang kawo, adi yo pieel-el ye hahabi a omen ha andiyagen lan ampakigwang ha diohdiohan. Ta nabaan la a leng-en nin diohdiohan ye pakigwang la no makadang. <sup>8</sup> Adi yo hila antuwaden, ta bayo kawo po makikwa kanan Bapa yon Dioh, ket tanda nayna

ye matapul yo. <sup>9</sup> Kaya-bay no makigwang kawo, wanae ye habiyen yo,

‘Bapa mi a anti ha langit, galangen laka dayin kaganaan a tatao.

<sup>10</sup> Apo, hakopen mo kayinan kaganaan.

Matupad dayi ye kalabayan mo ihti ha babe-luta a omen ha langit.

<sup>11</sup> Biyan mo kayin pamangan mi ha minamangaamot.

<sup>12</sup> Boy patawaden mo kayi ha kakahalanan mi a omen ha pamatawad mi kanlan nagkahalanan kammi.

<sup>13</sup> Adi mo kayi ampaolayan a matukho, no aliwan iligtah mo kayi kanan Satanas.’

<sup>14</sup> No patawaden yo hilay nagkahalanan kanyo, patawaden na kawo met nin Bapa yon Dioh a anti ha langit. <sup>15</sup> Noba no ahe, ahe na kawo met patawaden.”

### *Hiyay Adal tungkol ha Pagpaltan Mangan*

<sup>16</sup> Hinabi na po Apo Jesus, “No magpalta kawon mangan, adi yo hila antuwaden ye ampagamangedan. Ta ahe hila ampag-olameh boy ahe hila ampagtalaytay ta-omen la matandaan nin tatao a ampagpalta hilan mangan. Pakalengen yon manged ye habiyen ko. Natanggap layna ye plimyo la. <sup>17</sup> Noba hikawo, no magpalta kawon mangan, ket mag-olameh kawo boy magtalaytay <sup>18</sup> ta-omen la ahe matandaan nin tatao a ampagpalta kawon mangan. Ket hiyay Bapa yon Dioh a ahe makit a anti ha langit a ampakakit nin andiyagen yon hiklito, ket biyan na kawon plimyo yo.”

*Hiyay Kabatnangan ha Langit  
(Lucas 12:33-34)*

<sup>19</sup> “Adi kawo ampanipon nin kabatnangan ihti ha babe-luta, ta ihtibay, ket anagen, taeyen, boy matakaw. <sup>20</sup> No aliwan manipon kawo nin kabatnangan yo ha langit. Ta ihtewbay, ket homain anag o taey a makadama boy homain makahlep a manakaw. <sup>21</sup> Ta no way-ihtew ye kabatnangan yo, ket anti ya met ihtew ye ihip yo.”

<sup>22</sup> “Hiyay mata ye pinagkatillag a mamahnag nin laman. Kaya-bay no makinang ye pamilew mo, ket angkapahnagan ye matiboen laman mo. <sup>23</sup> Noba no aliwan makinang ye pamilew mo, ket angkalitehan ye matiboen laman mo. Ket no hiyay kahnagan a anti kammo, ket kalitehan met manayti, maliteh yaynan tubat ye pagbi-ay mo.”

*Hiyay Kabatnangan o hiyay Apo Dioh?  
(Lucas 16:13; 12:22-31)*

<sup>24</sup> “Homain taon mapayngidlan nan paghilbiyan ye luway amo. Ta no adoena na yay magha, katapulan kahulogan na yay magha. Ket no mag-ilyadi yan mapatayaan ha magha, katapulan a umihen naya met ye magha. Wanabay met ateed, ahe yo malyadin payngidlanen a paghilbiyan ye Apo Dioh boy hiyay kabatnangan.”

<sup>25</sup> “Kaya-bay pakaleng-en yon manged yatin habiyen ko. Adi yo angkayootan ye tungkol ha pamangan yo o inomen yo o maihoot yo. Ta hiyay bi-ay, maaalaga ya dinan ha pamangan. Boy hiyay laman, maaalaga ya dinan ha bado.

<sup>26</sup> Bilewen yo hilay mamanokmanok a anlumpad ha lowang. Ahe hila ampananem o ampamupol boy ahe hila met ampanipon nin pamangan la ha kamalig. Noba hiyay Bapa yon Dioh a anti ha langit, ket ampakanen na hila. Hikawo po lagi! Maaalaga kawo po dinan ha mamanokmanok. <sup>27</sup> Homain ayaman a makapakadang nin bi-ay na, agya maghay odah bengat, makauli ha pangayoot na.”

<sup>28</sup> “Adi kawo angkayoot tungkol ha ihoot yo. Bilewen yo hilay bubulak nin ilamon a antumubo ha nikabalang. Ahe hila ampag-obda o ampanyag nin maihoot la. <sup>29</sup> Noba yati ye habiyen ko kanyo. Hiyay Poon Solomon hatew, agya mabatnang yan tubat, ahe ya bega nakaihoot nin tapih a omen ha katampa nin bulak ilamon. <sup>30</sup> No hilay iilamon a angkabi-ay haanin boy maulam kabekahan ket angkalingayen nan Apo Dioh, hikawo po lagi? Koynan kakandi ye pamteg yo kana! <sup>31</sup> Kaya-bay adi yo ampagkayootan ye pamangan, inomen o maihoot yo. <sup>32</sup> Ta hilain a babagay ye ampakaapehen lan tataon ahe ampamteg kanan Apo Dioh. Hiyay Bapa yon Dioh a anti ha langit, tanda naynabay met a matapul yo hilain. <sup>33</sup> Noba unaen yo po ye pahakop kana boy hiyay panumbong ha kalabayan na, ket ibyay nay kaganaan a matapul yo. <sup>34</sup> Haanin awod, adi yoyna angkayootan ye matapul yo ha kabekahan, ta lumbo a naman ye kabekahan. Huhtoyna ye an-hipen yo ha minamangaamot.”

## 7

### *Hiyay tungkol ha Panuhga kanlan Kanayon (Lucas 6:37-38; 6:41-42)*

<sup>1</sup> Hinabi nan Apo Jesus, “Adi kawo ampanuhga nin kapadiho yon tao ta-omen na kawo met ahe uhgaan Apo Dioh. <sup>2</sup> Ta no way-omen ye panuhga yo kanlan kanayon, wanabay met ateed ye panuhga nan Apo Dioh kanyo. <sup>3</sup> Taket ta andelawen moy kahalanan nin katongno mo a ba-mon bengat makandin buwag ha mata na, noba ahe mo an-ibabano ye kahalanan mo a ba-mon mayadet a buwag ha mata mo? <sup>4</sup> Way-omen mo habiyen kana, ‘Katongno, paolayan mon alihen koy buwag ha mata mo’, noba mayayadet met ye buwag mo? <sup>5</sup> Hikan ampagmangedan! Muna mo po alihen ye mayadet a buwag mo a ba-mon batang a nipabanlag ha mata mo ta-omen mo makit a manged ye makandin buwag nan katongno mo.”

<sup>6</sup> “Adi yo an-ipilit iadal ye tungkol kanan Apo Dioh kanlan tataon ahe malabay manlenge, ta ba-mo kawoynan bengat ampangibyay nin maalaga a bagay ha aaho ket maka balingan la kawon kayaten, o ampangibyay nin mangablin dapah ha bababoy ket tudak-tudakan laynan bengat.”

### *Mangawok, Manapul boy Paapo (Lucas 11:9-13)*

<sup>7</sup> Hinabi na po Apo Jesus, “Mangawok kawo kanan Apo Dioh, ket biyan na kawo. Tapulen yo kana ye matapul yo, ket matapulan yo. Paapo kawo kana, ket palooben na kawo. <sup>8</sup> Ta hilay



kaganaan a ampongawok kanan Apo Dioh, ket ambiyon na hila. Hilay kaganaan a ampanapul kana nin matapul la, ket ampakatapul. Hilay kaganaan a ampaapo, ket ampalooben na.  
<sup>9</sup> Hikawon mangatoa, no makikwa yan tinapay ye anak yo, ahe yoya biyan nin dapah, kali?  
<sup>10</sup> Boy no makikwa yan malanghit, ahe yoya biyan nin bikat, kali? <sup>11</sup> No hikawo po man a mangaloke ket tanda yoy mamay nin manganged kanlan anak yo, lalalo yayna ingat ye Bapa yon Dioh a anti ha langit! Ta biyan na yan manged a babagay ye ampakikwa kana.”

<sup>12</sup> “Kaya-bay diyagen yo kanlan kanayon ye labay yon diyagen la kanyo. Ta wanabay ye huh-ton panumbong nin Bibilin a impahulat kanan Moises boy ha impahabi kanlan popodopita.”

*Hiyay Mahepey a ilwangan*

*(Lucas 13:24)*

<sup>13-14</sup> “Humlep kawo ha mahepey a ilwangan, ta hiyay mahepey a ilwangan boy makpit a dān, ket palakew ya ha bi-ay a homain anggaan noba nangaano hila bengat ye anhumlep ihtew. Hiyay maway a ilwangan boy mabilal a dān, ket malabong hilay anhumlep ihtew, noba palakew met manayti ha kapaduhaan a homain anggaan.”

*Matandaan ye Kalahi nin Poon-kayo makauli ha Dawa na*

*(Lucas 6:43-44)*

<sup>15</sup> “Mag-alla kawo kanlan ampagkonwadin popodopita, ta humaley hila kanyon ba-mon tupa a maanoh. Noba hiyay kaptegan, ba-mo

hilan ahontawon a mangatubag. <sup>16</sup> Matandaan yo hila ha didiyag la, ta hiyay madiwin tanaman, ahe ya ampanawan ubah o igoh. <sup>17-18</sup> Wanabay hila met ye kaganaan a manged a poon-kayo. Manawa hila met nin manged. Noba hilay aliwan manged, ket manawa hila met nin aliwan manged. Hiyay manged a poon-kayo, ket ahe ya manawa nin aliwan manged boy hiyay aliwan manged a poon-kayo, ket ahe ya met manawa nin manged. <sup>19</sup> Hilay kaganaan a poon-kayon ahe ampanawa nin manged, ket mapalag haka itapon ha apoy. <sup>20</sup> Kaya-bay matandaan yo hilay mągkonwadin podopita ha didiyag la.”

*Hilay Tataon Ahe Maibilang kanlan Anhakopen nan Apo Dioh  
(Lucas 13:25-27)*

<sup>21</sup> “Malabong hilay ampangingat kangkon ‘Apo’, noba aliwan kaganaan ket maibilang kanlan anhakopen nan Apo Dioh, no aliwan hilay ampanumbong bengat ha kalabayan nan Bapa kon anti ha langit. <sup>22</sup> Ha mangaamot nin panuhga, malabong hila lanoy maghabi kangko nin wanae, ‘Apo, aliwa nayi a makauli ha ngalan mo, ket impatanda mi ye hahabi mo, pinaalih mi ye mangaloke a ihpidito boy nanyag kayin malabong a kapagtakaan?’ <sup>23</sup> Noba habiyen ko lano kanla, ‘Ahe katawo katatanda! Pakataang kawo kangko, hikawon ampanyag nin maloke.’”

*Hiyay Luway Kalahin Māmaideng nin baey  
(Lucas 6:47-49)*

<sup>24</sup> “Kaya-bay ayaman a ampanlengge boy an-humbongen nay anhabiyen ko, ket mailalayi ya ha lakin madunong a nangipaideng nin baey na ha pundahyon a dapah. <sup>25</sup> Agya nangudan yan makhaw boy nanlanab boy dinugoh yan makhaw a angin ye baey na, ket ahe ya bega naagwat, ta naipaideng ya ha mapah-ey a pundahyon. <sup>26</sup> Noba ayaman a nakange nin hahabi ko a ahe na met anhumbongen, ket mailalayi ya ha taon mutaw a nangipaideng nin baey na ha kalanghian. <sup>27</sup> Ket ha nangudan yan makhaw, nanlanab boy dinugoh yan makhaw a angin ye baey na, tampol yan naagwat boy nangaiwahag ye kakahangkapan na.”

<sup>28</sup> Pangayadi nan in-adal Apo Jesus, nagtaka hilay tatao ha pangiadal na, <sup>29</sup> ta main yan kapalyadiyan ha pangiadal na, aliwan omen ha pangiadal lan mamaihtodo nin Bibilin.

## 8

### *Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus ha Lakin Kinating*

*(Marcos 1:40-45; Lucas 5:12-16)*

<sup>1</sup> Ha andumuong yay Apo Jesus ha mapantay, hinumbong la yan malabong a tatao. <sup>2</sup> Haanin, hinumaley ya kana ye maghay lakin kinating haka yan nanalimukod ha adapan na a ampaki-iingalo, a wana, “Apo, no labay mo, mapaitaah moko.”

<sup>3</sup> Ket hiyay Apo Jesus, kinimpaan naya boy hinabi na, “Awo, labay ko. Mitaah kayna!” Ket tampol yayan naalih ye kating na. <sup>4</sup> Ket hinabi

nan Apo Jesus kana, “Adi mo anhabiyen ha agya ayaman ye nalyadi kammo, no aliwan makew ka tana ha padi. Ket ipabilew moy luti mo kana. Pangayadi, mangihagpa ka nin omen ha imbilin nan Moises bilang pamapteg a nitaah kayna.”

*Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus ha Ipoh nin maghay Kapitan lan Huhundalon Romano*  
(Lucas 7:1-10)

<sup>5</sup> Ha niabot yaynay Apo Jesus ha banwan Capernaum, nakew ya kana ye maghan kapitan nin huhundalon Romano. Ket nakihabi yay kapitan kana, <sup>6</sup> “Apo, hiyay ipoh ko, ampida ya ha baey, ta nalumpo ya boy angkaidapan yan tubat.”

<sup>7</sup> Hinabi nan Apo Jesus kana, “Awo! Lakwen ko yan paitaahen.”

<sup>8</sup> Noba hinabi na met nin kapitan nin huhundaloh kana, “Apo, aliwa kon katanggap-tanggap a lakwen mo ha baey ko. Agya habiyen moynan bengat a mitaah yay ipoh ko, ket mitaah ya!

<sup>9</sup> Tanda ko yain, ulita anti kobay met ha hilong nin kapalyadiyan nin matatagay kangko. Boy main met huhundaloh a anti ha hilong nin kapalyadiyan ko. Ket no habiyen ko ha magha, ‘Makew ka ihtew’, ket makew ya ihtew. No habiyen ko met ha magha, ‘Makew ka ihti’, ket makew ya ihti. Boy no habiyen ko ha ipoh ko, ‘Diyagen mo yati!’ ket diyagen naya.”

<sup>10</sup> Pamakange nan Apo Jesus nin hinabi nan kapitan nin huhundaloh, nagtaka ya boy hinabi na kanlan anhumumbong kana, “Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Homain ako po

nakit ha Israel nin main wanabay a pamteg. <sup>11</sup> Kaya-bay pakaihipen yo yatin habiyen ko kanyo. Malabong hila lanoy aliwan Judio a mangibat ha nakahinadi a lulugal ihti ha babe-luta ye makidungon mangan kanlan Abraham, Isaac boy Jacob ha poniyan nan Apo Dioh ha panakopan na ha langit. <sup>12</sup> Noba malabong a Jujudio a hakop na dayin Apo Dioh ye maitapon ha kalitehan. Ket ihtew hilan tumangih boy manginaet uli ha ilab.”

<sup>13</sup> Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanan kapitan, “Muli kayna. Uli ha pamteg mo, mitaah yay ipoh mo.” Ket kananyatew met ateed, nitaah yaynay ipoh nan kapitan.

*Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus kanlan Malabong a Tatao*

*(Marcos 1:29-34; Lucas 4:38-41)*

<sup>14</sup> Nakew yay Apo Jesus ha baey nan Pedro. Panlumatang na ihtew, nakit na yay babayi a ampo nan Pedro a ampida, ta angkahalot ya. <sup>15</sup> Kinimpaan nan Apo Jesus ye gamet na. Kapipikhaan, nitaah yayna. Pangayadi, nideng ya. Ket inapagan na hilayna.

<sup>16</sup> Ha anlulumiteh ana, malabong a tataon hinelpa nin mangaloke a ihpidito ye inlakew la kanan Apo Jesus. Ket makaulin bengat ha habi nan Apo Jesus, pinaalih na ye mangaloke a ihpidito boy pinaitaah na hilay kaganaan a ampaghakit. <sup>17</sup> Dinyag nan kaganaan yati tamen matupad ye hinabi nan podopita Isaias,

“Pinaitaah nay hahakit tawo boy inalih nay kakapeyan tawo.”\*

*Hiyay Panumbong kanan Apo Jesus  
(Lucas 9:57-62)*

<sup>18</sup> Pamakakit nan Apo Jesus kanlan malabong a tatao ha palibot na, hinabi na kanlan mānumbong na, “Lumipay kitawo ha dagatdagatan.” <sup>19</sup> Haanin, main maihtodo nin Bibilin ye hinumalekew kana. Ket hinabi na, “Maihtodo, makilakew ako kammo, agya way-ihtew ka makew.”

<sup>20</sup> Noba nakibat yay Apo Jesus kana, “Hilay ahontawon, main hilan lubot a angkunaan boy hilay mamanokmanok, main hilan hāy. Noba hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ket homain akon hadilin baey a mapagpainaawan.”

<sup>21</sup> Haanin, magha kanlan mānumbong na ye naghabi kana, “Apo, palubohan moko po dayin muli ta-omen koya po ipailbeng ye bapa ko.”

<sup>22</sup> Noba hinabi nan Apo Jesus kana, “Kilakew ka kangko boy ipailbeng moya tana ye minatey mo kanlan nangamatey ha pamilew nan Apo Dioh.”

*Hiyay Pamatgen nan Apo Jesus nin Makhaw a Angin boy Mangayadet a Dawyon  
(Marcos 4:35-41; Lucas 8:22-25)*

<sup>23</sup> Haanin, nilumugan yay Apo Jesus ha mayadet a bangka lamo na hilay mānumbong na. <sup>24</sup> Legan anlumipay hila, kapipikhaan kinumhaw ye angin. Ket angkahipwakan ana nin mangayadet a dawyon ye bangka la. Noba angkatuloy yay Apo Jesus.

---

\* **8:17** Isaias 53:4.

<sup>25</sup> Kaya-bay hilay mānumbong na, pinokaw laya, a wanla, “Apo! Apo! Iligtah mo kayi! Lumdeg kitawoyna!”

<sup>26</sup> Ket hinabi nan Apo Jesus kanla, “Taket ta angkalimo kawo? Koynan kakandi ye pamteg yo.” Haanin, nideng yay Apo Jesus. Ket pinaghabiyon na yay angin boy dawyon, a wana, “Tumgen kawo!” Ket kapipikhaan, tinumana ana. <sup>27</sup> Nagtaka hilay mānumbong na, a wanla, “Aya ya lagi yatin tao? Ta agya angin boy dawyon, ket angkapatgen na!”

*Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus ha Luway Lalakin Hinelpa nin Maloke a ihpidito  
(Marcos 5:1-20; Lucas 8:26-39)*

<sup>28</sup> Ha nilumateng ya ha lugal lan tataon anhabtan Gadareno, hinagana yan luway lakin nilumwah ha yukib a pangilbengan. Yatin luway lalaki, ket hinelpa hila nin mangaloke a ihpidito. Matubag hilan tubat. Kaya-bay homain bega angkadān ihtew. <sup>29</sup> Haanin, impangha la kanan Apo Jesus, a wanla, “Hika a Anak nin Dioh, aya ka nayi kammi? Nakew ka nayi ihti ta-omen mo kayinan paduhaan, agya ahe po panaon?”

<sup>30</sup> Ha mataang makandi, main malabong a bababoy ye ampambok. <sup>31</sup> Haanin, hilay mangaloke a ihpidito, nakiingalo hila kanan Apo Jesus, a wanla, “No paalihen mo kayi, palakwen mo kayina tana ha kawan nin bababoy.”

<sup>32</sup> “Higi, kokawoyna,” wanan Apo Jesus. Kaya-bay inumalih hila kanlan luway laki. Ket nakew hilaynan hinumlep ha bababoy. Haanin, hilay

bababoy, nipapayew hilan nipataboy ha bengaw dagatdagatan. Ket ihtew hilaynan nangaalimeh.

<sup>33</sup> Haanin, hilay ampanayhay nin bababoy, nayew hilan nangibalita kanlan tatao ha banwa nin nalyadi ha bababoy boy kanlan luway lalakin hinelpa nin mangaloke a ihpidito. <sup>34</sup> Kaya-bay hilay kaganaan a tataon anti ha banwa a nakange nin yati, nakew hila kanan Apo Jesus. Ket impakihabi la kana, a wanla, “Umalih kayna dayi ihti ha lugal mi.”

## 9

*Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus ha Lakin Lumpo*

*(Marcos 2:1-12; Lucas 5:17-26)*

<sup>1</sup> Kaya-bay hiyay Apo Jesus boy hilay mānubong na, nilumugan hilayna ha bangsa. Ket nilumipay hila ha dagatdagatan nin Galilea. Ha nakalipay hilayna, nuli yay Apo Jesus ha banwa na. <sup>2</sup> Haanin, ha anti yayna ihtew, main nilumateng a nangaanon lakin ampanambayok nin maghay lakin lumpo. Ket inlakew laya kanan Apo Jesus. Ha nakit nan Apo Jesus ye kayadet nin pamteg la kana, hinabi na kanan lumpo, “Inong, pakhawen moy nakem mo. Napatawad anay kakahalaman mo.”

<sup>3</sup> Pamakange lan mamaihtodo nin Bibilin ye hinabi nan Apo Jesus, ket inihip lay wanae, “Yatin tao, ampahalumbangan na yay Apo Diah.”

<sup>4</sup> Noba hiyay Apo Jesus, tanda nay an-hipen la. Kaya-bay hinabi na kanla, “Koynan kalokan ye ihip yo. <sup>5</sup> Matataloh a habiyen kananyatin



lumpo, ‘Napatawad kayna ha kakahalanan mo’, ta ahe yo makit no napatawad o ahe. Noba habiyen ko kana, ‘Mideng ka ta kumodang kayna’ <sup>6</sup> ta-omen yo makit a hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao ket main kapalyadiyan a mamatawad nin kakahalanan ihti ha babe-luta.” Ket hinabi na kanan lumpo, “Mideng ka. Ket kadten moy apay mo, ta muli kayna.”

<sup>7</sup> Ket nideng ya boy nuli yayna. <sup>8</sup> Ha nakit lan tatao a ampakakodang yayna, nagtaka hilan tubat. Ket inggalang la yay Apo Dioh a namyay nin wanabay a kapalyadiyan ha maghay tao.

*Hiyay Panagyat nan Apo Jesus kanan Mateo  
(Marcos 2:13-17; Lucas 5:27-32)*

<sup>9</sup> Ha umalih yaynay Apo Jesus ihtew, nakit na yay Mateo a ampikno ha pamayadan nin bowih. Ket hinabi na kana, “Kilakew ka kangko.” Ket nideng yay Mateo boy nakilakew ya kanan Apo Jesus.

<sup>10</sup> Ha ampangan yay Apo Jesus boy hilay mānubong na ha baey nan Mateo, nilumateng hilay malabong a māningil nin bowih boy hilay kanayon a naibilang a māgkahalanan. Ket nakidungo hilan mangan. <sup>11</sup> Ha nakit lan Papisero a kadungo na hilan mangan, nanepet hila kanlan mānubong nan Apo Jesus, “Taket ta ampakidungo yan mangan ye maihtodo yo kanlan māningil nin bowih boy kanlan kanayon a māgkahalanan?”

<sup>12</sup> Pamakange nan Apo Jesus nin tepet la, hinabi na kanla, “Hilay homain hakit, ahe la katapulan ye doktol, no aliwan hilay ampaghakit

ye ampagkatapulan. <sup>13</sup> Balotboten yoy labay habiyen nin yatin anti ha kahulatan, ‘Aliwan hiyay ihagpa yo kangko ye labay ko, no aliwan labay kon mapangingalo kawo.’ Ta nakew ako ihti a managyat kanlan māgkahalanan, aliwa kanlan tataon ampangibaan nin hadili la a matoyngong hila.”

*Hiyay tepet tungkol ha Pagpaltan Mangan  
(Marcos 2:18-22; Lucas 5:33-39)*

<sup>14</sup> Haanin, main nangaanon mānubong nan Juan a Māmawtihmo ye nakew nanepet kanan Apo Jesus nin wanae, “Hikayi boy hilay Papatiseo ket ampagpaltan mangan. Haanin, taket ta hilay mānubong mo, ket ahe?”

<sup>15</sup> Inlalayi nan Apo Jesus ye hadili na ha maghay lakin nagkahal, a wana, “Legan kalamo laya po nin kinumbida ha poniyan ye lakin nagkahal, ahe hila malyadin magpaltan mangan, kali? Noba maabot lano ye panaon a maialih yayna kanla ye lakin nagkahal. Ket kananyatew hila po magpaltan mangan uli ha kalelean la.”

<sup>16</sup> Hinabi na po Apo Jesus, “Homain taon mangitakop nin bayon tapih ha alan a bado. Ta no wanabay ye diyagen na, ket mailbah, magkotet yay bayon tapih, ket lalo yayna ingat umway ye ginit nin alan a bado. <sup>17</sup> Homain met taon mangikonin nin bayon alak ha alan a kubot a katat. Ta no diyagen na yatew, lumtoh yay alan a kubot boy mabullog yay alak. Ha wanabay, padiho hilayna lanon mahayang. No aliwan hiyay bayon alak, ket ikonin ya ha bayon

kubot a katat. Ha wanabay, padiho hilan ahe mahayang.”

*Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus ha Anak nan Mānguna boy ha Babayin Andayaen*  
(*Marcos 5:21-43; Lucas 8:40-56*)

<sup>18</sup> Legan anhabiyen nan Apo Jesus yatew, nilumateng yay maghay mānguna ha pāytiponan lan Jujudio. Ket nanalimukod ya ha adapan nan Apo Jesus, a wana, “Hiyay balatang ko, kamamatey nan bengat. Lakwen moya dayi, ta tanda ko a mabi-ay yan uman no kimpaan moya.” <sup>19</sup> Kaya-bay hiyay Apo Jesus, nakilakew ya kana, lamo na hilay mānubong na.

<sup>20-21</sup> Legan angkumodang hila po, main maghay babayi a nakipaletpet met kanlan tatao angga ha niabot ya ha golotan nan Apo Jesus. Yatin babayi, ket labinluway taon yaynan andayaen. An-hipen nan babayi, “No makiwit kon bengat ye laylay nin bado na, ket mitaah akoyna.” Kaya-bay kiniwit na ye laylay nin bado nan Apo Jesus.

<sup>22</sup> Haanin, namalingay yay Apo Jesus, ket nakit na yay babayi. Hinabi na kana, “Inang, pakhawen moy nakem mo. Nitaah ka uli ha pamteg mo.” Ket kananyatew met ateed, nitaah yayna.

<sup>23</sup> Haanin, ha niabot yaynay Apo Jesus ha baey nan mānguna ha pāytiponan lan Jujudio, nalatngan na hilay ampanigtigan boy hilay ampangandang. <sup>24</sup> Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanla, “Lumwah kawon kaganaan! Ta yain a anak, ket ahe ya natey, no aliwan angkatuloy yan

bengat!” Ket kinailiyan laya, ta tanda la a natey yaynay anak. <sup>25</sup> Ket ha nakalwah hilaynay tatao, nilumoob yayna met ye Apo Jesus. Ginemgeman nay gamet nan anak, ket nimata ya. <sup>26</sup> Yatew a nalyadi, nabalitaan nin kaganaan a tatao nin yatew a lugal.

### *Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus ha Luway Kapkap*

<sup>27</sup> Ha umalih yaynay Apo Jesus ha baey nan mānguna ha pāytiponan lan Jujudio, nanumbong hila kana ye luway lakin kapkap a ampangha, a wanla, “Apo a Lahi nan Poon David,\* ingalowan mo kayi!”

<sup>28</sup> Haanin, ha nilumateng yaynay Apo Jesus ha baey a angkunaan na, hinumaley hilay luway lakin kapkap. Ket tinepet na hila, “Pamtegan yo nayi a mapaitaah katawo?”

“Awo, Apo. Ampamteg kayi,” wanla.

<sup>29</sup> Haanin, hiyay Apo Jesus, kinimpaan nay mamata la boy hinabi na kanla, “Uli ha pamteg yo kangko, makakit kawoyna.” <sup>30</sup> Ket kananyatew met ateed, ampakakit hilayna. Pangayadi, mahehpet na hilan binilinan Apo Jesus, “Adi yo anhabiyen ha agya ayaman ye nalyadi kanyo.”

<sup>31</sup> Noba ha inumalih hilaynay luwa, ket imbalita la ha kaganaan a tatao nin yatew a lugal ye dinyag nan Apo Jesus kanla.

### *Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus ha Angang*

---

\* **9:27** Namteg hilay Jujudio a mangibat ya ha lahin Poon David ye Cristo a impangako nan Apo Dih.

<sup>32</sup> Haanin, ha an-umalih hilaynan Apo Jesus, main nangilakew kana nin lakin pinaangang nin maloke a ihpidito. <sup>33</sup> Ha napaalih na yaynan Apo Jesus ye maloke a ihpidito, ampakahabi yaynay laki. Ket hilay tatao, nagtaka hila, a wanla, “Yo! Ahe kitawo po bega nakakit nin wanabay ihti ha Israel.”

<sup>34</sup> Noba hinabi lan Pappariseo, “Ah! Ampakapaalih yan mangaloke a ihpidito, ta hiyay Satanás a poon nin mangaloke a ihpidito ye namyay kana nin kapalyadiyan a manyag nin wanabay.”

### *Nalunoh yay Apo Jesus kanlan tatao*

<sup>35</sup> Haanin, hiyay Apo Jesus, nilakew nay babanwa boy babadiyo. Ket nangiadal ya ha pāytiponan lan Jujudio. Impatanda nay Manged a Balita tungkol ha panakop nan Apo Dioh boy pinaitaah na hilay tatao ha kaganaan a kalahin hakit. <sup>36</sup> Ha nakit nan Apo Jesus ye malabong a tatao, nalunoh ya kanla, ta nakit na a malabong a tubat ye gotgot la boy homain bega ampanaglap kanla a ba-mo hilan tupa a homain pahtol. <sup>37</sup> Kaya-bay hinabi nan Apo Jesus kanlan mānubong na, “Bilewen yo hilay malabong a tataon nakahadya anan pahakop kanan Apo Dioh a ba-mon paday a malyadinan pupolen, noba kulang ye māmupol. <sup>38</sup> Kaya-bay ipakigwang yo kanan Apo a nagkonin nin pupolen a mangitubol yan malabong a māmupol.”

# 10

## *Hilay Labinluwan Apohtol*

*(Marcos 3:13-19; Lucas 6:12-16)*

<sup>1</sup> Haanin, hiyay Apo Jesus, hinagyat na hilay labinluwan mānumbong na a humaley kana. Ket binyan na hilan kapalyadiyan a mamaalih nin mangaloke a ihpidito boy kapalyadiyan a mamaitaah nin hinyaman a hakit. <sup>2</sup> Hilayati ye ngangalan nin labinluwan mānumbong nan Apo Jesus a anhabtan nan apohtol. Hiyay nuna, hiyay Simon a anhabtan Pedro, hiyay Andres a katongno nan Pedro, hiyay Santiago boy Juan a mikatongno a anak nan Zebedeo, <sup>3</sup> hiyay Felipe, hiyay Bartolome, hiyay Tomas, hiyay Mateo a māningil nin bowih, hiyay Santiago a anak nan Alfeo, hiyay Tadeo, <sup>4</sup> hiyay Simon a ampangimahakit kanlan Israelita boy hiyay Judas Iscariote a nangiopit kanan Apo Jesus.

## *Hiyay Pangitubol nan Apo Jesus ha Labinluwan Apohtol*

*(Marcos 6:7-13; Lucas 9:1-6)*

<sup>5</sup> Hiyay Apo Jesus, intubol na hilay labinluwan mānumbong na boy binilinan na hila, “Adi kawo ampakew kanlan aliwan Judio o ha babanwa lan Samaritano, <sup>6</sup> no aliwan makew kawo kanlan kapadiho tawon Israelita a ba-mon tupan ampi-pakat. <sup>7</sup> Ipatanda yo kanla a madanon anay panakop nan Apo Diah. <sup>8</sup> Paitaahen yo hilay ampaghakit boy hilay kinating. Bi-ayen yo hilay nangamatey boy paalihen yo hilay mangaloke a ihpidito kanlan tatao. Yatin kapalyadiyan a tinanggap yo, ket homain bayad. Kaya-bay adi

yo hila met ampabayaden ye tataon mahaglapan yo. <sup>9</sup> Adi kawo ampangaget nin pilak. <sup>10</sup> Boy ha pangumodang yo, adi kawo met ampangaget nin bakoto, bado a paghagiliyan, ihtiping, o teken. Ta hiyay māg-obda, katapulan a biyan yan matapul na.”

<sup>11</sup> “Pamiabot yo ha maghan banwa o badiyo, manapul kawon taon malabay mamadagoh kanyo. Ket ihtewbay kawoyna kumonin kana angga ha umalih kawo nin yatew a lugal. <sup>12</sup> Ha panhumlep yo ha baey la, habiyen yoy wanae, ‘Magkamain hila dayin katanaan ye nagbaey.’

<sup>13</sup> No manged ye pananggap la kanyo, peteg a magkamain hilan katanaan nan Apo Dioh. Noba no aliwan manged ye pananggap la kanyo, ahe hila magkamain. <sup>14</sup> No ahe la kawo tanggapen o leng-en nin tatao ha maghay baey o banwa, ikampag yo po ye tuwapok ha bibitih yo bilang pangipatanda kanla a maloke ye dinyag la. Ket alihan yo hilayna. <sup>15</sup> Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Ha Mangaamot nin Panuhga, mamabyat ye ipaduha kanla dinan kanlan taga Sodoma boy taga Gomorra a nanyag nin kalok-an hatew.”

*Hiyay Lumateng a Pangipaloke*  
(*Marcos 13:9-13; Lucas 12:12-17*)

<sup>16</sup> Hinabi na po Apo Jesus kanlan mānumbong na, “Leng-en yoko. Itubol katawo a ba-mon tupa kanlan tataon ba-mon ahontawon. Kaya-bay pakahidi kawo a ba-mon bikat boy mag-pakaamo a ba-mon kalapati. <sup>17</sup> Mag-alla kawo, ta dakpen la kawon ilakew kanlan mānungkolan boy hibladen la kawo ha loob nin pāytiponan

lan Jujudio. <sup>18</sup> Ket uli ha panumbong yo kangko, dakpen la kawon iadap kanlan gogobilnadol boy kanlan popoon. Ket yabaytew yaynay panaon yo a mangipapteg kanla boy kanlan aliwan Judio nin tungkol kangko. <sup>19</sup> Ket no dakpen la kawon iadap ha panuhgaan, adi yo angkahindakan no way-omen kawo makibat o no hinyay habiyen yo. Ta kananyatew met ateed, ket ipaihip nan Ihpiditon Dioh kanyo ye habiyen yo. <sup>20</sup> Ta aliwan hikawo ye maghabi, no aliwan hiyay Ihpidito nan Bapa yon Dioh ye maghabi makauli kanyo.”

<sup>21</sup> “Kananyatew a panaon, main tataon mangiopit nin kakatongno la ta-omen pateyen. Main met tutoan mangiopit nin aanak la. Boy main met aanak a lumaban ha tutoa la boy mangipapatey. <sup>22</sup> Uli ha panumbong yo kangko, paginakitan la kawon kaganaan a tatao. Noba ayanan a mikakaantin mapatayaan anggan kalampuhan, ket miligtah ya. <sup>23</sup> No ipaloke la kawo ha maghay banwa, makew kawo ha kanayon a banwa. Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Ahe yo po lano nayadi a lakwen ye kaganaan a babanwa ha Israel, ket hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, mag-udong akoyna ihti.”

<sup>24</sup> “Homain ampag-adal a umiigit kanan maihtodo na. Boy homain met ipoh a umiigit kanan amo na. <sup>25</sup> Kaya-bay no hiyay an-adalan, ket makadiha yan omen ha nadihaan nan maihtodo na, huhto bengat yain. Boy no hiyay ipoh, ket makadiha yan omen ha nadihaan nan amo na, huhto bengat yain. No hikon mānguna yo, ket hinabtan la kon Satanas, hikawo po lagi?”



*Hiyay Katapulan a Kalimowan  
(Lucas 12:2-7)*

<sup>26</sup> “Kaya-bay adi kawo angkalimo kanlan tatao. Ta homain nakatayo a ahe lano mibagwa boy homain met hiklito a ahe lano matandaan. <sup>27</sup> Hinyaman ye anhabiyen ko kanyo ha maliteh, ket habiyen yo ha mahnag. Ket hilay an-ionanah ko, ipangha yo ha kaganaan. <sup>28</sup> Adi yo hila angkalimowan ye malabay mamatey kanyo, ta hiyay laman yon bengat ye mababa lan pateyen, noba aliwan kalelwa yo. Hiyay Apo Dioh ye kalimowan yo, ta hiyabay ye malyadin mamatey boy mangitapon kanyo ha impilno. <sup>29</sup> Aliwa nayi a mamoda bengat ye alaga nin luway piliw? Noba homain kanla ye matey a ahe na kamatandaan nin Bapa yon Dioh. <sup>30</sup> Hikawo po lagi, ket agya bilang nin labok yo, ket tanda na. <sup>31</sup> Kaya-bay adi kawo angkalimo, ta mamabli kawo ha pamilew nan Apo Dioh dinan ha malabong a piliw.”

*Hiyay Pangipatanda kanan Apo Jesus  
(Lucas 12:8-9)*

<sup>32</sup> Hinabi na po Apo Jesus, “Ayaman a ahe mangikading-ey kangko ha adapan lan tatao, ket ahe koya met ikading-ey ha adapan nan Bapa kon Dioh a anti ha langit. <sup>33</sup> Noba ayaman a mangikading-ey kangko ha adapan lan tatao, ket ikading-ey koya met ha adapan nan Bapa ko ha langit.”

*Hiyay Paykuntada nin Mitapamilya uli kanan  
Cristo  
(Lucas 12:51-53; 14:26-27)*

<sup>34</sup> “Adi yo an-hipen a nakew ako ihti ha babe-luta ta-omen ko hila paykakahundoen ye tatao. Nakew ako ihti ta-omen ko hila paykukuntadaen.

<sup>35</sup> Uli kangko, hiyay anak a laki, kuntadaen na yay bapa na. Hiyay anak a babayi, kuntadaen naya met ye indo na. Ket hiyay manuyang a babayi, kuntadaen naya met ye ampo na a babayi. <sup>36</sup> Hiyay mag-ilyadin kaaway nin maghay tao ket hiyay pamilya na met ateed.”

<sup>37</sup> “Ayaman a umiigit ye pangado na kanlan tutoa na dinan kangko, ket ahe yan katanggap-tanggap a mag-ilyadin mānumbong ko. Wanabay met kanan taon umiigit ye pangado na kanan anak na dinan kangko. <sup>38</sup> Ayaman a ahe nakahadya a matey ha panumbong na kangko a ba-mo yan ampamatay nin kodoh, ket ahe yan katanggap-tanggap a mag-ilyadin mānumbong ko. <sup>39</sup> Ayaman a taon ampangihilib nin bi-ay na, ket maanam na. Noba ayaman a nakahadya a matey uli ha panumbong na kangko, ket mabyayan yan bi-ay a homain anggaan.”

*Hiyay Plimyo ha Langit*  
(*Marcos 9:41*)

<sup>40</sup> “Ayaman a ampananggap kanyo, ket antanggapen na koyna met. Ket ayaman a ampananggap kangko, ket antanggapen na yayna met ye Bapa kon Dioh a nangitubol kangko. <sup>41</sup> Ayaman a ampananggap nin maghay podopita uli ha pagkapodopita na, ket makatanggap ya met lano nin omen ha plimyo nin podopita. Ayaman a ampananggap nin taon matoyng ulita matoyng ya, ket makatanggap ya met lano nin omen ha

plimyo nin taon matoyngong. <sup>42</sup> Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Ayaman a mamayay nin agya maghay bahon lanom a malay-ep ha maghay pinakamaaypa a mānumbong ko ulita magha yan mānumbong ko, ket homain hapo a makatanggap yan plimyo a ibat kanan Apo Dioh.”

## 11

*Hiyay Apo Jesus boy hiyay Juan a Māmawtihmo*  
(Lucas 7:18-35)

<sup>1</sup> Pangayadi na hilan binilinan Apo Jesus ye labinluway mānumbong na, nakew yan nangiadal boy nangipatanda nin Manged a Balita ha mangahaley a babanwa ihtew.

<sup>2</sup> Hiyay Juan a Māmawtihmo, legan anti ya ha pidihowan, nangean nay tungkol ha andiyagen nan Apo Jesu Cristo. Kaya-bay nangitubol yan ano kataon mānumbong na <sup>3</sup> a makew manepet kanan Apo Jesus. Ket ha niabot hilayna kana, hinabi la, “Intubol na kayin Juan a Māmawtihmo a manepet kammo no hikayna ye Cristo a impan-gako nan Apo Dioh a lumateng, o mangagad kayi po nin lumbo?”

<sup>4</sup> Nakibat yay Apo Jesus kanla, “Mag-udong kawoyna kanan Juan. Ket ibalita yo kana ye nange boy nakit yo. <sup>5</sup> Hilay kakapkap, ampakakit hilayna. Hilay lulumpo, ampakakodang hilayna. Hilay kinating, nitaah hilayna. Hilay teteek, ampakange hilayna. Hilay natey, nabi-ay hilan uman boy hiyay Manged a Balita, an-ipatanda ana met kanlan mangaidap. <sup>6</sup> Boy habiyen yo

met kana a minged ye taon ahe ampagluwaluwa kangko.”

<sup>7</sup> Ha umalih hilaynay mānubong nan Juan, hinabi nan Apo Jesus kanlan malabong a tatao, “Ha nakew kawo ihtew ha wangwang, hinyay anhigudowen yon makit? Maghay malawak a ampiangin-angin? Ahe! <sup>8</sup> Maghay taon nakabado nin matampa? Ahe, ta hilay tataon ampagbado nin matampa, ket ihtew yo hila makit ha mangayadet a baey lan popoon. <sup>9</sup> Nakew kawo kana, ta labay yon makakit nin maghay podopita nin Dioh, kali? Awo, peteg a magha yan podopita ye Juan a Māmawtihmo. Ket habiyen ko kanyo a umiigit ya po ha maghay podopita. <sup>10</sup> Ta hiyabay ye andektan nan Apo Dioh ha naihulat a Habi na, ‘Mangitubol akon māngihabi ko a mauna kammo ta-omen na italadan ye danan mo.’  
„\*“

<sup>11</sup> Hinabi na po Apo Jesus, “Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Ha kaganaan a tatao ihti ha babe-luta, homain umiigit kanan Juan a Māmawtihmo. Noba agya wanabay man, hiyay pinakamaaypa kanlan anhakopen nan Apo Dioh, ket umiigit ya po kanan Juan.† <sup>12</sup> Ket impaibat ha nangiadal yay Juan a Māmawtihmo anggayna haanin, an-ipilit lan tatao ye hadili la a maibilang ha panakopan nan Apo Dioh. <sup>13</sup> Ta ha ahe ya po nilumateng ye Juan a Māmawtihmo, hiyay

---

\* **11:10** Malakias 3:1. † **11:11** Umiigit hila kanan Juan, ta hilabay ye makakit nin pandugi nin panakop nan Apo Dioh. Hiyay Juan, natey yayna bayo nandugi ye panakop nan Apo Dioh.

tungkol ha panakop nin Dioh, ket impatanda laynan kaganaan a popodopita boy anti ya met ha Bibilin a impahulat kanan Moises. Noba angga yan bengat yain ha panaon nan Juan a Māmawtihmo. <sup>14</sup> Ket no ampamtegan yoy an-habiyen la, hiyay Juan ye Elias a an-agaden yon lumateng. <sup>15</sup> Hikawon ampanlenge, pakaihipen yo yatin manged.”

<sup>16</sup> Hinabi na po Apo Jesus, “Hinya lagi ye pangilalayian ko kanlan tatao kananyatin panaon? Ilalayi ko hila ha aanak a ampikno ha paydagawan a ampanghaan lay kadagaw la, a wanla,

<sup>17</sup> ‘Tinigtigan mi kawon pangkahal, noba ahe kawo tinumalek!

Kinantaan mi kawon kanta no main natey, noba ahe kawo met tinumanggih!’ ”

<sup>18</sup> “Wanabay hila met ye tatao haanin. Ta ha nilumateng yay Juan a Māmawtihmo, nakit la yan ampagpaltan mangan boy ahe ampinom nin alak. Noba hinabi lan tatao, ‘Hi! Hinelpa yan maloke a ihpidito.’ <sup>19</sup> Ket hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ha nilumateng ako, nakit la kon ampangan boy ampinom nin alak. Noba hilay tataon nakakit kangko, hinabi la met, ‘Mahiba yan mangan, māglahing, boy gayyem lan mangakuhit a māningil nin bowih boy kanayon po a māgkahalanan.’ Agya wanabay man, hiyay kadunongan nin Dioh, ket angkakit ha didiyag lan ampanumbong ha kalabayan na.”

*Babala kanlan tataon Ahe Maghehe  
(Lucas 10:13-15)*

<sup>20</sup> Haanin, hiyay Apo Jesus, pinaghabiyen na hilay tataon angkumonin ha babanwan nanyagan nan malabong a kapagtakaan, ta ahe hila naghehe ha kakahalanan la. <sup>21</sup> Hinabi na, “Hikawon taga Corazin boy taga Bethsaida, kakaingalo kawo lano, ta paduhaan na kawon Apo Dioh! Ta no hiyay kapagtakaan a dinyag ko kanyo, ket ihtew koyna dayin dinyag ha Tiro boy ha Sidon, ket nabuyot hilayna dayin naghoot nin tapih a mangitit a pamaneh ye angkumonin ihtew boy nagbodobod nin tubog ha ō la bilang pagkakitan a ampaghehe hilayna ha kakahalanan la. <sup>22</sup> Noba pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Ha Mangaamot nin Panuhga, mamabyat ye ipaduha kanyo dinan kanlan taga Tiro boy taga Sidon. Ta agya nakit yoynay kapagtakaan a dinyag ko, ket ahe kawon teed naghehe ha kakahalanan yo. <sup>23</sup> Ket hikawo met a taga Capernaum, nabaan yo nayi a midangal kawo angga ha langit? Ahe! Itapon na kawon Apo Dioh ha impilno! Ta no hiyay kapagtakaan a dinyag ko kanyo, ket ihtew koyna dayin dinyag ha banwan Sodoma, ket ahe na dayin inulam Apo Dioh ye banwa la boy anti ya po dayi angga haanin. <sup>24</sup> Kaya-bay pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Ha Mangaamot nin Panuhga, mamabyat ye ipaduha kanyo dinan kanlan taga Sodoma.”

*Main Kapainawaan kanan Apo Jesus  
(Lucas 10:21-22)*

<sup>25</sup> Kananyatew a odah, nakigwang yay Apo Jesus nin wanae, “Bapa ko a Apo ha langit boy ihti ha babe-luta, ampahalamatan kata, ta

hilatin kaptegan, ket ahe mo impatanda kanlan tataon ampangibaan nin hadili la a mangahidi boy mangadunong, no aliwan kanlan tataon mangakandin bengat ye tinanda a omen kanlan mangakandin aanak. <sup>26</sup> Awo, Bapa ko, dinyag mo yatew, ta yabaytew ye kalabayan mo.”

<sup>27</sup> Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanlan tatao, “Impabaala naynan Bapa kon Dioh kangko ye kaganaan a babagay. Ket homain nagtanda kangko, no aliwan hiyay Bapa kon Dioh bengat. Homain met nagtanda kanan Bapa kon Dioh, no aliwan hikon bengat a Anak na boy hilay tataon labay kon pangipatandaan kana.”

<sup>28</sup> “Hikawon kaganaan a angkabyatan boy angkaidapan, humaley kawo kangko, ta hikoy mamainawa kanyo. <sup>29</sup> Humbongen yoy bibilin ko boy paadal kawo kangko, ta maanoh ako boy mapagmakaaypa. Ket pakatanaen koy ihip yo. <sup>30</sup> Ta mataloh man a humbongen ye bibilin ko boy makumpang bengat a diyagen ye an-ipadyag ko.”

## 12

*Hiyay Tepet tungkol ha Mangaamot nin Pag-painawa*

*(Marcos 2:23-28; Lucas 6:1-5)*

<sup>1</sup> Ha maghay Mangaamot nin Pagpainawa, hiyay Apo Jesus boy hilay mānumbong na, ni-padān hila ha katidigowan. Ket legan ampagdān hila ihtew, hilay mānumbong na, nandayon hilan nante nin tidigo. Ket an-itatangay lan antim-en, ta mabitol hilayna. <sup>2</sup> Ha nakit lan Papariseo yatew, hinabi la kanan Apo Jesus,

“Bilewen moy andiyagen lan mānumbong mo! Ampante hilan tidigo. Bawal yain ha Mangaamot nin Pagpainaawa!”\*

<sup>3</sup> Nakibat yay Apo Jesus kanla, “Ahe yo po nayi nabaha ye dinyag nan David hatew? Ha nabitlan ya boy hilay kalalamoan na, <sup>4</sup> hinumlep ya ha Toldan Panggalangan kanan Apo Dioh. Ket nangwa yan tinapay a inbagpa kanan Apo Dioh. Kinan na boy pinakan na hila met ye kalalamoan na. Noba ahe ya nagkahalanan agya po man bawal yatew ha Bibilin, ta hilay papadi bengat ye malyadin mangan nin inbagpa kanan Apo Dioh. <sup>5</sup> Boy ahe yo met nayi nabaha ha impahulat kanan Moises a hilay papadi, ket ampag-obda hila ha Timplo agya Mangaamot nin Pagpainaawa, noba ahe hila ampagkahalanan? <sup>6</sup> Habiyen ko kanyo a anti ya ihti haanin ye umiigit po dinan ha Timplo. <sup>7-8</sup> Ta hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao ket main kapalyadiyan a mangihabi no hinyay huhton diyagen ha Mangaamot nin Pagpainaawa. Hinabi nan Apo Dioh ha naihulat a Habi nin Dioh, ‘Aliwan hiyay ihagpa yo kangko ye labay ko, no aliwan labay kon mapangingalo kawo.’ No natalohan yon bengat ye labay habiyen nin yatew, adi yo hila dayi an-uhgaan ye tataon homain kahalanan.”

---

\* **12:2** Ha bibilin lan Jujudio, no magdān ye tao ha padayan nin kanayon, malyadi yan mante nin nangaanon dawa (Deuteronomio 23:25). Ha bibilin lan Jujudio hatew, main tatlombo boy hiyam a bawal diyagen ha Mangaamot nin Pagpainaawa, ket maghayna ye pamupol, ta anhabtan laynan obda (Exodo 34:21). Bilang yayan pamupol ye pante kanla.



*Hiyay taon Kinumpit ye maghay Gamet na  
(Marcos 3:1-6; Lucas 6:6-11)*

<sup>9</sup> Inumalih yay Apo Jesus ihtew. Ket nakew ya ha pāytiponan lan Jujudio. <sup>10</sup> Haanin, main maghay laki ihtew a kinumpit ye maghay gamet na. Main met nangaanon Pappariseo ihtew a ampagbantay no paitaahen na yan Apo Jesus ta-omen laya maidalom. Nanepet hila kanan Apo Jesus, “An-ipaluboh nayi ha Bibilin ye mamaitaah nin ampaghakit ha Mangaamot nin Pagpainawa?”

<sup>11</sup> Nakibat yay Apo Jesus kanla nin wanae, “No hiyay maghan tupa yo, ket maampag ya ha lubot ha Mangaamot nin Pagpainawa, ahe yoya nayi iawah?”

<sup>12</sup> “No maalaga yay tupa yo, lalalo ana ingat a maalaga yay tao. Kaya-bay an-ipaluboh nin Bibilin ye panyag nin manged ha Mangaamot nin Pagpainawa.” <sup>13</sup> Ket haanin, hinabi nan Apo Jesus kanan lakin kinumpit ye gamet na, “Ipanat moy gamet mo.” Impanat nay gamet na, ket nitaah yayna. Ket padihoyna ha maghay gamet na. <sup>14</sup> Haanin hilay Pappariseo, nilumwah hilayna ha pāytiponan. Ket pinaytongtongan la no way-omen laya maipapatey ye Apo Jesus.

*Hiyay Napili a Māghilbi*

<sup>15</sup> Noba tanda nan Apo Jesus ye tiki lan Pappariseo kana. Kaya-bay inumalih ya ihtew. Malabong hilay tataon hinumumbong kana. Ket hilay kaganaan a ampaghakit, pinaitaah na hila. <sup>16</sup> Noba impahehpet nan imbilin kanla, “Adi yo an-ibalita kanlan kanayon a tatao no aya ko.”

17 Yabayti ye katupadan nin hinabi nan Apo Diah kanan podopita Isaias hatew,

18 “Yabayti ye pinili kon māghilbi ko.

An-adoen koya boy angkaaliketan ko yan tubat.

Itubol ko kanay Ihipidito ko,

boy ipatanda na ha kaganaan a tatao ihti ha babe-luta ye katoynongan.

19 Adi ya ampakingatngat, adi ya ampamalingha

boy ahe mange ye bihnga na ha dān.

20 Hilay tataon mangakapey ye pamteg la, ket pakhawen na hila.

Boy hilay angkaalihan nin kahigudowan, ket angkalingayen na hila.

Ahe ya tumgen anggan ahe na maipanambot ye katoynongan.

21 Ket hiyabay ye kahigudowan lan kaganaan a tatao ihti ha babe-luta.”†

*Hiyay Apo Jesus boy hiyay Satanas*

*(Marcos 3:20-30; Lucas 11:14-23)*

22 Haanin, main ano kataon nangilakew kanan Apo Jesus nin maghay lakin pinakapkap boy pinaangang nin maloke a ihpidito. Haanin, pinaitaah na yan Apo Jesus ye laki. Kaya-bay ampakakit boy ampakahabi yayna. 23 Ket hilay tatao ihtew, nagtaka hila boy hinabi la, “Ah! Hiyabay ana laweh ye impangako nan Apo Diah a Māngiligtah a lahi nan Poon David?”

24 Pamakange lan Papariseo yatew, hinabi la, “Ah! Ampakapaalih yan mangaloke a ihpidito, ta

---

† 12:21 Isaias 42:1-4.

hiyay Satanaz‡ a poon lan mangaloke a ihpidito ye namyay kana nin kapalyadiyan a manyag nin wanabay.”

<sup>25</sup> Noba tanda nan Apo Jesus ye an-hipen la. Kaya-bay hinabi na kanla, “No hilay tataon angkumonin ha maghay panakopan ket mapay-away-away, madama ye panakopan. Wanabay met ha maghay banwa o pamilya. No mapay-away-away hila, ket ahe hila magbuyot. <sup>26</sup> Kaya-bay no paalihen na hilan Satanaz ye anhakopen na, ket ahe ya magbuyot ye panakop na, kali? <sup>27</sup> Haanin, no hiyay Satanaz ye namyay kangko nin kapalyadiyan a mamaalih nin mangaloke a ihpidito, aya met awod ye namyay kanlan mānubong yo nin kapalyadiyan, ta ampa-maalih hila met nin mangaloke a ihpidito? Hilay mānubong yoyna met ye makapipapteg a aliwan huhto ye an-hipen yo. <sup>28</sup> Noba ulita ampamaalih akon maloke a ihpidito makauli ha Ihpiditon Dioh, hiyay labay habiyen, nilumateng yaynay panakop nan Apo Dioh kanyo.”

<sup>29</sup> Inlalayi na yan Apo Jesus ye Satanaz ha maghay lakin makhaw, “Homain taon makababa a lumoob manakaw ha babandi nin makhaw a laki, no aliwan hiyay mamakhaw po kana. Ket no mabalol na yaynay makhaw a laki, malyadi naynan kowen ye hinyaman a malabayan na ha loob nin baey.”

<sup>30</sup> “Haanin, ayaman a ahe ampakitupig kangko, ket angkumuntada ya kangko. Ayaman a ahe ampanaglap kangkon mangihaley nin

---

‡ 12:24 Satanaz: ha habin Griego ket Beelzebul.

tatao kanan Apo Dioh, ket ampangitaang ya kana. <sup>31</sup> Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko! Kaganaan a kakahalanan boy pangumih ha ayaman, ket mapatawad ya. Noba ayaman a mangumih kanan Ihpiditon Dioh, ket ahe ya mapatawad. <sup>32</sup> Ayaman a mangumih kangko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ket mapatawad ya. Noba ayaman a mangumih kanan Ihpiditon Dioh, ahe ya mapatawad haanin o makanoman.”

*Matandaan yay Poon-kayo makauli ha Dawa na*  
*(Lucas 6:43-45)*

<sup>33</sup> Hinabi na po Apo Jesus, “Matandaan ye poon-kayo ha dawa na. No manged ye poon-kayo, manged met ye dawa na. Noba no aliwan manged ye poon-kayo, aliwa met manged ye dawa na. <sup>34</sup> Hikawon lalahi nin bikat, mangaloke kawo! Way-omen kawon makapaghabin manganged? Ta no hinyay anti ha puho nin maghay tao, ket wanabay ya met ye anhabiyen na. <sup>35</sup> Hiyay taon manged, ket ampaghabi yan kangedan, ta pawa kangedan ye anti ha puho na. Noba hiyay taon maloke, ampaghabi yan mangaloke, ta pawa mangaloke ye anti ha puho na. <sup>36</sup> Pakaihipen yon manged yatin habiyen ko. Lano ha mangaamot nin panuhga nin Dioh, ket pakibatan nin balang tao ye kaganaan a hinabi na a homain kowinta. <sup>37</sup> Ta matandaan makauli ha hahabi mo no paduhaan na kan Apo Dioh o ahe.”

*Hiyay Pangawok la nin Kapagtakaan kanan Apo Jesus*

*(Marcos 8:11-12; Lucas 11:29-32)*

<sup>38</sup> Haanin, main nangaanon mamaihtodo nin Bibilin boy Papariseo ye naghabi kanan Apo Jesus nin wanae, “Maihtodo, mangipakit ka man awod nin kapagtakaan bilang pagkakitan a hikan peteg ye intubol nan Apo Dioh.”

<sup>39</sup> Nakibat yay Apo Jesus kanla, “Hikawon tatao kananyatin panaon, tubat ye kalok-an yo boy ahe na kawo mapatayaan Apo Dioh. Ampakikwa kawon kapagtakaan bilang pagkakitan a hiko ye intubol nan Apo Dioh. Noba homain akon ipakit kanyo, no aliwan hiyay kapagtakaan a omen ha nalyadi kanan podopitan Jonas hatew. <sup>40</sup> No way-omen yan nagbuyot nin tatloy mangaamot boy madeglem ye Jonas ha loob nin bitoka nin digdig a malanghit, hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, tatloy mangaamot boy madeglem ko met lano a nakailbeng. <sup>41</sup> Ha Mangaamot nin Panuhga nan Apo Dioh, hilay taga Nineve a naghehe, ket mideng hilan manihtigon laban kanyon tatao kananyatin panaon. Ta hatew ha nange lay impatanda nan Jonas, ket pinaghehean lay kakahalanan la. Ket haanin, anti ko ihti a madadangal po kanan Jonas. Noba agya po man nange yoy impatanda ko, ahe kawon teed naghehe ha kakahalanan yo. <sup>42</sup> Ha Mangaamot nin Panuhga nan Apo Dioh, hiyay Reyna ha Abagatan, mabi-ay ya met uman. Ket mideng yan manihtigon laban kanyon tatao kananyatin panaon. Ta hatew, agya angkumonin ya ha mataang a lugal, ket nakew yan teed nanlenge

nin kadunongan nan Poon Solomon. Ket haanin, anti ko ihti a madadangal po kanan Solomon, noba ahe yoko met anleng-en.”

*Hiyay Pag-udong nin Maloke a ihpidito  
(Lucas 11:24-26)*

<sup>43</sup> Hinabi na po Apo Jesus, “No alihan na yan maloke a ihpidito ye maghay tao, hiyay maloke a ihpidito, ket makew yan magpahyal ha maklang a lugal ta-omen ya manapul nin pagpainawaan na. Ket no homain yan makitan, <sup>44</sup> habiyen na ha hadili na, ‘Hi! Udongen ko yaynan bengat ye taon ibatan ko hatew.’ Ha pag-udong na kanan taon ibatan na, ket malatngan naya a bamon maghay baey a homain angkumonin kana, malinih boy malimpeh. <sup>45</sup> Kaya-bay umalih yayna man, ta managyat ya po nin pitoy ihpidito a maloloke po kana. Ket humlep hila kana. Kaya-bay maloloke po ye kahahaad na lano dinan ha una. Wanabay met ye malyadi kanyon mangaloke a tatao kananyatin panaon.”

*Hiyay Indo boy Kakatongno nan Apo Jesus  
(Marcos 3:31-35; Lucas 8:19-21)*

<sup>46</sup> Haanin, legan ampaghabi ya po ye Apo Jesus kanlan tatao, nilumateng yay indo na boy hilay kakatongno na a lalaki. Ket ampideng hila ha ilwah, ta labay la yan katongtongen ye Apo Jesus. <sup>47</sup> Haanin, main tao a naghabi kanan Apo Jesus, “Hiyay indo mo boy hilay kakatongno mon laki, anti hila ha ilwah. Ket labay la kan makatongtong.”

<sup>48</sup> Nakibat yay Apo Jesus kana, “Aya hila lagi ye indo ko boy kakatongno ko?” <sup>49</sup> Haanin,

intamudo na hilay mānubong na. Ket hinabi na, “Hilati ye kakatongno ko boy indo ko, <sup>50</sup> ta ayaman a ampanubong ha kalabayan nan Bapa kon anti ha langit, ket hilabay ye kakatongno ko boy indo ko.”

## 13

### *Hiyay Pangilalayi tungkol ha Mānabwag (Marcos 4:1-9; Lucas 8:4-8)*

<sup>1</sup> Kananyatew a mangaamot, hiyay Apo Jesus, inumalih ya ihtew ha baey a naytiponan lan tatao. Ket nakew yan nikno ha ambay dagatdagatan. <sup>2</sup> Malabong a tubat ye tataon namalibot kana. Kaya-bay nakew yan nilumampat ha bangka. Ket nikno ya, ta ihtew yan mangiadal. Hilay tatao met, ket ampideng hilan ampanlenge kana ha gilid lanom. <sup>3</sup> Malabong ye in-adal na kanla makauli ha pangilalayi.

Hinabi na kanla, “Main maghay māgtalon ye nakew nanabwag nin bini ha pananeman na. <sup>4</sup> Ha panabwag na, main nangaanon bini ye naampag ha dān. Ket hilatin bibini, kinan nin mamanokmanok. <sup>5</sup> Main met nangaanon bini ye naampag ha kadapahan a main maimpih a luta. Ket mapadah yan tinumubo ye bibini, ta maimpih ye luta. <sup>6</sup> Noba ha naamotan hilayna, ket nangalangey boy nangayango, ta mangaababe ye yamot la. <sup>7</sup> Main met nangaampag ha antuboan nin madiwin iilamon. Ket ha tinumubo hilatew a bini, tinumubo hilayna met ye madiwin iilamon. Ket tinugpawan lay tinumubo a bibini. <sup>8</sup> Main met bibini a naampag

ha mabona a luta. Ket malambot ye tubo la boy nanawa hila. Main nanawan magatoh, anemapo, boy main tatlombo.”

<sup>9</sup> Hinabi na po Apo Jesus, “Hikawon ampanlenge, pakaihipen yo yatin manged.”

*Hiyay Tiki nin Pangilalayi*  
(*Marcos 4:10-12; Lucas 8:9-10*)

<sup>10</sup> Haanin, hinumaley hila kanan Apo Jesus ye mānumbong na. Ket tinepet laya, “Apo, taket ta no mangiadal ka kanlan tatao, ket pawa makauli ha pangilalayi ye paghabi mo kanla?”

<sup>11</sup> Nakibat yay Apo Jesus kanla, “Nabyayan kawon pagkataloh nin hiklito nin tungkol ha panakop nan Apo Dioh, noba hilay kanayon, ahe.

<sup>12</sup> Ta hiyay taon ampanumbong nin nange na a kaptegan, ket lalo ya po mabyayan nin pagkataloh. Noba hiyay taon ahe ampanumbong nin nange na a kaptegan, agya po hiyay makandin pagkataloh na, ket kowen ya po kana. <sup>13</sup> Kaya-bay pawa makauli ha pangilalayi ye paghabi ko kanlan kanayon. Ta agya po man mamilew hilan mamilew, ket ahe hila makabalay boy agya po man manlenge hilan manlenge, ket ahe hila makataloh. <sup>14</sup> Natupad kanla ye impahulat nan Apo Dioh kanan podopita Isaias hatew,

‘Agya po man manlenge kawon manlenge,  
ket ahe kawo makataloh  
boy agya po man mamilew kawon mamilew,  
ket ahe kawo makabalay.’

<sup>15</sup> Ta hilatin tatao, ket mabyang ye ō la. Hinakeban lay talinga la boy in-ipleng lay mata la.



No aliwa dayin wanabay, ket makakit ye  
mata la  
boy makange ye talinga la, ket makataloh  
hilayna.

Ha wanabay, mag-udong hilayna kangko, ket  
paitaahen ko hila.”\*

<sup>16</sup> Hinabi na po Apo Jesus kanlan mānubong  
na, “Noba minged kawo, ta angkakit yoy  
andiyagen ko boy angkatalohan yoy anhabiyen  
ko. <sup>17</sup> Pakaleng-en yon manged ye habiyen  
ko! Hatew, malabong hilay popodopita boy  
matoyngong a tatao ye malabay makakit boy  
makange nin nakit boy nange yo haanin. Noba  
ahe nalyadi yati ha panaon la.”

*Hiyay Labay Habiyen nin Pangilalayi tungkol  
ha Mānabwag*

*(Marcos 4:13-20; Lucas 8:11-15)*

<sup>18</sup> Hinabi nan Apo Jesus, “Leng-en yoy labay  
habiyen nin pangilalayi tungkol ha mānabwag.

<sup>19</sup> Hiyay bini ket Habi nin Dioh. Hiyay dān  
a kinaampagan nin bini, ket hilabay ye tataon  
nakange nin Habi nin Dioh a tungkol ha panakop  
na, noba ahe la natalohan. Haanin, nilumateng  
yay Satanas. Ket inalih na ha puho la ye nange  
la.”

<sup>20</sup> “Ket hiyay kadapahan a main maimpih a  
luta, ket hilabay ye tataon angkaaliket a nakange  
boy nananggap nin Habi nin Dioh. <sup>21</sup> Noba  
ahe ya nanyamot ha puho la. Kaya-bay ha  
nilumateng ye kaidapan o pangipaloke uli ha  
pananggap la nin Habi nin Dioh, ket tampol la

---

\* **13:15** Isaias 6:9-10.

aynan tinalingkukolan ye pamteg la. <sup>22</sup> Hiyay luta a antubohan nin madiwin iilamon a kinaampagan nin bibini, ket hilabay ye tataon nakange nin Habi nin Dioh. Noba uli ha malabong a babagay a ampakayootan la boy uli ha pagkapulag la ha kabatnangan, naliwaan laynay Habi nin Dioh a nange la. Kaya-bay ahe ya nakapanawa ye Habi nin Dioh ha bi-ay la. <sup>23</sup> Noba hiyay mabona a luta a kinaampagan nin bibini, ket hilabay ye tataon nakange boy nakataloh nin Habi nin Dioh. Kaya-bay nanawa ya ha bi-ay la. Main nanawan magatoh, main anemapo, boy main nanawan tatlombo.”

### *Hiyay Pangilalayi tungkol ha Iilamon*

<sup>24</sup> Hiyay Apo Jesus, naghabi yayna man nin pangilalayi kanla, “Hiyay panakop nan Apo Dioh, mailalayi ya ha dinyag nin maghay tao a nanabwag nin manged a bini ha pananaman na. <sup>25</sup> Noba ha madeglem ana, legan angkatuloy hilay tatao, nilumateng yay kaaway na. Ket hinabwagan na met nin lahi nin iilamon ye pananaman haka ya inumalih. <sup>26</sup> Ha tinumubo yaynay bini boy nanawa, nakit met a main iilamon. <sup>27</sup> Kaya-bay nakew hilay iipoh kanan amo la. Ket magha kanla ye naghabi kana, ‘Apo, aliwa nayi a manged ye inhabwag mon bibini? Taket ta main ana met iilamon ha nananaman mo? Way-ihtew ibat ye iilamon?’ ”

<sup>28</sup> “Nakibat yay amo kana, ‘Ah! Dapat nan kaaway ko yatew.’ ”

“Haanin, nanepet hilay iipoh kana, ‘Labay mo nayi, Apo, a uloten mi yaynay iilamon?’ ”

<sup>29</sup> “ ‘Adey, ta no uloten yo, maka midaman yon maulot ye tidigo. <sup>30</sup> Paolayan yo po angga ha pamupol. Ket kananyatew a panaon, habiyen ko kanan māmupol, “Uloten yo po muna ye iilamon boy pethen haka yo iulam. Pangayadi, pupolen yoynay tidigo, ket ikonin yo ha kamalig ko.” ’ ”

*Hiyay Pangilalayi tungkol ha Makandin Lahi'*  
(*Marcos 4:30-32; Lucas 13:18-19*)

<sup>31</sup> Naghabi yayna man ye Apo Jesus nin maghay pangilalayi, “Hiyay panakop nan Apo Dioh, ket mailalayi ya ha pinakamakandin lahi' a intanem nin maghay tao ha pananeman na. <sup>32</sup> Agya pinakamakandi yan lahi', noba no tumubo yan lumake a poon-kayo, ket paghayan yan mamanokmanok ye hahanga na.”

*Hiyay Pangilalayi tungkol ha Pamalbag*  
(*Lucas 13:20-21*)

<sup>33</sup> Magha po a pangilalayi ye hinabi nan Apo Jesus, “Hiyay panakop nan Apo Dioh, ket mailalayi ya ha makandin pamalbag a inggameh nin maghay babayi ha tatloy takal nin tapok, ta diyagen nan tinapay. Ket napalbag nan kaganaan yatew.”

*Hiyay Panggawi nan Apo Jesus nin Pangilalayi*  
(*Marcos 4:33-34*)

<sup>34</sup> Pawa pangilalayi ye anggawien nan Apo Jesus ha pangiadal na kanlan tatao tungkol ha panakop nin Dioh. <sup>35</sup> Ha wanabay a pangiadal na, natupad anay impahulat nan Apo Dioh hatew kanan podopita na,

“Maghabi ko kanlan tatao makauli ha pangilalayi.  
 Habiyen ko kanla ye babagay a nakatayo paibat  
 po ha pinalhowa ye babe-luta.”†

*Hiyay Labay Habiyen nin Pangilalayi tungkol  
 ha Iilamon ha Tidigowan*

<sup>36</sup> Haanin, hiyay Apo Jesus, nilakwanan na hilay tatao. Ket nilumoob ya ha maghay baey. Hinumaley hilay mānumbong na kana. Ket hinabi la, “Apo, habiyen mo man kammi no hinyay labay habiyen nin pangilalayi mo tungkol ha iilamon ha pananeman.”

<sup>37</sup> Nakibat yay Apo Jesus, “Hiyay nanabwag nin manged a bini ket hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao. <sup>38</sup> Hiyay pananeman ket babe-luta. Hiyay manged a bini ket hilay tataon anhakopen nan Apo Dioh. Ket hilay iilamon ket hilay tataon anhakopen nan Satanas. <sup>39</sup> Hiyay kaaway a nangihabwag nin lahi iilamon ket hiyay Satanas met ateed. Hiyay labay habiyen nin pamupol ket kapopohan nin babe-luta. Hilay māmupol ket hilay aanghil. <sup>40</sup> No way-omen lan inulot boy inulam ye iilamon, ket wanabay met ateed lano ye malyadi kanlan hakop nan Satanas ha kapopohan nin babe-luta. <sup>41</sup> Ket hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, mangitubol akon aanghil ko. Ket alihen la ha panakopan ko ye kaganaan a pagkahalananan boy hilay kaganaan a ampanyag nin kalok-an. <sup>42</sup> Maitapon hila ha manliyabliyab a apoy. Ket ihtew hilayan tumangih boy mangiinaet. <sup>43</sup> Noba hilay

---

† 13:35 Kakanta 78:2.

mangatoyng, kuminlab hila a ba-mon henag nin mangaamot ha panakopan nan Bapa la a Dioh. Hikawon ampanlenge, pakaihipen yo yatin manged.”

*Hiyay Pangilalayi tungkol ha Maalaga a Babandi*

<sup>44</sup> Hinabi na po Apo Jesus, “Hiyay panakop nan Apo Dioh, ket mailalayi ya ha maalaga a babandi a ingkali ha luta. Ha nakali yan maghay tao, tinagpenan na yan uman. Ket angkaaliket yan nuli boy inlako nay kaganaan a babandi na. Ket hinaliw na yay luta a kinakitan nan maalaga a babandi ta-omen naya mapagkonin.”

<sup>45</sup> Hinabi na po Apo Jesus, “Hiyay panakop nan Apo Dioh, mailalayi ya met ha dinyag nin maghan mānaliw a ampanapul nin mablin dapah. <sup>46</sup> Haanin, ha nakatapul yan maghay mablin dapah, inlako nay kaganaan a babandi na. Ket hinaliw na yay mablin dapah.”

*Hiyay Pangilalayi tungkol ha Kalinah*

<sup>47</sup> Hinabi na po Apo Jesus, “Hiyay panakop nan Apo Dioh, ket mailalayi ha kalinah a nakakwa nin hadihadi a malanghit. <sup>48</sup> Ha napno anay kalinah, ingguloy lan mānlapet ha gilid dagatdagatan. Ket nikno hila, ta payngilboen lay nakwa lan malanghit. Pinili la hilay makna, ket ingkonin la hila ha pangikunaan. Noba hilay ahe makna, ket intapon la. <sup>49</sup> Wanabay met ateed ye malyadi lano ha kapopohan nin babe-luta. Lumateng hila lanoy anghil, ta ilbo la hilay matoyng a tatao kanlan mangaloke. <sup>50</sup> Hilay mangaloke a tatao, ihapog la hila ha

manliyabliyab a apoy. Ket ihtewbay hilan tumangih boy manginaet.”

<sup>51</sup> Hinabi nan Apo Jesus kanla, “Natalohan yo laweh ye labay habiyen nin kaganaan a hinabi kon pangilalayi?”

Nakibat hila kana, “Awo Apo, natalohan mina.”

<sup>52</sup> Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanla, “Kaya-bay balang maihtodo nin Bibilin a naadalan nin tungkol ha panakop nan Apo Dioh, ket mailalayi ya ha maghay taon nagkonin nin baey a mangilwah nin bayo boy alan a babandi ha nangihinopan na.”

*Hiyay Ahe Pamiha kanan Apo Jesus ha Nazaret  
(Marcos 6:1-16; Lucas 4:16-30)*

<sup>53</sup> Pangayadi nan in-adal Apo Jesus hilatin pangilalayi, inumalih yayna nin yatew a lugal.

<sup>54</sup> Nakew ya ha Nazaret a lugal a kinalakean na. Ket nangiadal ya ha pāytiponan lan Jujudio. Ket hilay ampanlenge kana, ampagtaka hila, a wanla, “Way-ihtew nangibat ye kadunungan na boy kapalyadiyan a nanyag nin kapagtakaan?”

<sup>55</sup> Aliwa nayi a hiyabay ye anak nan māgalowagi boy hiyay Maria ye indo na? Aliwa nayi a hiyay Santiago, Jose, Simon, boy Judas ye kakatongno na a laki? <sup>56</sup> Boy aliwa nayi a hilay kakatongno nan babayi, ket angkumonin hila met ihti? Way-ihtew na awod nakwa ye wanabay a kadunungan boy kapalyadiyan?” <sup>57</sup> Ket hilay tatao ihtew, ahe la yan biniha ye Apo Jesus.

Kaya-bay hinabi nan Apo Jesus kanla, “Hiyay podopita, ambihaen laya ha agya way-ihtew man

a lugal, powidan bengat ha lugal na boy papamilya na.” <sup>58</sup> Ket hiyay Apo Jesus, nangaanon bengat a kapagtakaan ye dinyag na nin yatew a lugal, ta ahe hila ampamteg kana.

## 14

*Hiyay Pagkamatey nan Juan a Māmawtihmo  
(Marcos 6:14-29; Lucas 9:7-9)*

<sup>1</sup> Kananyatew a panaon, nabalitaan nan Gobilnadol Herodes Antipas ye tungkol kanan Apo Jesus. <sup>2</sup> Kaya-bay hinabi na kanlan oopihyal na, “Hiyabay ye Juan a Māmawtihmo a nabiyay uman! Kaya-bay ampakadyag yan kapagtakaan.”

<sup>3-4</sup> Yati ye nalyadi ha ahe ya po natey ye Juan a Māmawtihmo. Hiyay Gobilnadol Herodes Antipas, impadakep na yay Juan a Māmawtihmo haka naya impabalol boy impapidiho, ta maheheg nan anhabiyen kana, “Apo Gobilnadol, aliwan huhto ye dinyag mo, ta pinag-ahawa mo yay Herodias a ahawa nan Felipe a katongno mo.” <sup>5</sup> Hiyay Gobilnadol Herodes Antipas, labay naya dayin ipapatey ye Juan. Noba angkalimo ya kanlan Jujudio, ta ampamtegan la a podopita na yan Apo Diah.

<sup>6</sup> Ha kompalanyoh nan Gobilnadol Herodes Antipas, tinumalek yay balatang nan Herodias ha adapan lan bibihita na. Uli ha panumalek na, naaliket yay Gobilnadol. <sup>7</sup> Kaya-bay impangako na boy nanumpa ya po, a wana, “Hinyaman a awoken mo, ket ibyay ko kammo.”

<sup>8</sup> Uli ha hinabi nan Gobilnadol Herodes Antipas, nakew yay balatang kanan indo na. Ket

tinepet naya no hinyay awoken na. Ket hinabi na kanan balatang, “Hiyay ō nan Juan a Māmawtihmo ye labay kon ibyay mo kangko a naikonin ha bandihado.” Kaya-bay nag-udong ya kanan Gobilnadol Herodes Antipas. Ket hinabi na yatew. <sup>9</sup> Pamakange nan Gobilnadol Herodes Antipas, nalele ya. Noba ulita nagpangako ya ha adapan lan bibihita na, inawo nay awok nan balatang. <sup>10</sup> Ket haanin, hiyay Gobilnadol Herodes Antipas, nangitubol yan mamutoh nin leey nan Juan a anti ha pidihowan. <sup>11</sup> Ket ingkonin layna ha bandihado. Pangayadi, inggawang naya kanan balatang. Ket hiyay balatang, inggawang naya met kanan indo na. <sup>12</sup> Haanin, hilay mānumbong nan Juan, kingwa lay bangkay na boy in-ilbeng laya. Pangayadi, imbalita la kanan Apo Jesus ye nalyadi kanan Juan.

*Hiyay Pamakan nan Apo Jesus nin Liman Libo katao*  
(*Marcos 6:30-44; Lucas 9:10-17; Juan 6:1-14*)

<sup>13</sup> Pamakange nan Apo Jesus ye nalyadi kanan Juan, inumalih ya ihtew. Nilumugan ya ha bangka. Ket nakew ya wangwang. Noba ha natandaan lan tatao ha babanwa a inumalih yay Apo Jesus, kinumodang hilan hinumumbong kana. <sup>14</sup> Ha nilumumbah yay Apo Jesus ha bangka, nakit na hilay malabong a tatao. Ket nalunoh ya kanla. Ket hilay ampaghakit, pinaitaah na hila.

<sup>15</sup> Ha andudumeglem ana, hilay mānumbong na, hinumaley hila kana. Ket hinabi la, “Apo, anti kitawo ha wangwang boy andudumeglem



ana. Kaya-bay Apo, habiyen moyna kanlan tatao a makew hilayna ha babadiyo ta-omen hila po makahaliw nin pamangan la.”

<sup>16</sup> Noba hinabi nan Apo Jesus kanla, “Ahe hilayna katapulan a makew. Hikawoy mamayay nin pamangan la.”

<sup>17</sup> Nakibat hila kanan Apo Jesus, “Yo! Limay tinapay boy luway malanghit bengat ye anti ihti.”

<sup>18</sup> Hinabi nan Apo Jesus kanla, “Igawang yo kangko.” <sup>19</sup> Haanin, pinaikno na hilay tatao ha kailamonan. Pangayadi, kingwa nay limay tinapay boy luway malanghit. Tinumangal ya ha langit. Ket pinahalamatan naya kanan Apo Diah. Binih-ilbih-il na yay tinapay boy pinutoh-putoh na yay malanghit. Ket in-ibyay na kanlan mānubong na. Ket impatped la met kanlan tatao. <sup>20</sup> Nangan hilan kaganaan boy nangabhoy. Pangayadi lan nangan, hilay mānubong na, tinipon lay tela lan tatao. Ket nakapno hila po nin labinluwan belyag. <sup>21</sup> Hiyay bilang nin lalakin nangan, mangalimay libo, powida hila po ye babayi boy aanak.

### *Hiyay Pangumodang nan Apo Jesus ha Babe Lanom*

*(Marcos 6:45-52; Juan 6:15-21)*

<sup>22</sup> Legan ampaulien na hilan Apo Jesus ye tatao, pinalugan na hilaynay mānubong na ha bangka. Ket pinauna na hilaynan lumipay ha dagatdagatan. <sup>23</sup> Ket ha nakaalih hilaynay tatao, hinumaka yan bubukod na ye Apo Jesus ha mapantay ta-omen ya makigwang. Ket nade-gleman ya ihtew. <sup>24</sup> Haanin, hiyay bangka a

anluganan lan mānubong na, ket anti yayna ha bunak nin dagatdagatan a ampiahanggiyap, ta angkadupag hilan angin boy mangakhaw a dawyon. <sup>25</sup> Ha palbangon ana, kinumodang yay Apo Jesus ha babe lanom palakew kanla. <sup>26</sup> Ha natamulaw la a main angkumodang ha babe lanom, nalimowan hilan tubat. Ket kinumolih hila, a wanla, “Anito!”

<sup>27</sup> Noba hinabi nan tampol Apo Jesus kanla, “Adi kawo angkalimo, ta hiko yati! Pakatana kawon bengat!”

<sup>28</sup> Haanin, nakibat yay Pedro, “Apo! No peteg a hika yain, palakwen moko man awod ihen a kumodang ha babe lanom!”

<sup>29</sup> Nakibat yay Apo Jesus kanan Pedro, “Awo, makew ka ihti.” Nilumumbah yay Pedro ha bangsa. Ket kinumodang yan peteg ha babe lanom palakew kana. <sup>30</sup> Noba ha natanam nan Pedro ye makhaw a angin, nalimowan ya. Ket anlumdeg yayna. Kaya-bay impangha nay, “Apo! Apo! Iligtah moko!”

<sup>31</sup> Hiyay Apo Jesus, tampol na yan ginawang boy hinabi na kana, “Koynan kakandi ye pamteg mo! Taket ta ampagluwaluwa ka?”

<sup>32</sup> Haanin, ha nakalampat hilayna ha bangsa, tinumgen anay makhaw a angin. <sup>33</sup> Hilay mānubong na a anti ha bangsa, ha nakit laynan tinumgen ye makhaw a dawyon boy angin, ket inggalang laya, a wanla, “Apo, hikan peteg ye Anak nin Dioh!”

*Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus kanlan Ampaghakit ha Genesaret*  
(Marcos 6:53-56)

<sup>34</sup> Haanin, ha nakalipay hilayna ha dagatdagatan, nilumateng hila ha Genesaret. <sup>35</sup> Hilay tatao ihtew, ha nabalayan la yay Apo Jesus, ket tampol hilan nangitubol nin mangibalita kanlan tatao ha palibot nin yatew a lugal. Ket hilay ampaghakit, inlakew la hila kanan Apo Jesus. <sup>36</sup> Impakiiingalo la kana a no malyadi, agya makiwit lan bengat ampaghakit ye laylay nin bado na. Ket hilay kaganaan a nangiwit, nitaah hila.

## 15

*Hiyay Kaugalian tungkol ha Pag-ibano*  
(Marcos 7:1-13)

<sup>1</sup> Haanin, main nangaanon Papariseo boy mamaihtodo nin Bibilin a ibat ha banwan Jerusalem ye nakew kanan Apo Jesus. Ket tinepet laya, <sup>2</sup> “Taket ta ahe la anhumbongen nin mānubong mo ye kaugalian lan tutoa tawo tungkol ha pag-ibano bayo mangan?”

<sup>3</sup> Nakibat yay Apo Jesus kanla, “Ket hikawo met lagi, taket ta anlabagen yoy Bibilin nan Apo Dioh ta-omen yon bengat mahumbong ye naiknaan yon kaugalian lan tutoa yo? <sup>4</sup> Alimbawa, imbilin nan Apo Dioh, ‘Bihaen moy bapa mo boy indo mo’ boy imbilin na po, ‘Ayaman a maghabin maloke kanlan tutoa na, ket hukat a pateyen.’ <sup>5</sup> Noba lumbo ya met ye an-iadal yo kanlan tatao, ta anhabiyen yo a malyadi yon habiyen kanlan tutoa yo, ‘Hikawon tutoa ko, biyan katawo dayin

pilak, noba ibyay ko tana kanan Apo Dioh.’  
<sup>6</sup> Ulin yain, an-iadal yoyna met a ahe layna  
 bihaen ye tutoa la. Ha wanabay, andiyagen  
 yon homain hilbi ye Bibilin nan Apo Dioh uli  
 ha panumbong yo ha kaugalian lan tutoa yo.  
<sup>7</sup> Hikawon ampagmamangedan! Petegbay ye  
 impahulat nan Apo Dioh kanan podopita Isaias  
 hatew a tungkol kanyo,  
<sup>8</sup> ‘Hilatin tatao, anggalangen lako ha habi bengat,  
 noba mataang ya met ye puho la kangko.  
<sup>9</sup> Homain hilbi ye panggalang la kangko,  
 ta hiyay an-iadal la ket bibilin bengat nin tao.’ \*\*

*Hiyay Makapadinat ha tao*  
*(Marcos 7:14-23)*

<sup>10</sup> Haanin, hiyay Apo Jesus, hinagyat na hilay  
 tataon humaley kana. Ket hinabi na, “Leng-  
 en yoko boy ihipen yon manged ye habiyen ko.  
<sup>11</sup> Aliwan hiyay an-ipahlep nin tao ha bebey na  
 ye ampakapadinat kana, no aliwan hiyay habi a  
 anlumwah ha bebey na.”

<sup>12</sup> Haanin, hilay mānumbong na, hinumaley  
 hila kana. Ket hinabi la, “Apo, ahe mo nayi tanda  
 a nahakitan hilay Pappariseo ha hinabi mo?”

<sup>13</sup> Noba nakibat yay Apo Jesus kanla, “Hinya-  
 man a tanaman a ahe na intanem nin Bapa ko  
 a anti ha langit, ket maulot ya. <sup>14</sup> Paolayan yo  
 hila, ta ba-mo hilan kapkap a ampangakay nin  
 kapadiho lan kapkap. Ha wanabay, padiho hilan  
 maampag ha lubot.”

---

\* **15:9** Isaias 29:13.

<sup>15</sup> Haanin, hinabi nan Pedro, “Apo, habiyen mo man kammi no hinyay labay habiyen nin yain a pangilalayi mo.”

<sup>16</sup> Hinabi nan Apo Jesus kanla, “Agya hikawo nayi, ahe kawo ampakataloh? <sup>17</sup> Ahe yo nayi tanda a agya hinyaman a an-ipahlep ha bebey, ket ampilaloh ya ha bitoka, ket mailwah ya met ateed? <sup>18</sup> Noba hiyay habi a anlumwah ha bebey nin tao, ket ibat ya ha puho. Ket yati ye ampakapadinat kana, <sup>19</sup> ta ibat ha puho na ye mangaloke a ihip. Ket yatin mangaloke a ihip ye ampangitudon kana a mamatey, makilaki o mamabayi, mandamog, manakaw, manago, boy mandama nin kanayon. <sup>20</sup> Hilayati ye ampakadinat, noba hiyay mangan a ahe mag-ibano, ket aliwa yain ye ampakapadinat ha tao.”

*Hiyay Pamteg nin Babayin Aliwan Judio  
(Marcos 7:24-30)*

<sup>21</sup> Haanin, hiyay Apo Jesus, inumalih ya nin yatew a lugal. Ket nakew ya ha lulugal a mahaley ha banwan Tiro boy Sidon.† <sup>22</sup> Main babayin Cananea a angkumonin ihtew ye nakew nakiingalo kana, a wana, “Apo a Lahi nan Poon David, ingalowan moko! Ta hiyay anak kon babayi, ket hinelpa yan maloke a ihpidito boy angkaidapan yan tubat.”

<sup>23</sup> Noba ahe naya pinakibatan Apo Jesus. Haanin, hinumaley hilay mānumbong na. Ket hinabi la kana, “Apo, paalihen mo yayna yain a babayi, ta pihuhumbong na kitawo boy mahneg ya.”

---

† **15:21** Tiro boy Sidon ket babanwa lan aliwan Judio.

<sup>24</sup> Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanan babayi, “Naitubol ako ihti ulin bengat kanlan Israelita a ba-mon tutupa a nangaipakat.”

<sup>25</sup> Noba hiyay babayi, hinumaley yan nanal-imukod kanan Apo Jesus, a wana, “Apo, haglanan moko dayi!”

<sup>26</sup> Noba hinabi nan Apo Jesus kana makauli ha kahabiyang, “Aliwan huhto a kowen ye paman-gan lan anak haka ipakan ha aaho.”

<sup>27</sup> Hinabi na met babayi kanan Apo Jesus, “Awo, peteg yain, Apo. Noba hilay aaho, angka-nen la met ye mumom angkaampag a ibat ha lamihaan nin amo la.”

<sup>28</sup> Haanin, hinabi nan Apo Jesus, “Koynan kayadet ye pamteg mo! Mapalyadi ye an-awoken mo.” Ket kananyatew met ateed, nitaah yay anak na.

### *Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus nin Malabong a Tatao*

<sup>29</sup> Haanin, hiyay Apo Jesus, inumalih ya nin yatew a lugal. Ket nakew ya ha ambay dagatdagatan nin Galilea boy hinumaka ya ha mapantay. Ket nikno ya ihtew. <sup>30</sup> Malabong hilay tataon nangilakew kana nin pipilay, kakapkap, lulumpo, angang boy malabong po a ampaghakit. Inhaley la hila ha aphayan nan Apo Jesus, ket pinaitaah na hila met. <sup>31</sup> Ha nakit lan tatao a ampakahabi hilaynay angang, ampakakodang hilaynay pipilay boy lulumpo, boy ampakakit hilaynay kakapkap, nagtaka hilan tubat. Kaya-bay inggalang la yay Dioh lan Israelita.

*Hiyay Pamakan nan Apo Jesus nin Apat a Libo katao*

*(Marcos 8:1-10)*

<sup>32</sup> Haanin, hiyay Apo Jesus, pinahaley na hilay mānubong na boy hinabi na kanla, “Angkalunoh akon tubat kanlan hilatin tatao, ta tatloynan mangaamot a kalamo tawo hila, ket haanin, homain hilaynan pamangan. Ahe ko hila malyadin paulien a angkabitil, ta maka mawe hila ha dān.”

<sup>33</sup> Hinabi lan mānubong na kana, “Apo, way-ihtew kitawo nayi mangwa nin pamangan ihti ha wangwang a mignap kanlan hilatin kalabong a tatao?”

<sup>34</sup> Tinepet na hilan Apo Jesus, “Anoy tinapay ye anti kanyo?”

“Pito,” wanla, “boy main met nangaanon mangakandin malanghit.”

<sup>35</sup> Haanin, hiyay Apo Jesus, pinaikno na hilay tatao ha luta. <sup>36</sup> Ha nakaikno hilayna, kingwa nay pitoy tinapay boy nangaanon malanghit haka naya pinahalamatan kanan Apo Dioh. Pangayadi, binih-ilbih-il naya haka na in-ibyay kanlan mānubong na ta-omen la ipatped kanlan tatao. <sup>37</sup> Haanin, nangan hilan kaganaan boy nangabhoy. Pangayadi lan nangan, hilay mānubong na, tinipon lay tela lan tatao. Ket nakapno hila po nin piton belyag. <sup>38</sup> Hiyay bilang nin lakin nangan, mangaapat a libo, powida hila po ye babayi boy aanak.

<sup>39</sup> Ha napauli na hilaynan Apo Jesus ye tatao, nilumugan yayna met ha bangka boy nakew ya ha lugal a Magadan.

# 16

*Hiyay Pangawok lan Papariseo boy Sasaduseo nin Kapagtakaan*

*(Marcos 8:11-13; Lucas 12:54-56)*

<sup>1</sup> Ha maghay mangaamot, main Papariseo boy Sasaduseo ye nakew kanan Apo Jesus ta-omen laya huboken. Ket nakikwa hilan kapagtakaan kana bilang pagkakitan a hiyabay ye intubol nan Apo Dioh. <sup>2</sup> Noba hinabi nan Apo Jesus kanla, “No ampitanghob yayna ye mangaamot boy makit yo a matibya ye lowang, anhabiyen yon ‘Manged ye panaon mabekah.’” <sup>3</sup> Boy no mahanib ket makit yon matibya boy maowep ye lowang, anhabiyen yon ‘Mangudan ya haanin.’ Tanda yon italohan ye angkakit yo ha lowang. Noba ahe yo met tanda a italohan ye pagkakitan a andiyagen nan Apo Dioh makauli kangko kananyatin panaon? <sup>4</sup> Hikawon tatao kananyatin panaon, tubat ye kalok-an yo boy ahe na kawo mapatayaan Apo Dioh. Ampakikwa kawon kapagtakaan bilang pagkakitan a hiko ye intubol nan Apo Dioh. Noba homain akon ipakit kanyo, no aliwan hiyay kapagtakaan a omen ha nalyadi kanan podopitan Jonas hatew.” Pangayadi nan hinabi yatew, nilakwanan na hilayna.

*Hiyay Babala nan Apo Jesus tungkol ha aadal lan Papariseo boy Sasaduseo*

*(Marcos 8:14-21)*

<sup>5</sup> Ha nakalipay hilayna ha dagatdagatan, natandaan lan mānumbong a naliwaan lay nagbawon nin tinapay. <sup>6</sup> Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanla, “Mag-alla kawo ha pamalbag



lan Pappariseo boy Sasaduseo.” <sup>7</sup> Pamakange lan mānubong na, hinabi la ha magha boy magha, “Hinabi na yatew, ta naliwaan tawon nagbawon nin tinapay.” <sup>8</sup> Noba tanda nan Apo Jesus ye ampaytongtongan la. Kaya-bay tinepet na hila, “Taket ta ampaytongtongan yoy ahe yo pagbawon nin tinapay? Kakandi ye pamteg yo! <sup>9</sup> Ahe kawo po nayi ampakataloh? Naliwaan yoyna nayi ye pamih-ilbih-il ko nin limay tinapay a impakan ha limay libo katao, ket nangabhoy hila? Anoy belyag ye natipon yon tela lan tatao? <sup>10</sup> Wanabay met ateed ha pitoy tinapay a impakan ha apat a libo katao. Anoy belyag ye natipon yon tela lan tatao? <sup>11</sup> Taket ta ahe yo po angkatalohan a aliwan tinapay ye labay kon habiyen ha hinabi ko a mag-alla kawo ha pamalbag lan Pappariseo boy Sasaduseo?” <sup>12</sup> Ket kananyatew la po bengat natalohan a aliwa manaytin pamalbag ha tinapay ye labay nan habiyen Apo Jesus a pag-allaan la, no aliwan hiyay aadal lan Pappariseo boy Sasaduseo.

*Hiyay Pangipatanda nan Pedro nin tungkol kanan Apo Jesus*

*(Marcos 8:27-30; Lucas 9:18-21)*

<sup>13</sup> Ha niabot hilaynan Apo Jesus boy mānubong na ha haley nin banwan Cesarea Filipos, tinepet na hilay mānubong na, “Ha ihip lan tatao, aya ko kano a ibat ha langit a in-Anak nin Tao?”

<sup>14</sup> Nakibat hila, “Anhabiyen lan kanayon a hika ye Juan a Māmawtihmo. Hilay kanayon met, anhabiyen la a hika ye podopitan Elias. Ket hilay

kanayon po, anhabiyen la met a hika ye podopitan Jeremias o magha ka kanlan popodopita.”

<sup>15</sup> Tinepet na hilay mānumbong na, “Hikawo nayi, aya ko?”

<sup>16</sup> Nakibat yay Simon Pedro, “Hika ye Cristo a Anak nan Apo Dioh a angkabi-ay.”

<sup>17</sup> Hinabi nan Apo Jesus kanan Simon, “Minged ka, Simon a anak nan Jonas! Ta aliwan tao ye nangipatanda kammo yati, no aliwan hiyay Bapa kon Dioh ha langit. <sup>18</sup> Ket haanin, hika ye Pedro\* boy kananyatin dapah,† ipaideng koy pangkat lan māmteḡ ko a ahe mahambot, agya po man kapalyadiyan nin kamateyan. <sup>19</sup> Ibyay ko kammo ye kapalyadiyan ha panakopan ha langit a omen ha tulbek a malyadin panleneb boy panlukat. Hinyaman a ibawal mo ihti ha babe-luta, ket ibawal na met Apo Dioh ha langit. Boy hinyaman a ipaluboh mo ihti ha babe-luta, ket ipaluboh na met Apo Dioh ha langit.”

<sup>20</sup> Pangayadi, mahehpet na hilan binilinan Apo Jesus ye mānumbong na, “Adi yo anhabiyen ha agya ayaman a hiko ye Cristo a impangako nan Apo Dioh.”

---

\* **16:18** *Pedro*: hiyay labay habiyen ket dapah. † **16:18** Hilay mangadunong tungkol ha Biblia, main hilan tatlon katalohan ha labay habiyen nin dapah kananyatin bersikulo. Hiyay una, hiyay dapah ye Pedro o pamapteg nan Pedro tungkol kanan Apo Jesus (Mateo 16:16). Hiyay ikalwa, hiyay dapah ye kaganaan a mānumbong nan Apo Jesus (Efeso 2:20; Impakit 21:14). Hiyay ikatlo, hiyay dapah ye Apo Jesus o pangiadal na (1 Corinto 3:11, 10:4; 1 Pedro 2:6-8).

*Hiyay Unan Pangipatanda nan Apo Jesus nin tungkol ha Kamateyan na*

*(Marcos 8:31-9:1; Lucas 9:22-27)*

<sup>21</sup> Paibat kananyatew, impatanda naynan Apo Jesus kanlan mānumbong na, “Katapulan akon makew ha banwan Jerusalem. Ket ihtew akon magdiha nin tubat a pamaidap lan tutoan Jujudio a mānungkolan, mānguna a papadi boy mamaihtodo nin Bibilin. Ipapatey lako, noba mabi-ay akon uman ha ikatlon mangaamot.”

<sup>22</sup> Pamakange nan Pedro yatew, intaang na yan makandi ye Apo Jesus haka na yan pinaghabiyon, “Ahe na dayin ipaluboh Apo Diah yatew! Ahe malyadi yain kammo, Apo.”

<sup>23</sup> Haanin, hiyay Apo Jesus, inadap na yay Pedro. Ket hinabi na kana, “Pakataang ka kangko, Satanas. Ta anhaaden moy panumbong ko ha kalabayan nin Diah. Hiyay an-hipen mo, aliwan kalabayan nin Diah, no aliwan ihip bengat nin tao.”

<sup>24</sup> Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanlan mānumbong na, “Ayaman a malabay manumbong kangko, ket katapulan a liwaan nay hadili nan kalabayan boy maghadya yan matey ha panumbong na kangko a ba-mo yan ampamatay nin kodoh. <sup>25</sup> Ta ayaman a ampangihilib nin bi-ay na, maanam na. Noba ayaman a matey uli kangko, ket mabyayan yan bi-ay a homain anggaan. <sup>26</sup> Agya mapagkonin nin maghay tao ye kaganaan a babandi ihti ha babe-luta, no mipalakew ya met ha kapaduhan a homain anggaan ye kalelwa na, main ya nayi pakinabang kana ye babandi na? Main nayi malyadin

pamayad ye tao ta-omen ya mabyayan nin bi-ay a homain anggaan? <sup>27</sup> Ta hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao ket mag-udong a main kapalyadiyan nan Bapa kon Dioh, lamo ko hilay aanghil na. Ket kananyatew a mangaamot, ibyay ko ye kaeteban nin didiyag nin balang magha. <sup>28</sup> Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Main nangaano kanyo ihti ye ahe po matey anggan makit la ye panlumteng kon ibat ha langit a in-Anak nin Tao bilang Poon.”

## 17

### *Hiyay Pagkauman nin Kadih nan Apo Jesus (Marcos 9:12-13; Lucas 9:28-36)*

<sup>1</sup> Pangalabah nin anem a mangaamot, hiyay Apo Jesus, inlamo na yay Pedro boy hilay mikatongno a Santiago boy Juan ha matagay a mapantay a hilahilan bengat. <sup>2</sup> Ket legan anti hila ihtew, nakit la a nauman ye kadih nan Apo Jesus. Hinumnag ye lupa na a omen ha mangaamot boy hiyay bado na, ampakapulag a ba-mon henag. <sup>3</sup> Kapipikhaan, nakit la yay Moises boy Elias a ampakitongtong kanan Apo Jesus. <sup>4</sup> Haanin, hinabi nan Pedro kanan Apo Jesus, “Apo, manged, ta anti kitawo ihti. No labay mo, manyag akon tatlon hongab ihti. Hiyay maghan hongab, kammo. Hiyay ikalwa, kanan Moises. Boy hiyay ikatlo, kanan Elias.”

<sup>5</sup> Legan ampaghabi ya po ye Pedro, inameyan hilan ampakapulag a owep boy main hilan nange a bihnga ha owep a ampaghabin wanae,

“Yabayti ye ampakaadoen kon Anak a luboh kon angkaaliketán. Leng-en yoy habiyen na!”

<sup>6</sup> Ha nange lan mānubong na ye bihnga, nalimowan hılan tubat. Ket nilumukob hila ha luta. <sup>7</sup> Noba hinumaley yay Apo Jesus kanla. Ket dinapikipik na hila, a wana, “Mideng kawo! Adi kawo angkalimo.” <sup>8</sup> Ha namilew hilayna, homain hilaynan nakit a kanayon, no aliwan hiyay Apo Jesus anan bengat.

<sup>9</sup> Ha anlumohan hilayna ha mapantay, binilinan na hılan Apo Jesus, a wana, “Adi yo anhabiyen ha agya ayaman ye nakit yo anggan hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ket mabi-ay uman.” <sup>10</sup> Haanin, hilay mānubong na, tinepet la yay Apo Jesus, “Taket ta anhabiyen lan mamaihtodo nin Bibilin a hiyay Elias a podopita hatew, ket katapulan a muna yan lumateng kanan Cristo?”

<sup>11</sup> Nakibat yay Apo Jesus kanla, “Peteg yain. Katapulan a muna ya po lumateng ye Elias ta-omen na italadan ye kaganaan. <sup>12</sup> Noba leng-en yoy habiyen ko. Nilumateng yaynay Elias, noba ahe la yan nabalayan nin tatao. Ket dinyag lay labay lan diyagen kana. Wanabay met ateed ye malyadi kangkon ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ta paidapan lako met lano.”

<sup>13</sup> Ket natalohan lan mānubong na a hiyay Juan a Māmawtihmo ye andektan na.

*Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus nin Anak a Lakin Hinelpán nin Maloke a Ihpídito  
(Marcos 9:14-29; Lucas 9:37-43)*

<sup>14</sup> Ha nag-udong hilaynan Apo Jesus ihtew kanlan tatao, main maghay lakin hinumaley a nanalimukod ha adapan na, a wana, <sup>15</sup> “Apo, ingalowan mo yay anak kon laki, ta ampamaktong ya. Ket angkaidapan yan tubat. Maheheg yan ampihapog ha apoy boy angkapuang ha lanom. <sup>16</sup> Inlakew ko yayna kanlan mānubong mo, noba ahe la yan napaitaah.”

<sup>17</sup> Haanin, hinabi nan Apo Jesus, “Hikawon tatao haanin a panaon, homain kawon pamteg kanan Apo Dioh boy matiko ye ihip yo. Anggan makano katawo po lagi pag-anohan? Ilakew yoya ihti ye anak.” <sup>18</sup> Haanin, hiyay Apo Jesus, pinaghabiyen na yay maloke a ihpidito. Ket kananyatew met ateed, inalihan na yan maloke a ihpidito ye anak. Ket nitaah yayna.

<sup>19</sup> Ha hilahilaynan bengat, hinumaley hilay mānubong na kana. Ket tinepet laya, “Taket ta ahe miya napaalih ye maloke a ihpidito kanan anak?”

<sup>20</sup> Nakibat yay Apo Jesus kanla, “Ulita kulang ye pamteg yo! Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. No main kawon pamteg, agya bengat omen ha lahi muhtaha kakandi, malyadi yon habiyen kananyatin mapantay, ‘Makew ka ihtew’, ket makew ya. Homain babagay a ahe yo madyag. <sup>21</sup> [Noba yatin kalahin maloke a ihpidito, mapaalih yo yan bengat makauli ha pamakigwang boy pagpaltan mangan.”]

*Hiyay Ikalwan Pangipatanda nan Apo Jesus  
nin tungkol ha Kamateyan na  
(Marcos 9:30-32; Lucas 9:43-45)*

<sup>22</sup> Haanin, ha ampaytipon hilay mānubong na boy Apo Jesus ha Galilea, hinabi na kanla, “Hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ket maigawang lano kanlan mānungkolan. <sup>23</sup> Pateyen lako, noba ha ikatlon mangaamot, mabi-ay akon uman.” Haanin, uli ha hinabi na, nilumele hilan tubat ye mānubong na.

### *Hiyay Pamayad nin Bowih ha Timplo*

<sup>24</sup> Ha niabot yaynay Apo Jesus boy hilay mānubong na ha banwan Capernaum, hilay māningil nin bowih ha Timplo, ket nakew hilan nanepet kanan Pedro, “Hiyay maihtodo yo, ampamayad ya nayi nin bowih ha Timplo?”

<sup>25</sup> Nakibat yay Pedro, “Awo, ampamayad ya.”

Haanin, ha nag-udong yaynay Pedro ha baey a ampagdagohan la, tinepet na yan Apo Jesus, “Pedro, ha ihip mo, aya hilay ampamayad nin bowih kanlan popoon? Hilay aanak la o hilay dadayohan?”

<sup>26</sup> Nakibat yay Pedro, “Hilay dadayohan, Apo.”

Ket hinabi nan Apo Jesus kana, “No wanabay awod, aliwan aanak lan poon ye mamayad nin bowih. <sup>27</sup> Noba agya wanabay man, kokaynan mamaniwit ha dagatdagatan. Ket hiyay una mon makwan malanghit, bengaen moy bebey na. Ket main kan makit a palata a mignap a bowih tan luwa. Kowen moya, ket ibayad mo kanlan māningil nin bowih ha Timplo ta-omen la kitawo ahe pag-inakitan.”

# 18

## *Hiyay Pinakamatagay*

*(Marcos 9:33-37; Lucas 9:46-48)*

<sup>1</sup> Kananyatew a odah, hinumaley hilay mānumbong nan Apo Jesus kana. Ket tinepet laya, “Apo, ayay pinakamatagay kanlan anhakopen nan Apo Dioh?”

<sup>2</sup> Haanin, hiyay Apo Jesus, nanagyat yan maghay anak. Ket pinaideng naya ha adapan lan mānumbong na haka na hinabi, <sup>3</sup> “Pakalengen yon manged ye habiyen ko. No ahe yo umanen ye pangugali yo a omen ha pangugali nin makandin anak a mapagmakaaypa, ahe kawo maibilang kanlan anhakopen nan Apo Dioh. <sup>4</sup> Kaya-bay ayaman a ampagmakaaypa nin omen kananyatin anak, ket hiya ye pinakamatagay kanlan anhakopen nan Apo Dioh. <sup>5</sup> Ket ayaman a ampananggap nin omen kananyatin anak uli ha panumbong na kangko, ket hikoynay antanggapen na.”

## *Hiyay Panyag nin Pagkahalananan*

*(Marcos 9:42-48; Lucas 17:1-2)*

<sup>6</sup> “Noba ayaman a manyag nin pagkahalananan lan hilatin aanak a ampamteg kangko, ket mamanged po a bitinan yan mayadet a gilingan a dapah ye leey na haka ya iampag ha bunak nin dagat.”

<sup>7</sup> “Kakaingalo hilay tatao ihti ha babe-luta, ta malabong a tukho ye pagkahalananan la. Katapulanan a lumateng hilayatin pagkahalananan, noba kakaingalo ye malyadi ha taon ampanyag nin pagkahalananan nin kapadiho nan tao.”



<sup>8</sup> “No hiyay maghay gamet mo o bitih mo ye pagkahalananan mo, putohen mo tanan itapon. Mamanged po a mamaghay gamet mo o bitih mo, noba mabyayan kan bi-ay a homain anggaan dinan ha luway gamet mo o bitih mo, noba mipalakew ka met ha apoy a ahe angkalep. <sup>9</sup> No hiyay maghay mata mo ye hangkan nin pagkahalananan mo, luowen moyna ingat haka itapon. Mamanged po a mamaghay mata mo, noba mabyayan kan bi-ay a homain anggaan dinan ha luway mata mo, noba maihapog ka met ha impilno.”

*Pangilalayi tungkol ha Tupa a Nipakat  
(Lucas 15:3-7)*

<sup>10</sup> “Pakahigudowen yon adi yo anyamo-yamoen ye agya magha man kanlan hilain a aanak. Pakaleng-en yon manged yatin habiyen ko. Hilay aanghil a ampagbantay kanla, ket anti hilan anti ha adapan nan Bapa kon Dioh ha langit. <sup>11</sup> [Ta hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, nakew ako ihti ha babe-luta ta-omen ko hila tapulen boy iligtah ye tataon nipakat.”]

<sup>12</sup> “Ha ihip yo, hinyay diyagen nin taon main magatoh a tupa, no mipakat yay magha? Yo! Ket katapulan pa a lakwanan na hilay hiyampo boy hiyam ha nagmamapantay, ta tapulen na yay maghay tupa a nipakat? <sup>13</sup> Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. No makitan na yay nipakat a tupa, ket maaaliket ya po ha magha dinan kanlan hiyampo boy hiyam a ahe nipakat. <sup>14</sup> Wanabay met ateed ye tanam nan

Bapa yon Dioh ha langit, ta ahe na labay a mipakat ye agya magha kanlan hilain a aanak.”

*Hinyay Katapulan a Diyagen ha Katongnon Nagkahalanan*

<sup>15</sup> “No magkahalanan ya kammo ye katongno mo kanan Apo, lakwen mo yan bubukod na, ta ipalinaw mo kana ye dinyag na a kahalanan. No leng-en naka, maiudong ye alan yon paymamagha bilang mikatongno ha pamteg.

<sup>16</sup> Noba no ahe naka leng-en, managyat kan magha o luwa a katongno mo ha pamteg ta-omen ‘paptergan nin luwa o tatloy tihtigo ye kaganaan a paytongtongan yo.’\* <sup>17</sup> Ket no adi yan teed manlengge, ipatanda mo yayna ha pangkat lan mānteg nan Apo Jesus. No ahe ya po ateed manlengge kanlan kakatongno ha pamteg, ibilang mo yaynan ahe ampamteg kanan Apo Dioh o maghan makuhit a māningil nin bowih.”

*Hiyay Maipaluboh boy hiyay Maibawal*

<sup>18</sup> “Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Hinyaman a ibawal yo ihti ha babe-luta, ket ibawal na met nin Apo Dioh ha langit. Boy hinyaman a ipaluboh yo ihti ha babe-luta, ket ipaluboh na met ha langit.”

<sup>19</sup> “Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko a no mapaykahundoan nin luwa kanyo ye hinyaman a ipakigwang yon awoken, ket ibyay na kanyon Bapa kon Dioh a anti ha langit. <sup>20</sup> Ta no main luwa o tatlo kataon ampaytipon uli kangko, ket anti ko met kanla.”

---

\* **18:16** Deuteronomio 19:15.

*Hiyay Pangilalayi tungkol ha Ipoh a Ahe Ma-matawad*

<sup>21</sup> Haanin, hinumaley yay Pedro kanan Apo Jesus. Ket tinepet naya, “Apo, mikano koya nayi patawaden ye katongno kon maheheg a am-pagkahalanan kangko? Mikapito nayi a ukdo?”

<sup>22</sup> Nakibat yay Apo Jesus kanan Pedro, “Aliwan bengat mikapito, no aliwan pitompo boy piton ukdo. <sup>23</sup> Ta hiyay panakop nan Apo Dioh, ket mailalayi ya ha panakop nin maghay poon a namadakit kanlan iipoh na, ta hingilen na hilayna ha utang la. <sup>24</sup> Ha ikana nayna ye maningil, in-adap la yayna kana ye maghay ipoh a nakautang nin milyon-milyon kana. <sup>25</sup> Ulita ahe ya makabayad, hinabi nan poon, ‘Iako yo hilan mitapamilya boy hiyay kabandiyan na ta-omen ya makabayad nin inutang na.’ ”

<sup>26</sup> “Haanin, hiyay ipoh, nanalimukod yan naki-iingalo kanan poon, ‘Apo, pangiiingalo mo. Biyan moko po dayin makandin panaon ta-omen ako makabayad ha kaganaan a utang ko.’ <sup>27</sup> Haanin, hiyay poon, ket kinalunohan naya. Kaya-bay ahe na yayna pinabayadan ye utang na. Ket pinauli na yayna.”

<sup>28</sup> “Noba ha ampuli yaynay ipoh, nahagana na yay maghay ipoh a nakautang kana nin makandin alaga. Ket hiyay dinyag na kana, dinakep na yan binikke. Ket hinabi na, ‘Bayadan moynay utang mo kangko!’ ”

<sup>29</sup> “Haanin, nanalimukod yan nakiiingalo kana ye kapadiho nan ipoh a nakautang kana, ‘Pangi-ingalo mo. Biyan moko po dayin makandin panaon ta-omen ako makabayad ha kaganaan

a utang ko kammo.’ <sup>30</sup> Noba ahe naya kinulunohan, no aliwan impapidiho naya anggan mabayadan nay utang na.”

<sup>31</sup> “Haanin, hilay kanayon a iipoh a nakakit ha nalyadi, nalele hila. Kaya-bay nakew hila kanan poon. Ket hinabi lay kaganaan a nalyadi.”

<sup>32</sup> “Haanin, hiyay poon, impadakit na yain a ipoh. Ket hinabi na, ‘Maloke kan tubat a ipoh! Ahe koynabay pinabayadan ye utang mo ulita nakiiingalo ka kangko. <sup>33</sup> Taket ta ahe moya met iningalowan ye kapadiho mon ipoh a omen ha pangingalo ko kammo?’ <sup>34</sup> Uli ha tubat a poot nan poon, ket impapidiho naya angga ha mabayadan nay kaganaan a utang na.”

<sup>35</sup> Haanin, hinabi nan Apo Jesus, “No ahe yo yan luboh patawaden ye kapadiho yo, wanabay met ateed ye diyagen na kanyon Bapa kon Dioh a anti ha langit.”

## 19

*Hiyay Adal tungkol ha Payngihyay nin Miahawa*

*(Marcos 10:1-12)*

<sup>1</sup> Pangayadi nan in-adal Apo Jesus yatew a babagay, inumalih ya ha plobinhiyan Galilea. Ket nakew ya ha plobinhiyan Judea ha lipay nin kabatowan Jordan. <sup>2</sup> Malabong hilay tataon hinumumbong kana. Ket pinaitaah na hilay ampaghakit.

<sup>3</sup> Haanin, nilumateng hilay nangaanon Pariseo. Ket hinumaley hila kanan Apo Jesus,

ta huboken laya. Kaya-bay tinepet laya, “Anipaluboh nayi nin Bibilin a ihyay nin laki ye ahawa na ha agya hinyaman a hangkan?”

<sup>4</sup> Nakibat yay Apo Jesus kanla, “Ahe yo po nayi nabaha ye anti ha naihulat a Habi nin Dioh a ha pamalhowa nan babe-luta, ket pinalhowa na ye laki boy babayi.\* <sup>5</sup> Boy naihulat met, ‘Kaya-bay lakwanan nan laki ye bapa boy indo na ta-omen hilayna mapaylamo a miahawa. Ket mag-ilyadi hilaynan mamaghan laman.† <sup>6</sup> Ha wanabay, aliwa hilaynan luwa, no aliwan mamagha. Kaya-bay hiyay pinaylamo nan Apo Dioh, ket aliwan hukat payngihyayen nin tao.”

<sup>7</sup> Haanin, nanepet hilayna man ye Papariseo kanan Apo Jesus, a wanla, “No wanabay awod, taket ta hinabi nan Moises hatew a malyadi na yan ihyay nin laki ye ahawa na, no biyan na yan kahulatan nin payngihyay?”‡

<sup>8</sup> Nakibat yay Apo Jesus kanla, “Uli ha kabyan-gan nin o yo, impaluboh nan Moises a ihyay nan laki ye ahawa na. Noba ha pinalhowa nan Apo Dioh ye laki boy babayi, aliwan wanabay ye labay nan malyadi. <sup>9</sup> Kaya-bay pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Ayaman a lakin mangihyay nin ahawa na, ket mangahawa yan lumbo, magkahalanan yan pamabayi, powidan bengat no nakilaki ye ahawa na. [Ket ayaman a mangahawa met kanan babayin in-ihyay na, magkahalanan yayna met nin pamabayi.”]

---

\* **19:4** Genesis 1:27. † **19:5** Genesis 2:24. ‡ **19:7** Deuteronomio 24:1.

<sup>10</sup> Haanin, hinabi lan mānubong nan Apo Jesus, “Ah, no wanabay ye tungkol ha main ahawa, mamanged po a ahe ana mangahawa.”

<sup>11</sup> Nakibat yay Apo Jesus, “Aliwan kaganaan a tatao ket mababa lan tanggapen yain, no aliwan hilay tataon bengat a intaladan nin Dioh a ahe mangahawa. <sup>12</sup> Main nakahinadi a hahangkan no taket ta ahe hila nangahawa ye nangaanon tatao. Hilay kanayon, in-anak hilaynan kulang ye hangkap la. Hilay kanayon met, tinatala lay nagpakapon. Hilay kanayon po, ahe nakiahawa uli ha paghilbi la ha panakop nan Apo Dioh. Hilay makababa a manyag nin yati, diyagen la awod.”

*Hiyay Pangipakigwang nan Apo Jesus kanlan Anak*

*(Marcos 10:13-16; Lucas 18:15-17)*

<sup>13</sup> Ha maghay mangaamot, main ano kataon nangilakew nin mangakandin anak la kanan Apo Jesus ta-omen la awoken kana a ipalonto na ye gamet na kanla boy ipakigwang. Noba pinaghabiyan la hilan mānubong na.

<sup>14</sup> Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanlan mānubong na, “Paolayan yo hilay mangakandin anak a humaley kangko. Adi yo hila anhaaden, ta hilay tataon main pangugali a omen kanlan hilitin anak ye maibilang kanlan anhakopen nan Apo Dioh.” <sup>15</sup> Pangayadi nan impalonto ye gamet na ha ō nin balang magha kanla boy in-inged, ket inumalih yayna.

*Hiyay Lakin Mabatnang*

*(Marcos 10:17-31; Lucas 18:18-30)*

<sup>16</sup> Ha maghay mangaamot, main maghay lakin nakew nanepet kanan Apo Jesus nin wanae, “Maihtodo, hinyay manged a diyagen ko ta-omen ako mabyayan nin bi-ay a homain anggaan?”

<sup>17</sup> Nakibat yay Apo Jesus, “Taket ta antepeten moko no hinyay manged? Mamaghan bengat ye manged, homain kanayon, no aliwan hiyay Apo Dioh. No labay mo ye mabyayan nin bi-ay a homain anggaan, humbongen moy Bibilin.”

<sup>18</sup> Nanepet yayna man ye laki, “Hinya kanlan hilain a bibilin ye humbongen ko?”

Nakibat yay Apo Jesus, “Adi ka mamatey nin tao, adi ka mamabayi o makilaki, adi ka manakaw, adi ka manihtigoh nin katagowan, <sup>19</sup> bihaen moy bapa boy indo mo,§ boy adoen moy kapadiho mo a omen ha pangado mo nin hadili mo.”\*

<sup>20</sup> Hinabi nan laki, “Kaganaan hilain a bibilin, ket anhumbongen koyna. Hinya po naya ye hukat kon diyagen?”

<sup>21</sup> Nakibat yay Apo Jesus, “No labay moy magilyadin genap, muli ka, ta ilako moy babandi mo. Ket hiyay mapaglakoan mo, ibyay mo kanlan mangaidap. Ha wanabay, magkamain kan kabatnangan ha langit. Pangayadi, magudong ka ihti, ket manumbong kayna kangko.”

<sup>22</sup> Pamakange nan laki ye hinabi nan Apo Jesus, malele yan inumalih, ta mabatnang yan tubat.

<sup>23</sup> Hinabi nan Apo Jesus kanlan mānubong na, “Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko.

---

§ 19:19 Exodo 20:12-16; Deuteronomio 5:16. \* 19:19 Levitico 19:18.

Koynan kaidap a maibilang ye mabatnang kanlan anhakopen nan Apo Dioh. <sup>24</sup> Matataloh ya po a humlep ye maghay kamelyo ha lubot nin kadayem dinan ha maibilang ye taon mabatnang kanlan anhakopen nan Apo Dioh.”

<sup>25</sup> Pamakange lan mānumbong nan Apo Jesus ye hinabi na, nagtaka hilan tubat. Kaya-bay nanepet hila kana, “No wanabay awod Apo, aya hilaynay miligtah?”

<sup>26</sup> Ket binilew na hilan Apo Jesus boy hinabi na, “Ahe na mapalyadi nin tao, noba mapalyadi nan kaganaan nin Apo Dioh.”

<sup>27</sup> Haanin, hiyay Pedro, hinabi na met, “Hikayi nayi, Apo? Ket nilakwanan mi ye kaganaan ta-omen kayi manumbong kammo. Hinya met awod ye pakinabang mi lano?”

<sup>28</sup> Hinabi nan Apo Jesus kanla, “Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko! Lano ha bayowen nan Apo Dioh ye kaganaan a babagay, hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ket mikno akoyna ha madangal a pamiknoan nin poon. Ket hikawon mānumbong ko, mikno kawo met lano ha labinluwan pamiknoan a mamoon kanlan labinluwan lalahi nin Israel. <sup>29</sup> Ket ayaman a nanlakwan nin baey na, kakatongno na, tutoa na, aanak na, o luta na uli ha panumbong na kangko, ket malalabong po ye matanggap na dinan ha nilakwanan na boy mabyayan ya po nin bi-ay a homain anggaan. <sup>30</sup> Malabong a angkauna haanin ye mipahuyot lano boy malabong met a angkahuyot haanin ye miuna lano.”



## 20

### *Hilay Māg-obda ha Pananeman nin Ubah*

<sup>1</sup> Hinabi na po Apo Jesus kanla, “Hiyay diyagen nan Apo Dioh ha panakopan na, mailalayi ya ha dinyag nin maghay taon main pananeman nin ubah. Ha mahanibhanib po, nakew yan nanapul nin upaan nan mag-obda ha pananeman na.

<sup>2</sup> Ket ha nakatapul yayna, nakikahundo ya kanla a upaan na hilan alaga nin upa ha maghay mangaamot. Pangayadi, intubol na hilaynan mag-obda ha pananeman na nin ubah. <sup>3</sup> Ha magaynan ikahiyam nin mahanib, nakew ya ha haley nin palingki. Ket nakakit yan anoy lakin ampideng, ta homain hilan obda.”

<sup>4</sup> “Hinabi na kanla, ‘Makew kawon mag-obda ha pananeman kon ubah. Ket upaan katawon huhton upa.’ ‘Awo’, wanla. Kaya-bay nakew hilaynan mag-obda. <sup>5</sup> Ha magaynan miugtoy mangaamot, nakew yayna man ha haley nin palingki. Ha nakakit yan nangaanon katao ihtew, ket pinaobda na hila met. Wanabay met ateed ye dinyag na ha ikatloyna nin mahilem.”

<sup>6</sup> “Ha magaynan ikalima nin mahilem, nakew yayna man. Ket nakakit yayna man nin ano kataon homain obda. In-idlaw na hila, ‘Taket ta ampikahilem kawoynan bengat ihti a homain andiyagen?’ ”

<sup>7</sup> “Nakibat hila kana, ‘Homain kaya-bay ampa-maobda kammi.’ ”

“Hinabi na kanla, ‘Kokawoynan mag-obda ha pananeman kon ubah.’ ”

<sup>8</sup> “Ha andumeglem ana, hinabi nan nagkonin nin pananeman kanan ampabaalaen na, ‘Hagyaten mo hilaynay māg-obda, ta ibyay moynay upa la. Ket hiyay unaen mon biyan, hilay nahuyot a nag-obda.’ <sup>9</sup> Haanin, nilumateng hilay pinaobda na ha odah nin ikalima nin mahilem. Ket inupaan na hilan upa nin maghay mangaamot.”

<sup>10</sup> “Ha nilumateng hilaynay nauna nan pinaobda, nabaan la a malalabong ye upa la dinan kanlan nahuyot a pinaobda na. Noba ahe, ta padiho met ateed ye in-upa na kanla. <sup>11</sup> Pamakatanggap lay upa la, nagdiklamo hila kanan nagkonin nin pananeman ubah, <sup>12</sup> a wanla, ‘Hi! Hilay nahuyot kammi a pinaobda mo, maghay odah bengat ye pag-obda la. Noba hikayi, nikahilem kayin nag-obda boy nangikpe nin amot. Taket ta padihoy upa mi?’ ”

<sup>13</sup> “Hiyay nagkonin nin pananeman ubah, nakibat ya kanan magha kanla, ‘Gayyem, ahe kata kinuhit. Aliwa nayi a napaykahundoan ta a biyan katan upa nin maghay mangaamot? <sup>14</sup> Kaya-bay kowen moynay upa mo. Ket muli kayna. Kalabayan ko a ipadiho kanyo ye upa lan nag-obda a nahuyot kanyo. <sup>15</sup> Taket, homain ako nayi katulidan a manyag nin labay ko ha pilak ko o angkaibeg kan bengat kanla ha dinyag kon manged?’ ”

<sup>16</sup> Pangayadi, hinabi nan Apo Jesus, “Wanabay met lano ye malyadi ha huyot a mangaamot. Hilay angkahuyot haanin, ket miuna hila lano. Ket hilay angkauna haanin, mipahuyot hila lano.”

*Hiyay Ikatlon Pangipatanda nan Apo Jesus nin tungkol ha Kamateyan na*

*(Marcos 10:32-34; Lucas 18:31-34)*

<sup>17</sup> Legan angkumodang yay Apo Jesus palakew ha banwan Jerusalem, in-ilbo na hilay labin-luway mānumbong na kanlan tatao. Ket hinabi na kanla, <sup>18</sup> “Leng-en yo yatin habiyen ko. Makew kitawo haanin ha Jerusalem. Ket hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, maigawang kanlan mānguna a papadi boy mamaihtodo nin Bibilin. Uhgaan la kon matey. <sup>19</sup> Pangayadi, igawang lako kanlan aliwan Judio. Umih-umihen lako, hibladen boy ipako ha kodoh. Noba ha ikatlon mangaamot, mabi-ay akon uman.”

*Hiyay Awok nan Indo nan Santiago boy Juan*  
*(Marcos 10:35-45)*

<sup>20</sup> Hiyay ahawa nan Zebedeo, hinumaley ya kanan Apo Jesus, lamo na hilay luway aanak na a laki. Ket nanalimukod ya ha adapan na boy hinabi na, “Apo, main ako dayin labay awoken kammo.”

<sup>21</sup> Tinepet na yan Apo Jesus, “Hinyay labay mo?”

Nakibat ya, “No malyadi dayi, Apo, lano ha mamoon kayna, paiknoen mo hilatin luwan aanak ko ha talig mo. Hiyay magha, ha dapit wanan mo. Boy hiyay magha met, ha dapit odi mo.”

<sup>22</sup> Noba hinabi nan Apo Jesus kanla, “Ahe yo tanda ye an-awoken yo. Mababa yo nayi a ikpe ye pamaidap a dihaen ko?”

Nakibat hila, “Awo Apo, mababa mi!”

<sup>23</sup> Hinabi nan Apo Jesus kanla, “Peteg a madihaan yo met ye pamaidap a dihaen ko. Noba aliwan hikoy mamili no ayay mikno ha dapit wanan o odi ko, ta yabay-in a iknoan, ket kanlan tataon nangitaladanan nan Bapa ko.”

<sup>24</sup> Ha natandaan lan mapo a mānubong na ye an-awoken lan mikatongno, napoot hila kanla. <sup>25</sup> Kaya-bay hinagyat na hilan kaganaan Apo Jesus a humaley kana. Ket hinabi na kanla, “Tanda yoynabay met a hilay aliwan Judion mānungkolan, an-ipilit lay labay la kanlan tataon angkahakopan la. Ket agya hinyaman a labay la, ket angkahumbong. <sup>26</sup> Noba kanyo, aliwan wanabay. No aliwan, ayaman kanyo ye malabay a mag-ilyadin matagay, katapulan a mag-ilyadi yan māghilbi yo. <sup>27</sup> Boy ayaman kanyo ye malabay mag-ilyadin mānguna, katapulan a mag-ilyadi yan ipoh yo. <sup>28</sup> Tuwaden yoko, ta agya hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ket nakew ako ihti ha babe-luta ta-omen maghilbi boy ibyay koy bi-ay ko a pambeh ha malabong a tatao. Ahe ako nakew ihti ta-omen paghilbiyan nin tatao.”

*Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus nin Luwan Kapkap*

*(Marcos 10:46-52; Lucas 18:35-43)*

<sup>29</sup> Ha umalih hilaynan Apo Jesus ha banwan Jerico, hinumbong hilan malabong a tatao. <sup>30</sup> Haanin, main luway lakin kapkap a ampikno ha gilid dān. Ha nange lan anhumapid yaynay Apo Jesus, nangha hila, “Apo, Lahi nan Poon David, ingalowan mo kayi!”

<sup>31</sup> Noba hilay tatao, pinaghabiyen la hilay kapkap, “Pakal-em kawo!”

Noba inlalo layna ingat impangha, “Apo, Lahi nan Poon David, ingalowan mo kayi!”

<sup>32</sup> Pamakange nan Apo Jesus nin pangha la, tinumgen ya haka na hila pinahaley. Ket tinepet na hila, “Hinyay labay yo a diyagen ko kanyo?”

<sup>33</sup> Nakibat hila, “Apo, labay mi ye makakit.”

<sup>34</sup> Nalunoh yay Apo Jesus kanla. Kaya-bay kinimpaan nay mamata la. Tampol hilaynan ampakakit boy nanumbong hilayna kana.

## 21

*Hiyay Mahayaghag a Panumlep nan Apo Jesus ha banwan Jerusalem*

*(Marcos 11:1-11; Lucas 19:28-40; Juan 12:12-19)*

<sup>1</sup> Haanin, ha maga hilaynan miabot ye Apo Jesus ha banwan Jerusalem, tinumgen hila ha mahaley nin Betfage ha Mapantay nin Oolibo. Ket pinauna na hilay luway mānubong na, <sup>2</sup> a wana, “Makew kawo ha dongla a badiyo. Ket pamiabot yo ihtew, main kawon makit a mitaindo a ahnon nakah-el. Loaten yoya boy tengtengen yo hila kangko. <sup>3</sup> No main manepet kanyo, ‘Uy! Taket ta anloaten yo yay ahno?’ habiyen yo kana, ‘Matapul na yan Apo.’ Ket palubohan na kawo.”

<sup>4</sup> Nalyadi yati ta-omen matupad ye hinabi nin podopita nin Dioh hatew,

5 “Habiyen yo kanlan tataon angkumonin ha banwan Zion,\*

‘Bilewen yo! Anlumateng yaynay Poon yo.

Mapagmakaaypa ya, ta oybon ahno bengat ye anhakayan na.’ ”†

6 Haanin, hilay luway mānumbong nan Apo Jesus, nakew hilayna. Ket dinyag lay hinabi na kanla. 7 Hilay luwan mānumbong, tinengteng la hilay mitaindo a ahno kanan Apo Jesus. Inapay lay kepkep la ha golot nin oybon ahno. Ket hinakayan na yayna met Apo Jesus. 8 Malabong hilay tataon nangiamlak nin kepkep la ha pagdanan nan Apo Jesus.‡ Hilay kanayon met, nanlahngi hilan papalapa a mablong. Ket inamlak la met ha pagdanan na.

9 Ket hilay tatao a anti ha unaan boy huyotan nan Apo Jesus, an-ipapangha la, a wanla, “Galangen tawo yatin Lahi nan Poon David! Inged na yan Apo Dioh ye anlumateng ha ngalan na! Galangen yay Apo Dioh a anti ha langit!”

10 Pamiabot nan Apo Jesus ha banwan Jerusalem, naahwag ye kaganaan a tataon anti ha banwa. Ket napaytepet-tepet hila, “Aya yain a tao?”

11 Hinabi la met anhumumbong kana, “Ah! Hiyay Apo Jesus yain. Hiyabay ye podopita a ibat ha banwan Nazaret ha plobinhiyan Galilea.”

---

\* 21:5 *Zion:* hiyay labay habiyen ket Jerusalem. † 21:5 Zacarias 9:9. ‡ 21:8 Hiyay pangiamlak nin kepkep ha pagdanan nan Apo Jesus ye andyagen la bilang panggalang la kana.

*Hiyay Pangitaboy nan Apo Jesus nin tatao ha Timplo*

*(Marcos 11:15-19; Lucas 19:45-48; Juan 2:13-22)*

<sup>12</sup> Haanin, nakew yay Apo Jesus ha mahlang nin Timplo. Ket intaboy na hilay tataon ampaglako boy ampanaliw ihtew. Imbabalintog nay lalamihaan lan mānagilin pilak lan dadayohan boy iknoan lan māglako nin kalapati a an-ihagpa kanan Apo Dioh. <sup>13</sup> Haanin, hinabi na kanla, “Hiyay naihulat a Habi nin Dioh, ‘Hiyay baey ko, mahabtan yan baey pamakigwangan.’ § Noba dinyag yo yan payngikbengan nin mānakaw.”\*

<sup>14</sup> Legan anti ya po ye Apo Jesus ha Timplo, main kakapkap boy pipilay a hinumaley kana. Ket pinaitaah na hila. <sup>15</sup> Noba hilay mānguna a papadi boy hilay mamaihtodo nin Bibilin, ha nakit lay kapagtakaan a dinyag nan Apo Jesus boy ha nange lay an-ipapangha lan aanak ha Timplo a wanae, “Galangen tawo yay Lahi nan Poon David,” ket napoot hila.

<sup>16</sup> Kaya-bay hinabi la kanan Apo Jesus, “Ahe mo nayi angkange ye an-ipapangha lan hilain a aanak? Taket ta ahe mo hila haaden?”

Inhebat nan Apo Jesus, “Awo, angkange ko. Noba ahe yo nayi nabaha ye naihulat a Habi nin Dioh a wanae, ‘Hilay mangakandin aanak, ket inadalan na hilan Apo Dioh a manggalang kana’?”† <sup>17</sup> Pangayadi, nilakwanan na hilan Apo Jesus. Ket nakew ya ha badiyon Betania. Ket ihtew yan kinaid-an.

---

§ 21:13 Isaias 56:7. \* 21:13 Jeremias 7:11. † 21:16 Kakanta 8:2.

*Hiyay Panuboy nan Apo Jesus nin Poon-kayon Igoh*

*(Marcos 11:12-14; 11:20-24)*

<sup>18</sup> Kabekahan, ha ampag-udong hilayna ha banwan Jerusalem, nabitlan yay Apo Jesus.

<sup>19</sup> Haanin, nakakit yan poon-kayon igoh ha gilid dān. Ket hinaleyan naya. Noba homain yan nakit a dawa, no aliwan kabobong bengat. Kaya-bay hinabi nan Apo Jesus ha poon-kayon igoh, “Paibat haanin, agkayna makapanawa makanoman.” Ket tampol yan nayango.

<sup>20</sup> Hilay mānumbong na, pamakakit la ha nalyadi, nagtaka hila, a wanla, “Yo! Way-omen yan tampol nayango ye poon-kayon igoh?”

<sup>21</sup> Nakibat yay Apo Jesus kanla, “Pakalengen yon manged ye habiyen ko. No main kawon pamteg boy adi kawo ampagluwaluwa, ket madyag yo met ye dinyag ko kananyatin poon-kayon igoh. Aliwan bengat yain. Malyadi yo po habiyen kananyatin mapantay, ‘Kokayna ha dagat’, ket mapalyadi ye hinabi yo. <sup>22</sup> Hinyaman a awoken yo kanan Apo Dih makauli ha pamakigwang, no pamtegan yo a ibyay na kanyo, ket homain hapo a matanggap yo.”

*Hiyay Tepet tungkol ha Katulidan nan Apo Jesus*

*(Marcos 11:27-33; Lucas 20:1-8)*

<sup>23</sup> Haanin, hiyay Apo Jesus, nag-udong yayna man ha Timplo. Ket legan ampangiadal ya ha mahlang nin Timplo, hinaleyan la yan mānguna a papadi boy tutoan Jujudio a mānungkolan. Tinepet laya, “Hinyay katulidan mon manyag nin



didinyag mo naapon? Ayay namyay kammo nin katulidan?”

<sup>24</sup> Nakibat yay Apo Jesus kanla, “Tepeten katawo met. No pakibatan yoko, habiyen ko kanyo no ayay namyay kangko nin katulidan a manyag nin wanabay. <sup>25</sup> Yati ye tepet ko kanyo, ‘Ayay namyay kanan Juan nin katulidan a mamawtihmo? Hiyay Apo Dioh o tao?’ ”

Ket pinaytongtongan la, a wanla, “No habiyen tawo a hiyay Apo Dioh, ket habiyen na met kantawo, ‘Taket awod ta ahe yoya pinamtegan ye Juan?’ <sup>26</sup> Noba no habiyen tawo met a tao, kapootan la kitawon tatao, ta ampamtegan lan kaganaan a hiyay Juan, ket podopita na yan Apo Dioh.”

<sup>27</sup> Kaya-bay hinabi la, “Ahe mi tanda.”

Hinabi na met Apo Jesus kanla, “No wanabay awod, ahe ko met habiyen kanyo no ayay namyay kangko nin katulidan a manyag nin andyagen ko.”

### *Hiyay Pangilalayi tungkol ha Mikatongnon laki*

<sup>28</sup> Hinabi na po Apo Jesus kanla, “Ha ihip yo, hinyay labay habiyen nin yati? Main maghay bapa a main luway anak a laki. Haanin, hinumaley ya kanan makaagat. Ket hinabi na, ‘Anak ko, kokaynan mag-obda haanin ha pananaman tawon ubah.’ <sup>29</sup> ‘Hi! Agko’, wanan anak na. Noba nauman ye ihip na. Kaya-bay nakew ya met ateed a nag-obda. <sup>30</sup> Hinabi na met bapa kanan makaydeng, ‘Anak ko, kokaynan mag-obda haanin ha pananaman tawon ubah.’ ”

“Inhebat nan makaydeng, ‘Awo, Tatang’, noba ahe ya met nakew.”

<sup>31</sup> Haanin, hiyay Apo Jesus, tinepet na hilay mānguna a papadi boy hilay tutoan Jujudio a mānungkolan, “Aya awod kanlan mikatongno ye nanumbong ha kalabayan nan bapa la?”

Nakibat hila kana, “Hiyay makaagat.”

Hinabi nan Apo Jesus kanla, “Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Hilay an-ibilang yon mangaloke a omen kanlan mangakuhit a māningil nin bowih boy babayin babayadan, muna hila po a maibilang kanlan anhakopen nan Apo Dioh dinan yo. <sup>32</sup> Ta ha nakew yan nangiadal kanyo ye Juan a Māmawtihmo no way-omen kawo magbi-ay a matoyngong, ahe yo pinamtegan. Noba hilay mangakuhit a māningil nin bowih boy hilay babayin babayadan, ket namteg hila kana. Ket agya nakit yobayna, ahe kawo po naghehe ha kakahalanan yo boy namteg kana.”

*Hiyay Pangilalayi tungkol ha Maloke a Māmakitalon*

*(Marcos 12:1-12; Lucas 20:9-19)*

<sup>33</sup> Hinabi na po Apo Jesus, “Leng-en yo po yatin pangilalayi. Main maghay laki a nananem nin ubah ha pananeman na. Pinaaladan naya boy namadyag yan pamihnakan ubah. Namadyag ya po nin baag a matagay a kunaan nin māgbantay. Pangayadi, pinaabangan nay ubahan na kanlan māmakitalon. Ket nakew yayna ha mataang a lugal. <sup>34</sup> Ket ha panaon anan pamupol nin ubah, nangitubol yan tatloy iipoh na a mangwa nin dakay na kanlan māmakitalon. <sup>35</sup> Noba

hilay māmakitalon, dinakep la hilay iipoh a intubol na. Ket hiyay magha, binogbog laya. Hiyay magha met, pinatey laya. Hiyay ikatlo, tinapontapon la yan dadapah angga ha natey ya. <sup>36</sup> Haanin, nangitubol yayna man nin kanayon a iipoh na a malalabong dinan ha nauna. Ket ha niabot hilayna kanlan māmakitalon, wanabay met ateed ye dinyag la kanla. <sup>37</sup> Ha kalinghuyotan, intubol nay anak na, ta an-hipen na a bihaen la yay anak na. <sup>38</sup> Noba ha natamulaw la yan māmakitalon ye anak na a andumaho, hinabi la, ‘Anti yaynay manawid! Pateyen tawo ya ta-omen tawo mapagkonin ye tawiden na.’ <sup>39</sup> Kaya-bay hiyay dinyag la kana, dinakep la yan ingguloy a pinatey ha ilwah nin ubahan.”

<sup>40</sup> Haanin, nanepet yay Apo Jesus, “Lano ha mag-udong yaynay nagkonin nin ubahan, hinya lagi ye diyagen na kanlan māmakitalon?”

<sup>41</sup> Nakibat hilay mānguna a papadi boy tutoan Jujudio, “Homain hapo a pateyen na hilay mangaloke a māmakitalon haka na ipaupapa kanlan kanayon a māmakitalon a mamayay nin dakay na ha panaon nin pamupol.”

<sup>42</sup> Hinabi nan Apo Jesus kanla, “Ahe yo nayi nabaha yati ha naihulat a Habi nin Dioh, ‘Hiyay dapah a ingkahwil lan māmaideng nin baey,

hiyabay ye ginawi a pundahyon nin baey. Diyag nin Dioh yati ket koynan kapagtakaan kantawo.’ ” †

<sup>43</sup> Hinabi na po Apo Jesus, “Leng-en yo yati. Aliwaynan hikawo ye anhakopen nan Apo Dioh,

† 21:42 Kakanta 118:22-23.

no aliwan hilay tataon ampanumbong ha kal-abayan na. <sup>44</sup> [Ayaman a maampag kananyatin dapah, ket mapha ya. Ket ayaman a maondagan na, ket matamek ya.”]

<sup>45</sup> Pamakange lan mānguna a papadi boy Papariseo ye pangilalayi nan Apo Jesus, natalohan la a hilabay ye andektan na. <sup>46</sup> Kaya-bay labay la yayna dayin dakpen. Noba angkalimo hila kanlan tatao, ta ampamtegan la a magha yan podopita nan Apo Diah.

## 22

*Hiyay Pangilalayi tungkol ha Poniyang ha Banhal*  
(Lucas 14:15-24)

<sup>1</sup> Naghabi yayna man ye Apo Jesus kanla makauli ha pangilalayi, <sup>2</sup> “Hiyay panakop nan Apo Diah, mailalayi ya ha dinyag nin maghay poon a nangitaladan nin poni ha banhal nin anak na a laki. <sup>3</sup> Haanin, intubol na hilay iipoh na a managhyat kanlan kinumbida na. Noba ahe la labay ye makibanhal.”

<sup>4</sup> “Ulita ahe hila nakew, hiyay poon, nangitubol yayna man nin kanayon a iipoh na a managhyat kanlan nakumbidayna boy habiyen kanla, ‘Nakahadya anan kaganaan. Nahapo ana ye bobolog a baka boy kanayon a aayop a pinataba. Nakaapag ana ye pamangan. Kaya-bay makew kawoyna!’ <sup>5</sup> Noba ahe la hila imbabano. Hiyay magha, nakew yan nag-obda ha pananaman na. Ket hiyay magha, nakew ya ha pagpanapulan na. <sup>6</sup> Hilay kanayon, dinakep la hilay intubol

nan poon, pinapading-eyan la hila haka la hila pinatey.”

<sup>7</sup> “Uli ha dinyag lan nakumbidayna, napoot yan tubat ye poon. Kaya-bay nangitubol yan huhundaloh na a mamatey kanlan namatey nin iipoh na boy mangulam nin banwa la.”

<sup>8</sup> “Haanin, hinabi nan poon kanlan kanayon a iipoh na, ‘Nakahadya anay poniyan ha banhal. Noba ahe hilayna malyadin dumongo ye kinumbida ko. <sup>9</sup> Kaya-bay makew kawo ha dādān. Ket balang makit yon tao, hagyaten yo hila a makew ihti.’ <sup>10</sup> Ket hilay iipoh, nakew hila ha dādān. Hinagyat la hilay kaganaan a tataon nakit la, mangaloke man o manganged. Ket napno yan bibihita ye banhalan.”

<sup>11</sup> “Haanin, hinumlep yay poon ha banhalan ta-omen na hila bilewen ye bibihita na. Nakakit yan maghay lakin ahe nakabado nin pambanhal. <sup>12</sup> Kaya-bay tinepet naya, ‘Gayyem, way-omen ka nakahlep ihti a ahe nakabado pambanhal?’ Ket hiyay laki, ahe ya nakatnoy.”

<sup>13</sup> “Haanin, hinabi nan poon kanlan māghilbi na, ‘Higi! Gapohen yoy gamet boy bitih na, ta itapon yoya ha ilwah ha kalitehan. Ta ihtew yan tumangih boy manginaet.’ ”

<sup>14</sup> Pangayadi, hinabi nan Apo Jesus, “Hiyay labay habiyen nin yatin pangilalayi, ket malabong hilay tataon hinagyat nan Apo Dioh a maibilang kanlan anhakopen na, noba nangaanon bengat kanla ye napili.”

*Hiyay Tepet tungkol ha Pamayad nin Bowih  
(Marcos 12:13-17; Lucas 20:20-26)*

<sup>15</sup> Haanin, inumalih hilay Pappariseo, ta mangi-hip hilan papadan no way-omen laya makalot ye Apo Jesus makauli ha hahabi na. <sup>16</sup> Kaya-bay nangitubol hilan mānumbong la boy nangaanon tatao nan Gobilnadol Herodes Antipas a makew manepet kanan Apo Jesus, “Maihtodo, tanda mi a pawa peteg ye anhabiyen mo. Hiyay kaptegan tungkol ha kalabayan nan Apo Dioh ye an-iadal mo kanlan tatao. Homain kan antupigan a tao, ta padipadiho ye pamilew mo ha kaganaan. <sup>17</sup> Haanin, habiyen mo man kammi. Ha ihip mo, huhto laweh a mamayad kitawon bowih ha Emperador nin Roma o ahe?”

<sup>18</sup> Noba tanda nan Apo Jesus a maloke ye tiki la. Kaya-bay hinabi na kanla, “Hikawon māgkonwadi, taket ta labay yo kon kaloten? <sup>19</sup> Gawangan yoko man nin palatan Roma.” Ket ginawangan la yan palata.

<sup>20</sup> Haanin, hiyay Apo Jesus, impakit nay palata boy tinepet na hila, “Ayay naglupa boy nagn-galan ye nakadokit ihti?”

<sup>21</sup> “Hiyay Emperador Cesar,” wanla.

Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanla, “No wanabay awod, hiyay kanan Emperador Cesar, ibyay yo kana. Ket hiyay kanan Apo Dioh, ibyay yo met kana.”

<sup>22</sup> Pamakange lan pakibat nan Apo Jesus, nagtaka hila. Kaya-bay nilakwanan la yayna.

*Hiyay Tepet tungkol ha Pagkabi-ay Uman  
(Marcos 12:18-27; Lucas 20:27-40)*

<sup>23</sup> Kananyatew met ateed a mangaamot, hilay Saduseo, nakew hilan nanepet kanan Apo Jesus.

Hilabay ye pangkat nin tatao a ahe ampamteg a mabi-ay uman ye nangamatey. Hinabi la kanan Apo Jesus, <sup>24</sup> “Maihtodo, hiyay anti ha Bibilin a impahulat kanan Moises, wanae ya, ‘No matey yay ahawan laki, ket ahe ya nagkaanak kanan ahawa na, katapulan a ikahal nin katongno nan laki ye bawo. Ket no magkaanak hila, maibilang yan anak nin katongno na a natey.’\* ”

<sup>25</sup> Haanin, main pitoy lalaki a mikakatongno. Hiyay punganay, nangahawa ya. Noba natey yan ahe hila nagkaanak kanan ahawa na. Ket haanin, hiyay ali na, inahawa naya met ye ipag na. Noba natey ya met ateed a ahe hilan nagkaanak. <sup>26</sup> Wanabay met ateed ye nalyadi ha kakatlo angga ha ikapiton katongno na. Kaganaan hilatin mikakatongno, napag-ahawa laya yatin babayi, noba ahe hila nagkaanak kana. <sup>27</sup> Ha kalinghuyotan, natey ya met ye babayi. <sup>28</sup> Haanin, wanae ye tepet mi kammo, ‘Ha panaon a mabi-ay uman ye nangamatey, aya lagi kanlan pitoy mikakatongno ye ahawa nan babayi, ta napag-ahawa na hilan kaganaan?’ ”

<sup>29</sup> Nakibat yay Apo Jesus kanla, “Aliwan huhto ye ihip yo, ta ahe yo angkatalohan ye naihulat a Habi nin Dioh boy hiyay kapalyadiyan nan Apo Dioh. <sup>30</sup> Ta hilay nabi-ay uman, ahe hilaynan mangahawa. Mag-ilyadi hilaynan omen kanlan aanghil ha langit a ahe ampangahawa. <sup>31</sup> Ket hiyay tungkol met ha pagkabi-ay uman, ahe yo po naya nabaha ye naihulat a Habi nin Dioh a wanae, <sup>32</sup> ‘Hikoy Dioh nan Abraham, Dioh nan

---

\* **22:24** Deuteronomio 25:5.

Isaac boy Dioh nan Jacob.’† Hiyay labay habiyen, angkabi-ay hila po. Ta hiyay Apo Dioh, ket Dioh nin angkabi-ay, aliwan nangamatey.”

<sup>33</sup> Pamakange lan tatao yatew, nagtaka hila ha pangiadal na.

*Hiyay Pinakamaalaga a Bilin*

*(Marcos 12:28-34; Lucas 10:25-28)*

<sup>34</sup> Ha nabalitaan lan Pappariseo a homain hilan maihebat ye Saduseo kanan Apo Jesus, naytitipon hilayna man. Ket hinumaley hila kana. <sup>35</sup> Ket hiyay magha kanla a maihtodo nin Bibilin, nanepet ya kanan Apo Jesus tamen naya kaloten ha hahabi na, <sup>36</sup> “Maihtodo, ha kaganaan a bilin nan Apo Dioh, hinyay pinakamaalaga?”

<sup>37</sup> Nakibat yay Apo Jesus kana, “ ‘Adoen mo yay Apo mon Dioh a luboh ha puho, luboh ha kalelwa boy luboh ha ihip.’‡ <sup>38</sup> Yabay-in ye pinakamaalaga ha kaganaan a bibilin. <sup>39</sup> Wanabay ya met ateed kaalaga ye kakalwa, ‘Adoen moy kapadiho mon tao a omen ha pangado mo nin hadili mo.’§ <sup>40</sup> Hilay kaganaan a bibilin a impahulat nan Apo Dioh kanan Moises boy hilay kaganaan a inhulat lan popodopita, ket anti hila kananyatin luwan bibilin.”

*Hiyay Tepet tungkol kanan Cristo*

*(Marcos 12:35-37; Lucas 20:41-44)*

<sup>41</sup> Legan napaytipon hila po ye Pappariseo, nanepet yay Apo Jesus kanla, <sup>42</sup> “Hinyay

---

† 22:32 Exodo 3:6. ‡ 22:37 Deuteronomio 6:5. § 22:39 Levitico 19:18.



pagkatanda yo kanan Cristo? Hinyay lahi ye pangibatan na?"

Nakibat hila kana, "Lahi na yan Poon David."

<sup>43</sup> Hinabi na met Apo Jesus kanla, "No lahi na yan Poon David, taket awod ta hiyay David, hinabtan na yan 'Apo' ye Cristo. Ta makauli ha Ihipiditon Dioh, hinabi nan Poon David ye tungkol kanan Cristo,

<sup>44</sup> 'Hinabi nan Apo Dioh kanan Apo ko,

"Mikno ka ha dapit wanan\* ko  
angga ha mapahuko ko hila kammo ye  
kakaaway mo." ' ' " †

<sup>45</sup> "No hiyay Poon David ket hinabtan na yan 'Apo' ye Cristo, way-omen la yan mahabi nin tatao a lahi na yan bengat nin David ye Cristo?"

<sup>46</sup> Agya maghan bengat, homain bega naka-hebat ha tepet nan Apo Jesus. Ket paibat ana kananyatew, homain anan bega nagngaya a manepet kana.

## 23

*Hiyay Babala laban kanlan Mamaihtodo nin  
Bibilin boy Pappariseo*

*(Marcos 12:38-39; Lucas 11:43; 11:46; 20:45-46)*

<sup>1</sup> Pangayadi, hinabi nan Apo Jesus kanlan tatao boy kanlan mānumbong na, <sup>2</sup> "Hilay mamaihtodo nin Bibilin boy hilay Pappariseo ye nabyayan nin katulidan a mangipalinaw nin

---

\* **22:44** Hiyay taon ampikno ha dapit wanan nin poon ket hiyabay ye main matagay a katungkolan. † **22:44** Kakanta 110:1.

Bibilin a impahulat kanan Moises. <sup>3</sup> Kaya-bay leng-en boy humbongen yo ye kaganaan a iadal la kanyo. Noba adi yo antuwaden ye andiyagen la, ta ahe la andiyagen ye an-iadal la kanyo. <sup>4</sup> An-ipahumbong la kanyo ye impahan la a bibilin a maidap humbongen. Noba ahe la kawo met anaglapan ha panumbong nin yatew a bibilin. <sup>5</sup> Kalalabay lay dangalen nin tatao. Kaya-bay pinabilal lay natopitopi a papil a main hulat a habi nin Dioh a naipaklap ha kiding la boy takyay la. Boy pinakadang la ye laylay nin hoot la. <sup>6</sup> Boy kalalabay lay mikno ha pamiknoan a nakataladan kanlan mangadangal a tatao ha poniyan boy ha pāytiponan lan Jujudio. <sup>7</sup> Kalalabay la met ye maidlaw nin tataon angkadanan la boy mahabtan 'maihtodo'."

<sup>8</sup> "Noba hikawo, adi kawo pahabtan 'Maihtodo', ta mikakatongno kawo boy hikon bengat ye Maihtodo yo. <sup>9</sup> Boy adi yo hila habtan 'Bapa' ye ayaman a tao ihti ha babe-luta, ta mamagha yan bengat ye Bapa yo, hiyay Bapa yo ha langit. <sup>10</sup> Boy adi kawo met pahabtan 'Apo', ta mamagha yan bengat ye Apo yo a homain kanayon no aliwan hiko a 'Cristo'. <sup>11</sup> Ayaman kanyo ye malabay mag-ilyadin pinakamatagay, katapulan a hiyabay ye māghilbi yo. <sup>12</sup> Ta ayaman a ampagmatagay, ket iaypa na yan Apo Dioh. Boy ayaman a ampagmaaypa, ket itagay na yan Apo Dioh."

*Hiyay Pangapoot nan Apo Jesus kanlan Ma-maihtodo nin Bibilin boy Pappariseo  
(Marcos 12:40; Lucas 11:39-42; 11:44; 11:52;*

20:47)

<sup>13</sup> Hinabi na po Apo Jesus, “Kakaingalo kawon Papariseo boy mamaihtodo nin Bibilin, hikawon ampagmamangedan, ta paduhaan na kawon Apo Dioh! Hikawo ye hangkan no taket ta hilay tatao, ket ahe hila maibilang kanlan anhakopen nan Apo Dioh. Ahe yobayna labay ye maibilang kanlan anhakopen na. Ket antapaen yo hila po ye malabay maibilang kanlan anhakopen na.”

<sup>14</sup> [Kakaingalo kawon Papariseo boy mamaihtodo nin Bibilin, hikawon ampagmamangedan, ta paduhaan na kawon Apo Dioh! Ampaglanganan yo hilay bawon babayi ta-omen yon bengat makwa ye babandi la. Boy anhakban yo po yatin andiyagen yo makauli ha makadang a pamakigwang yo ha adapan lan tatao. Kaya-bay mamabyat lano ye ipaduha nan Apo Dioh kanyo.]

<sup>15</sup> “Kakaingalo kawon Papariseo boy mamaihtodo nin Bibilin, hikawon ampagmamangedan, ta paduhaan na kawon Apo Dioh! Anlipayen yoy dagat boy anhoyhoyen yo po ye mangataang a lulugal ta-omen kawon bengat makakumbinyo nin aliwan Judio a manumbong ha pamteg yo. Ket no mapahumbong yo hilayna, andiyagen yo hilan maloloke po dinan yo. Kaya-bay lalalo hilayna ingat maipalakew ha impilno.”

<sup>16</sup> “Kakaingalo kawo. Ba-mo kawon kapkap a ampangakay nin kanayon, ta an-iadal yo, ‘No idamit yoy Timplo ha panumpa yo, homain bali. Noba no idamit yoy balitok ha loob nin Timplo, hukat yon tupaden.’ <sup>17</sup> Hikawon mumutaw a kapkap, nabaan yo nayi a maaalaga ye balitok

dinan ha Timplo nan Apo Dioh? Ahe, ta hiyay balitok, mag-ilyadi yan maalaga kanan Apo Dioh no anti yayna ha loob nin Timplo. <sup>18</sup> Boy an-iadal yo po, 'No idamit yoy pangihagpaan nin digalo kanan Apo Dioh ha panumpa yo, homain bali. Noba no idamit yoy digalo ha pangihagpaan, hukat yon tupaden.' <sup>19</sup> Petegbay a kapkap kawo! Nabaan yo nayi a maaalaga ye digalo dinan ha pangihagpaan? Ahe, ta mag-ilyadin maalaga ye digalo no anti yayna ha pangihagpaan. <sup>20</sup> Kaya-bay pakaihipen yo. No idamit yoy pangihagpaan nin digalo kanan Apo Dioh ha panumpa yo, an-idamit yoyna met ye kaganaan a digalo a nakahagpa ihtew. <sup>21</sup> Ket no idamit yoy Timplo ha panumpa yo, ket an-idamit yoyna met ye Apo Dioh a angkumonin ihtew. <sup>22</sup> Ket no idamit yoy langit ha panumpa yo, ket an-idamit yoyna met ye pamiknoan nin Dioh boy hiyay Apo Dioh a ampikno ihtew."

<sup>23</sup> "Kakaingalo kawon Pappariseo boy mamaihtodo nin Bibilin, hikawon ampagmangedan, ta paduhaan na kawon Apo Dioh! Ta agya po man an-ihagpa yo kanan Apo Dioh ye ikamapo nin pupol yon dikado ha tanaman yo, ampaolayan yo met ye maaalaga po a bibilin tungkol ha katoynongan, panginalo boy pag-ilyadin mapatayaan. Huhto a ibyay yoy ikamapo yo. Noba adi yo ampaolayan ye maaalaga a bibilin. <sup>24</sup> Hikawon kapkap a ampangakay. Mahehpet yon anhumbongen ye aliwan minga maalaga a bibilin, noba ampaolayan yoy maaalaga. Ba-mon anhagaten yoy ilek ha inomen yo, noba an-ibolon yo met ye kamelyo."

<sup>25</sup> “Kakaingalo kawon Pappariseo boy mamaihtodo nin Bibilin, hikawon ampagmamangedan, ta paduhaan na kawon Apo Dioh! Ta anlinihan yoy ilwah nin babaho boy pipinggan yo, noba napno met nin babagay a kinuhit yo kanlan tatao uli ha kaakokohan yo. <sup>26</sup> Hikawon kakapkap a Pappariseo, pakahigudowen yon manged a aliwan kinuhit ye an-ikonin yo ha babaho boy pipinggan yo, ket mag-ilyadi ya met a malinih ye ilwah.”

<sup>27</sup> “Kakaingalo kawon Pappariseo boy mamaihtodo nin Bibilin, hikawon ampagmamangedan, ta paduhaan na kawon Apo Dioh! Ta ba-mo kawon bibito a pinaputi boy matampa ye ilwah na, noba ha loob, pawa bobot-o boy dinat. <sup>28</sup> Wanabay kawo met, ta ha pamilew lan tatao, matoyngong kawo. Noba hiyay anti ha puho yo, pawa kalok-an boy pagkonwadi.”

*Hiyay Pamaduha kanlan Mamaihtodo nin Bibilin boy kanlan Pappariseo  
(Lucas 11:47-51)*

<sup>29-30</sup> Hinabi na po Apo Jesus, “Kakaingalo kawon Pappariseo boy mamaihtodo nin Bibilin, hikawon ampagmamangedan, ta paduhaan na kawon Apo Dioh! Ta hilay tutoa yo, pinatey la hilay unan popodopita boy mangatoyngong a tatao. Ket haanin, ampamadyag kawo nin bilang pagkakitan nin nakailbengan lan popodopita boy ampatampaen yoy bibito lan pinatey la. Boy anhabiyen yo po, ‘No anti kayina dayi ha panaon lan tutoa mi hatew, ket ahe mi dayi pinaolayan a pateyen la hilay popodopita.’ <sup>31</sup> Makauli yatin hinabi yo, ampaptegan yo a lalahi la kawon

namatey kanlan popodopita. <sup>32</sup> Higina, iyadi yoyna awod ye indugi lan tutoa yo!”

<sup>33</sup> “Hikawon lalahi nin bikat! Ahe yo bega maliklikan ye kapaduhaan ha impilno. <sup>34</sup> Kaya-bay manlenge kawo! Mangitubol ako lano kanyo nin popodopita, mangadunong boy mamaihtodo nin Bibilin. Hilay nangaano kanla, pateyen yo. Ket hilay kanayon, ipako yo ha kodoh. Hilay kanayon met, badogen yo hila ha loob nin pāytiponan yo boy hilay kanayon po, pakikamatan yo hilan paidapan ha agya way-ihtew hila man makew. <sup>35</sup> Kaya-bay mapaduhaan kawo uli ha pamatey yo. Aliwan bengat yain. Pakibatan yo po ye pamatey kanlan kaganaan a tataon mangatoynong paibat kanan Abel angga kanan Zacarias a anak nan Baraquias. Ta hilay tutoa yoynabay met ye namatey kanan Zacarias a pinatey la ha pietan nin Timplo boy pangihagpaan nin digalo kanan Apo Dioh. <sup>36</sup> Pakalengen yon manged ye habiyen ko. Kaganaan yatin kakahalanan, ket pakibatan la lanon tatao kananyatin panaon.”

*Hiyay Pangado nan Apo Jesus kanlan tatao ha banwan Jerusalem*

*(Lucas 13:34-35)*

<sup>37</sup> Hinabi na po Apo Jesus, “Hikawon tatao ha Jerusalem, leng-en yo yati. Pinatey yo hilay popodopita nin Dioh boy binegbaan yo hilan dadapah angga ha natey hilay kanayon a intubol na kanyo. Nikanon ukdo katawoynan labay halokoban a omen ha panalokob nin toan manok

ha hihiwihw na, noba ahe yo labay. <sup>38</sup> Kaya-bay agya main mangagwat nin kunaan\* yo, baala kawoyna. <sup>39</sup> Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Ahe yo koynan makit uman anggan ahe yo habiyen, 'Inged na yan Apo Dioh ye anlumateng ha ngalan na.' "†

## 24

*Hiyay Pangipaltep nan Apo Jesus nin Pagkadama nin Timplo*

*(Marcos 13:1-2; Lucas 21:5-6)*

<sup>1</sup> Hiyay Apo Jesus, legan antumaang ya ha Timplo, hinumaley hila kana ye mānumbong na. Ket intamudo la kana ye mangayadet a dowag nin Timplo.

<sup>2</sup> Hinabi nan Apo Jesus kanla, "Awo! Angkakit yo hilan kaganaan yain. Noba pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Mangaagwat hilan kaganaan. Ket homain lanon bega mabantak a dadapah a nayपालingping."

*Hiyay Kaidapan boy Pangipaloke a Lumateng*  
*(Marcos 13:3-13; Lucas 21:7-19)*

<sup>3</sup> Legan ampikno yay Apo Jesus ha gilid Mapantay nin Oolibo, hinumaley hilay mānumbong na kana. Ket hiklito la yan tinepet, "Apo, habiyen mo man kammi no makano ya lumateng yain a panaon a hinabi mo boy hinyay pagkakitan lano nin pag-udong mo boy hiyay kalampuhan nin babe-luta?"

---

\* **23:38** Luway malyadin labay habiyen nin kunaan ihti, Timplo o banwan Jerusalem. † **23:39** Kakanta 118:26.

<sup>4</sup> Nakibat yay Apo Jesus kanla, “Mag-alla kawo ta-omen la kawo ahe matalingo nin agya ayaman, <sup>5</sup> ta malabong hila lanoy lumateng a manggawi nin ngalan ko, a wanla, ‘Hiko ye Cristo a impangako nan Apo Dioh.’ Ket ulin yati, malabong hila lanoy tataon matalingo. <sup>6</sup> Makange kawo lanon gubat ha mahaley kanyo boy ha mataang a lulugal. Noba adi kawo angkahindak, ta katapulan a malyadi hilatew. Noba aliwa po yain ye kalampuhan nin babe-luta. <sup>7</sup> Ta maygugubat lano ye nanahyon boy wanabay met ye papanakopan. Ket magkamain nin bitil boy manlayon nin mangakhaw ha nakahinadi a lulugal. <sup>8</sup> Noba yatin kaganaan ket pandugi po bengat nin kaidapan a omen ha pandugi nin panlamlam nin babayin manganak.”

<sup>9</sup> “Kananyatew a panaon, uli ha panumbong yo kangko, pag-inakitan la kawon kaganaan a tatao. Dakpen la kawon ipaloke boy pateyen. <sup>10</sup> Ket malabong hilay manalingkukol nin pamteg la kangko. Mapaykahulog hila boy iopit lay kapadiho lan māmteg. <sup>11</sup> Malabong lanoy lumateng a ampagkonwadin podopita. Ket malabong met lanoy matalingo la. <sup>12</sup> Lumabong ye kalok-an ihti ha babe-luta. Ket ulin yati, malabong lanon māmteg ye lumay-ep ye pangado la. <sup>13</sup> Noba ayaman a mikakaantin mapatayaan anggan kalampuhan, ket miligtah ya. <sup>14</sup> Maipatanda ya po muna ha kaganaan a nanahyon ihti ha babe-luta ye Manged a Balita tungkol ha panakop nan Apo Dioh bilang pamapteg kanla bayo lumateng ye kalampuhan.”



*Hiyay Ampakailoy a Makapadinat nin Timplo a Lumateng*

*(Marcos 13:14-23; Lucas 21:20-24)*

<sup>15</sup> Hinabi na po Apo Jesus, “Hinabi nan podopitan Daniel hatew a makit ye ampakailoy a makapadinat nin Timplo. Hikawon ampamaha nin yati, katapulan a pakaihipen yo yatin manged. No makit yo a ampideng yayna ha lugal a bawal nan pidengan, <sup>16</sup> hilay anti ha plobinhiyan Judea, katapulan laynan tumakah palakew ha mamapantay. <sup>17</sup> Hiyay anti ha ilwah nin baey na, ket adi yayna lumoob a mangwan hinyaman a bagay ha baey na. <sup>18</sup> Ket hiyay anti ha talon, adi yayna muli a mangwan kepkep na. <sup>19</sup> Kananyatew a mangaamot, kakaingalo hilay mangabuktot boy hilay iindo a ampamahoho, ta maidapan hilan mayew. <sup>20</sup> Ipakigwang yo kanan Apo Dioh a hiyay pamayew yo, ket ahe dayin maigena ha panaon nin kaudanan o Mangaamot nin Pagpainawa. <sup>21</sup> Ta kananyatew a panaon, madihaan lan tatao ye tubat a kaidapan a ahe po nalyadi paibat ha pinalhowa ye babe-luta angga haanin boy ahe yayna lano mauman. <sup>22</sup> Ket no ahe na tekbean Apo Dioh yatew a panaon, homain taon mapatla a angkabi-ay. Noba uli kanlan tataon pinili na, ket tekbean na yatew a panaon.”

<sup>23</sup> “Ket kananyatew a panaon, no main maghabi kanyo nin wanae, ‘Bilewen yo! Anti ya ihti ye Cristo!’ o ‘Anti ya ihtew!’ ket adi yoya ampamtegan. <sup>24</sup> Ta lumtaw hila lano ye ampagkonwadin Cristo boy ampagkonwadin popodopita. Ket mangipakit hilan pagkakitan

boy kapagtakaan, ta labay la hilan talingowen ye kaganaan a tatao boy no malyadi bengat, agya hilay pinili nan Apo Dioh. <sup>25</sup> Kaya-bay mag-alla kawo awod! Hinabi koyna kanyo yatin babagay bayo ya po malyadi ta-omen kawo ahe matalingo.”

<sup>26</sup> “Kaya-bay no main taon maghabi kanyo, ‘Anti ya ihtew ha wangwang ye Cristo’, adi yo anlakwen boy no main maghabi kanyo, ‘Anti ya ha hilid ye Cristo’, adi yo ampamtegan. <sup>27</sup> Ta hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ket mag-udong lano ihti ha babe-luta a makit nin kaganaan a tatao. Ta ba-mo kon kilat a kuminlab paibat ha daya angga ha laod.”

<sup>28</sup> “No way-ihtew ye bangkay, ket matandaan lan kaganaan, ta anti hila ihtew ye oowak a naytitipon.”

*Hiyay Panlumateng nan ibat ha langit a in-Anak nin Tao*

*(Marcos 13:24-27; Lucas 21:25-28)*

<sup>29</sup> Hinabi na po Apo Jesus, “Pangalabah nin hilatew a mangaamot nin tubat a kaidapan, tampol yan lumiteh ye mangaamot boy ahe yayna bega humnag ye bowan. Hilay bibitoen, mangaampag hila boy eyegen nan Apo Dioh ye kaganaan a babagay a anti ha lowang anggayna ha mapaywahagwahag hilayna. <sup>30</sup> Pangayadi, makit yoyna ha lowang ye pagkakitan nin pag-udong ko. Uli kananyatin pagkakitan, ket kumolih hilay kaganaan a tatao ihti ha babe-luta. Ta hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, makit la kon anti ha owep a an-umaypa a main

kapalyadiyan boy tubat a kahnagan. <sup>31</sup> Kadlan nin makhaw a tonoy nin tamboyok, itubol ko hilay aanghil ko ha kaganaan a pahen nin babe-luta ta-omen la hila tiponen ye tataon pinili ko.”

*Hiyay Maadal tungkol ha Poon-kayon Igoh  
(Marcos 13:28-31; Lucas 21:29-33)*

<sup>32</sup> Hinabi na po Apo Jesus, “Pakatalohan yon manged yatin adal tungkol ha poon-kayon igoh. No tumbek yaynay bayon bōng ha hahanga na, tanda yoyna a madanon anay kaingitan.

<sup>33</sup> Wanabay met ateed lano. No makit yoynan angkalyadina yatin anhabiyen ko, tanda yoyna a madanon akoynan lumateng a ba-mo koynan anti ha ilwangan. <sup>34</sup> Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Bayo hila po matey ye kaganaan a tataon angkabi-ay kananyatin panaon, matupad ana hilatin kaganaan a hinabi ko. <sup>35</sup> Hiyay lowang boy babe-luta, ket maanam ya. Noba hilay hahabi ko, ket mikakaanti yan makanoman.”

*Hiyay Apo Dioh Bengat ye Nagtanda nin Pan-lumateng nan Apo Jesus*

*(Marcos 13:32-37; Lucas 17:26-30; 17:34-36)*

<sup>36</sup> Hinabi na po Apo Jesus, “Homain kanayon a nagtanda nin mangaamot o odah nin pag-udong ko, agya po hilay aanghil ha langit o hiko man a Anak nin Dioh, no aliwan hiyay Bapa a Dioh bengat. <sup>37-38</sup> Ha panaon nan Noe, bayo po malanab ye babe-luta, hilay tatao, ahe la tanda a manlanab. Ampangan hila, ampinom boy ampangahawa a omen ha alan a andiyagen la angga ha hinumlep yaynay Noe ha daong. Wanabay met ateed ye andiyagen lan tatao

lano ha mag-udong ako a ibat ha langit a in-Anak nin Tao. <sup>39</sup> Hilay tatao, homain hilan kamatandaan ha malyadi anggan nilumateng ye lanab a nangalimeh kanla. Wanabay met ateed lano ha mag-udong ako a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ta hilay tatao, homain hilan kamatandaan ha panlumuteng ko. <sup>40</sup> Ta lano ha mag-udong ako, main lanon luway laki a ampag-obda ha talon. Hiyay magha, mipalakew ya ha langit. Noba hiyay magha, mabantak ya. <sup>41</sup> Boy main met lanon luway babayi a ampanggiling. Hiyay magha, mipalakew ya ha langit. Noba hiyay magha, mabantak ya.”

<sup>42</sup> “Kaya-bay lanang kawon nakahadya, ta ahe yo tanda ye mangaamot nin panlumuteng nin Apo yo. <sup>43</sup> Pakaihipen yo yati. No tanda nan nagbaey ye odah nin panlumuteng nin mānakaw, magbantay yayna ta-omen ahe mal-oob nin mānakaw ye baey na. <sup>44</sup> Kaya-bay lanang kawo met a nakahadya, ta hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ket mag-udong ihti ha babe-luta ha odah a ahe yo an-ihipen a lumuteng ako.”

*Hiyay Ipoh a Mapatayaan boy hiyay Ipoh a Ahe Mapatayaan*  
(Lucas 12:41-48)

<sup>45</sup> Hinabi na po Apo Jesus, “Hiyay ipoh a mapatayaan boy madunong, hiya ye pabaalaen nan amo na kanlan kaganaan a ipoh na. Ket hiya ye mamakan kanla ha huhton odah. <sup>46</sup> Minged yay ipoh a malatngan a andyagen nay imbilin nan amo na. <sup>47</sup> Pakaleng-en yon manged ye

habiyaen ko. Hiyabay lano ye pabaalaen nan amo na nin kaganaan a babandi na. <sup>48</sup> Noba yain a ipoh, kakaingalo ya no mag-ilyadi yan maloke boy habiyaen na ha hadili na, 'Ah, mabuyot ya po lumateng ye amo ko', <sup>49</sup> ket bogbogen na hilay kapadiho nan ipoh boy makipangan boy makiinoman kanlan maglahing. <sup>50</sup> Lumateng yay amo na ha mangaamot a ahe na tanda. <sup>51</sup> Yatew a ipoh, paduhaan na yan amo na nin mabyat boy itapon naya ha lugal a nakaitaponan lan māgkonwadi. Ket ihtew yan tumangih boy mangiinaet."

## 25

### *Hiyay Pangilalayi tungkol ha Mapo a Balatang*

<sup>1</sup> Hinabi nayna man Apo Jesus, "Kananyatew a panaon, hiyay pagkaibilang kanlan anhakopen nan Apo Diah, ket mailalayi ya ha nalyadi kanlan mapo a babalatang a ampangaget nin kingki a makew managana kanan lakin magkahal. <sup>2</sup> Hilay lima kanla, mumutaw. Hilay lima met, mangadunong. <sup>3</sup> Hilay mumutaw, nangaget hilan kingki, noba homain hilan pakalan a hedden. <sup>4</sup> Noba hilay mangadunong, main hilan pakalan a hedden. <sup>5</sup> Haanin, ulita nibuyot yan nilumateng ye lakin magkahal, ket nipakatuloy hilay babalatang."

<sup>6</sup> "Ha bunak anan madeglem, nange lay pangha a wanae, 'Anti yaynay lakin ikahal! Haganaen yo yayna!' <sup>7</sup> Haanin, hilay mapo a babalatang, nimata hila. Ket intaladan lay kikingki la. <sup>8</sup> Noba hilay limay mutaw a babalatang,

hinabi la kanlan limay mangadunong, 'Atagan yo kayi man nin hedden yo, ta angkalep ana ye kingki mi.' "

<sup>9</sup> "Noba nakibat hilay mangadunong a babalatang, 'Agi! Ahe malyadi, ta huhton bengat kammi ye hedden mi. Makew kawoyna tanan manaliw.' <sup>10</sup> Ket hilay limay mumutaw a balatang, nakew hilan manaliw nin hedden a gawien la. Legan ampanaliw hila, nilumateng ya met ye lakin magkahal. Ket hilay limay mangadunong, inlamo na hilan lakin magkahal a hinumlep ha pagponiyan. Pamakahlep la, naileneb anay ilwangan."

<sup>11</sup> "Ha ahe nabuyot, nilumateng hilayna met ye limay balatang a mumutaw. Anti hila ha ilwah nin ilwangan a ampangha nin wanae, 'Kaka, Kaka, ilukatan mo kayi dayi ta-omen kayi makahlep!'" "

<sup>12</sup> "Noba nakibat yay lakin magkahal, 'Aya kawo yain? Ahe katawo katatanda.' "

<sup>13</sup> Haanin, hinabi na po Apo Jesus, "Kaya-bay lanang kawon nakahadya, ta ahe yo tanda ye mangaamot o odah nin pag-udong ko."

*Hiyay Pangilalayi tungkol ha Tatloy Iipoh a Binyanan nin Pilak*  
(Lucas 19:11-27)

<sup>14</sup> Hinabi na po Apo Jesus, "Hiyay pag-udong ko, ket mailalayi ya ha dinyag nin maghay taon mabatnang a makew ha mataang a lugal. Noba bayo ya inumalih, impadakit na hila po ye iipoh na boy impataya na kanlay pilak na.

<sup>15</sup> Balang magha kanlan iipoh na, binyan nan

alaga a mababa lan ipagpanapulan. Hiyay magha, binyan na yan liman libon palatan balitok. Hiyay magha, luway libo boy hiyay magha, malibo. Pangayadi, inumalih yayna. <sup>16</sup> Hiyay ipoh a binyanan nan limay libon palatan balitok, tampol na yan impanapulan. Ket nakatubo ya nin limay libo. <sup>17</sup> Wanabay met ye dinyag nan nabyayan nin luway libo. Nakatubo ya met nin luway libo. <sup>18</sup> Noba hiyay ipoh a nabyayan nin malibo, ket ingkutkot na ha luta ye palatan balitok a naipataya kana.”

<sup>19</sup> “Pangalabah nin nabuyot a panaon, nag-udong ya ye amo la. Ket impadakit na hilay iipoh na ta-omen na hila tepeten tungkol ha palatan balitok a impataya na kanla. <sup>20</sup> Hinumaley ya kana ye ipoh a pinatayaan nan limay libo. Hinabi na, ‘Apo, tiya ye liman libo a impataya mo kangko boy hiyay tubo na a liman libo.’ ”

<sup>21</sup> “Hinabi nan amo na, ‘Manged boy mapatayaan a ipoh, manged ye dinyag mo! Ulita mapatayaan ka nin makandin alaga, patayaan kata po nin mayayadet a alaga. Kaya-bay tayna ta maghayaghag kita.’ ”

<sup>22</sup> “Pangayadi, hiyay ipoh a pinatayaan nan luway libo, hinumaley ya met kana. Ket hinabi na, ‘Apo, tiya ye pilak mo a luway libo boy hiyay tubo na a luway libo.’ ”

<sup>23</sup> “Hinabi na met amo na, ‘Manged ye dinyag mo, mapatayaan kan ipoh! Ulita mapatayaan ka ha makandin alaga, ket patayaan kata po nin mayayadet a alaga. Kaya-bay tayna, ta maghayaghag kita.’ ”

24 “Haanin, hiyay maghay ipoh a pinatayaan nan malibo, hinumaley ya met kanan amo na. Ket hinabi na kana, ‘Apo, tanda kobay a homain kan ingalo, ampamupol ka nin ahe mo intanem boy ampakinabangan moy ahe mo nagbannogan. 25 Ket angkalimo ko kammo. Kaya-bay hiyay palata mon balitok, ingkutkot ko hila ha luta. Tiya ye palata mon balitok, bilewen mo!’ ”

26 “Hinabi nan amo na, ‘Maloke boy mahado kan ipoh! Tanda mo manayti a ampamupol akon ahe ko intanem boy ampakinabangan koy ahe ko nagbannogan. 27 Taket ta ahe mo imbangko ye palata kon balitok ta-omen ha pag-udong ko, main yayna dayin tubo?’ ”

28 “Haanin, hinabi nan amo kanlan kanayon a iipoh, ‘Kowen yoya kana ye papalata kon balitok, ta ibyay yo kanan main mapo a libo. 29 Ta hiyay taon mainan, ket mabyayan ya po nin malalabong boy umando ya po. Noba hiyay taon homainan, agya hiyay makandin anti kana, kowen ya po kana. 30 Ket yain a ipoh a homain hilbi, itapon yoya ha ilwah ha kalitehan, ta ihtew ya tumangih boy mangiinaet.’ ”

### *Hiyay Kalampuhan a Panuhga*

31 Hinabi nan Apo Jesus, “Hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, mag-udong ako lano a main kapalyadiyan a kalamo ko hilay kaganaan a anghil. Ket mikno ako ha madangal a pamiknoan. 32 Tiponen ko hila ha adapan ko ye kaganaan a tatao ihti ha babe-luta, ta payngilboen ko hila a omen ha pangilbo nin māgpahtol ha kambing boy tupa. 33 Hilay tatao



a nailalayi ha tupa, ket ikonin ko hila ha dapit wanan ko. Noba hilay nailalayi ha kambing, ket ikonin ko hila ha dapit odi ko.”

<sup>34</sup> “Pangayadi, hiko a Poon, habiyen ko kanlan tataon anti ha dapit wanan ko, ‘Makew kawo ihti, hikawon in-inged nan Bapa kon Dioh. Tawiden yo ye panakopan a naitaladan kanyo paibat po ha napalhowa ye babe-luta. <sup>35</sup> Ta ha nabitlan ako, pinakan yoko. Ha naplangan ako, pinainom yoko. Ha dinumayo ako kanyo, pinadagoh yoko ha baey yo. <sup>36</sup> Ha loh-ok ako, binadowan yoko. Ha naghakit ako, hinayhay yoko. Boy ha napidiho ko, kinewahan yoko.’ ”

<sup>37</sup> “Haanin, habiyen lan mangatoynong, a wanla, ‘Apo, nakano mi kan nakit a nabitlan, ket pinakan mika? Nakano mi kan nakit a naplangan, ket pinainom mika? <sup>38</sup> Nakano ka dinumayo kammi, ket pinadagoh mika boy nakano ka loh-ok, ket binadowan mika? <sup>39</sup> Nakano met a nakit mi kan ampaghakit, ket hinayhay mika boy nakapidiho, ket kinewahan mika?’ ”

<sup>40</sup> “Hiko a Poon, habiyen ko kanla, ‘Pakalengen yon manged ye habiyen ko! Ha dinyag yo yati kanlan pinakamaaypa a kakatongno ko, ket dinyag yoyna met kangko.’ ”

<sup>41</sup> “Pangayadi, habiyen ko met kanlan tataon anti ha dapit odi ko, ‘Hikawon tinuboyan nan Apo Dioh, pakataang kawo kangko! Ihtew kawo ha apoy a ahe angkalep a naitaladan kanan Satanas boy kanlan aanghil na. <sup>42</sup> Ta ha nabitlan ako, ahe yoko pinakan. Ha naplangan ako, ahe yoko pinainom. <sup>43</sup> Ha dinumayo ako kanyo, ahe yoko pinadagoh ha baey yo. Ha loh-ok ako,

ahe yoko binadowan. Ha ampaghakit ako boy nakapidiho, ahe yoko kinewahan.’ ”

<sup>44</sup> “Haanin, habiyen la met, ‘Apo, nakano mi kan nakit a nabitlan, naplangan, dinumayo kammi, loh-ok, ampaghakit o nakapidiho, ket ahe mi kan hinaglapan?’ <sup>45</sup> Ket ipakibat ko met kanla, ‘Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Ha ahe yo hila hinaglapan ye pinakamaaypa a kakatongno ko, ket hikoyna ye ahe yo hinaglapan.’ ”

<sup>46</sup> Hinabi na po Apo Jesus, “Ulin yati, hilatin tatao, ipalakew ko hila ha kapaduhaan a homain anggaan. Noba hilay mangatoyong, biyan ko hilan bi-ay a homain anggaan.”

## 26

### *Hiyay Tangka kanan Apo Jesus*

*(Marcos 14:1-2; Lucas 22:1-2; Juan 11:45-53)*

<sup>1</sup> Hiyay Apo Jesus, pangayadi nan iadal yatin kaganaan, hinabi na kanlan mānubong na,

<sup>2</sup> “Tanda yo a luluwa tanan mangaamot ket Pihtayna nin Pangihipan nin Pangiligtah. Hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ket maigawang lano kanlan tatao a angkahulog kangko ta-omen lako ipako ha kodoh.”

<sup>3</sup> Kananyatew a odah, hilay mānguna a pa-padi boy hilay tutoan Jujudio a mānungkolan, napaytipon hila ha mayadet a baey nan Caifas a pinakapoon a padi, <sup>4</sup> ta ampaytotongtongan la no way-omen laya dakpen ye Apo Jesus a

homain kanayon a makatanda haka laya ipapatey. <sup>5</sup> Hinabi la, “Noba ahe tawo igena ha pihta, ta maka magkagulo hilay tatao.”

*Hiyay Pangitiuh nin Pabango ha ō nan Apo Jesus*

*(Marcos 14:3-9; Juan 12:1-8)*

<sup>6</sup> Anti yay Apo Jesus ha badiyon Betania ha baey nan Simon a kinating hatew. <sup>7</sup> Legan ampakidungo yay Apo Jesus, hinumaley ya kana ye maghay babayin ampangaget nin pabangon mablin tubat a naikonin ha maghay botin alabahtodo.\* Ket intiuh na yay pabango ha ō nan Apo Jesus. <sup>8</sup> Hilay mānubong na, ha nakit lay dinyag nan babayi, napoot hila, a wanla, “Taket ta hinayang na yain a pabango? <sup>9</sup> Mailako ya dayi yain ha mayadet a alaga. Ket hiyay mapaglakoan, maibyay kanlan mangaidap.”

<sup>10</sup> Noba tanda nan Apo Jesus ye ampaytotong-tongan la. Kaya-bay hinabi na kanla, “Taket ta ampakibalabalaan yo yatin babayi? Manged ye dinyag na kangko. <sup>11</sup> Hilay mangaidap, lanang hilan anti kanyo noba hiko, ahe. <sup>12</sup> Intiuh nay pabango ha laman ko bilang pangitaladan ha pagkailbeng. <sup>13</sup> Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Agya way-ihtew man a lugal ihti ha babe-luta maipatanda ye Manged a Balita, ket maipatanda ya met ye dinyag nin yatin babayi kangko bilang panghipan kana.”

---

\* **26:7** *alabahtodo* ket maghan kalahi nin mablin dapah a maputi boy maholyaw ye kadih na.

*Hiyay Pangiopit nan Judas Iscariote kanan Apo Jesus*

*(Marcos 14:10-11; Lucas 22:3-6)*

<sup>14</sup> Haanin, hiyay Judas Iscariote a magha kanlan labinluway mānubong nan Apo Jesus, nakew ya kanlan mānguna a papadi. <sup>15</sup> Hinabi na, “Hinyay ibyay yo kangko no haglahan katawon mandakep kanan Jesus?”

Nakibat hila, “Biyan mi kan tatlompo a mital.”

Haanin, binyanan la yan tatlompo a mital. <sup>16</sup> Impabat ana kananyatew, ampangagad yayna nin panaon a mahaglahan na hilan mandakep kanan Apo Jesus.

*Hiyay Pandem nan Apo Jesus boy Mānubong na ha Pihtan Pangihipan nin Pangiligtah*

*(Marcos 14:21-22; Lucas 22:7-14; 22:21-23; Juan 13:21-30)*

<sup>17</sup> Ha unan mangaamot nin Pihtan Tinapay a Homain Pamalbag, hilay mānubong nan Apo Jesus, ket hinumaley hila kana, a wanla, “Wayihtew nayi ye labay mon pangitaladanan min pandem ha Pihtan Pangihipan nin Pangiligtah?”

<sup>18</sup> Nakibat yay Apo Jesus kanla, “Makew kawo ha banwan Jerusalem kanan taon hinabi ko kanyo. Ket habiyen yo kana, ‘Hinabi nan Maihtodo a madanon ana ye odah na. Ket ihti ha baey mo ye labay na a pandem na ha Pihtan Pangihipan nin Pangiligtah a kadungo na hilay mānubong na.’ ”

<sup>19</sup> Ket hilay mānubong na, hinubong la ye bilin nan Apo Jesus. Ket intaladan lay pandem na ha Pihtan Pangihipan nin Pangiligtah.

<sup>20</sup> Ha madeglem ana, hiyay Apo Jesus boy hilay labinluwan mānubong na, dinumongo hilayan mangan ha lamihaan. <sup>21</sup> Legan ampangan hila, hinabi nan Apo Jesus kanla, “Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Magha lano kanyo ye mangiopit kangko.”

<sup>22</sup> Hilay mānubong na, nalele hila. Ket balang magha kanla, nanepet kana, “Apo, hiko nayi yatew?”

<sup>23</sup> Nakibat yay Apo Jesus kanla, “Hiyay kadlan kon ampangidede nin tinapay ha kulo, hiyabay ye mangiopit kangko. <sup>24</sup> Hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao ket katapulan a matey a omen ha naihulat a Habi nin Dioh. Noba kakaingalo yay taon mangiopit kangko. Mamanged po dayi a ahe yayna nianak.”

<sup>25</sup> Haanin, hiyay Judas a nangiopit kana, nanepet ya met, “Maihtodo, hiko nayi yatew?”

Nakibat yay Apo Jesus kana, “Hinabi moyna.”

*Hiyay Pinagkalaman boy Pinagkadaya nan Apo Jesus*

*(Marcos 14:22-26; Lucas 22:14-20; 1 Corinto 11:23-25)*

<sup>26</sup> Legan ampangan hila, hiyay Apo Jesus, nangwa yan tinapay. Ket pinahalamatan naya kanan Apo Dioh. Pangayadi, binih-ilbih-il na haka na inggawang kanlan mānubong na, a wana, “Kowen yo yati boy kanen yo. Yati ye pinagkalaman ko.”

<sup>27</sup> Pangayadi, nangwa ya po nin maghay bahon alak ubah. Pinahalamatan naya kanan Apo Dioh haka na inggawang kanlan mānubong

na, “Hikawon kaganaan, inomen yo yati. <sup>28</sup> Ta yati ye pinagkadaya ko a maibuhboh ha kapatawadan nin kakahalanan nin malabong a tatao. Yati ye pamapteg nin bayon kahundoan nan Apo Dioh ha tao. <sup>29</sup> Habiye ko kanyo a ahe akoynan minom nin alak ubah angga ha mangamot a mapagkalamo katawo ha panakopan nan Bapa kon Dioh.”

<sup>30</sup> Ket nagkanta hilan panggalang kanan Apo Dioh. Pangayadi, nakew hilayna ha Mapantay nin Oolibo.

*Impatanda nan Apo Jesus ye Pangibudi nan Pedro kana*  
(*Marcos 14:27-31; Lucas 22:31-34; Juan 13:36-38*)

<sup>31</sup> Legan angkumodang hila, hinabi nan Apo Jesus kanlan mānubong na, “Kananyatin made- glem, hikawon kaganaan, ket lakwanan yoko, ta wanae ye naihulat a Habi nin Dioh, ‘Pateyen ko yay pahtol, ket maahwag hilay tutupa.’† <sup>32</sup> Noba lano ha mabi-ay akon uman, mauna ko kanyo ha plobinhiyan Galilea.”

<sup>33</sup> Haanin, hinabi nan Pedro kanan Apo Jesus, “Apo, agya lakwanan la kan kaganaan, noba hiko, ahe kata bega lakwanan!”

<sup>34</sup> Hinabi nan Apo Jesus kana, “Pakaleng-en mon manged ye habiye ko kammo. Bayo ya tumnoy ye tandang haanin a made- glem, nikatlo mo koynan imbudi.”

---

† **26:31** Zacarias 13:7.

<sup>35</sup> Noba hinabi nan Pedro, “Agya lamo mo kon matey, ahe kata bega ibudi.” Wanabay met ateed ye hinabi lan kaganaan a mānubong na.

*Hiyay Pamakew nan Nakigwang Apo Jesus  
(Marcos 14:32-42; Lucas 22:39-46)*

<sup>36</sup> Pangayadi, hiyay Apo Jesus boy hilay mānubong na, nakew hilayna ha lugal a anhabtan Getsemani. Ha niabot hilayna ihtew, hinabi na kanlan mānubong na, “Mikno kawo ihti, ta makew akon makigwang ihtew.”

<sup>37</sup> Inlamo na yay Pedro boy hilay luway aanak nan Zebedeo. Haanin, hiyay Apo Jesus, tubat ye kalelean na boy angkayoot yayna. <sup>38</sup> Hinabi na kanla, “Ba-mon ikamatey koynay kalelean ko. Ihti kawo po boy lamoan yo kon magpoyat.”

<sup>39</sup> Ha nitaang yaynan makandi ye Apo Jesus, nilumukob yan nakigwang, a wana, “Bapa ko, no malyadi dayi, alihen mo yatin pamaidap a dihaen ko. Noba aliwan kalabayan ko ye mahumbong, no aliwan hiyay kalabayan mo.”

<sup>40</sup> Pangayadi, inudong na hilan Apo Jesus ye tatlon mānubong na. Ket natalngan na hilan angkatuloy. Hinabi nan Apo Jesus kanan Pedro, “Ahe yo nayi maikpe ye ahe matuloy, agya maghay odah bengat?” <sup>41</sup> Magpoyat kawo boy makigwang ta-omen kawo ahe mahambot nin tukho. Ha nakem yo, nakahadya kawon manubong, noba makapey ye laman yo.”

<sup>42</sup> Tinumaang yan uman ye Apo Jesus. Ket nakigwang ya, “Bapa ko, no katapulan a madihaan ko yatin pamaidap, kalabayan mo ye

mahumbong.” <sup>43</sup> Pangayadi, inudong na hilayna man ye mānubong na. Ket nalatngan na hilayna man a angkatuloy, ta makakatuloy hilaynan tubat.

<sup>44</sup> Ha ikatlon ukdo, hiyay Apo Jesus, tinumaang yayna man. Ket nakigwang ya nin omen met ateed ha unan pakigwang na. <sup>45</sup> Pangayadi, inudong na hilayna man ye mānubong na. Ket hinabi na kanla, “Angkatuloy kawo po boy ampagpainawa? Bilewen yo! Naabot ana ye odah a hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ket maigawang kanlan tataon māgkahalanan. <sup>46</sup> Mimata kawo! Tawoyna! Ta anti yayna ye taon nangiopit kangko.”

*Hiyay Pandakep kanan Apo Jesus*

*(Marcos 14:43-50; Lucas 22:47-53; Juan 18:3-12)*

<sup>47</sup> Legan ampaghabi ya po ye Apo Jesus, hiyay Judas a magha kanlan labinluwan mānubong na, ket nilumateng yan main lamo a malabong a tataon ampangaget nin keya boy pamadog. Intubol la hilan mānguna a papadi boy tutoan Jujudio a mānungkolan. <sup>48</sup> Yati ye pagkakitan a hinabi nan Judas kanlan kalalamoan na no ayay dakpen la, “Hiyay umaan ko ye dakpen yo.” <sup>49</sup> Ket hiyay Judas, hinaleyan na yay Apo Jesus. Ket hinabi na kana, “Manged a madeglem, Maihtodo.” Ket inumaan nay pingipingi na.

<sup>50</sup> Hinabi nan Apo Jesus kana, “Diyagen moyna ye tiki mo.” Haanin, hilay kalalamoan nan Judas, hinaleyan la yaynan dinakep ye Apo Jesus.

<sup>51</sup> Ket hiyay magha kanlan mānubong nan



Apo Jesus, binagot nay keya na. Tinaya na yay ipoh nin pinakapoon a padi. Ket napunggohan yan talinga. <sup>52</sup> Hinabi nan Apo Jesus, “Igoma moy keya mo. Ta hiyay ampanggawi nin keya, matey ya met ha keya. <sup>53</sup> Ahe mo nayi tanda a no makigwang ako kanan Bapa kon Dioh, ket tampol nan itubol ye libo-libon anghil na? <sup>54</sup> Noba no diyagen ko yatew, way-omen po matupad ye anti ha naihulat a Habi nin Dioh a katapulan malyadi?”

<sup>55</sup> Haanin, hiyay Apo Jesus, hinabi na kanlan tatao, “Tolihan ako nayi, ta impangaget yo kon keya boy pamadog? Minamangaamot akon ampangiadal ha mahlang nin Timplo. Taket ta ahe yoko dinakep ihtew? <sup>56</sup> Noba nalyadi yatin kaganaan ta-omen matupad ye impahulat nan Apo Dioh kanlan popodopita na hatew.” Haanin, hilay kaganaan a mānumbong na, nilakwanan la yay Apo Jesus boy tinumakah hilayna.

*Hiyay Pangiadap la kanan Apo Jesus ha Panuh-  
gaan lan Jujudio*

*(Marcos 14:53-63; Lucas 22:54-55; 22:63-71;  
Juan 18:13-14; 18:19-24)*

<sup>57</sup> Pangayadi, inlakew la yay Apo Jesus ha baey nan Caifas a pinakapoon a padi. Ket hilay mamaihtodo nin Bibilin boy tutoan Jujudio a mānungkolan, naytipon hila ihtew. <sup>58</sup> Hiyay Pedro, anhumumbong ya ha aliwan minga mataang. Ket ha anti yayna ha mahlang nin baey nin pinakapoon a padi, nakiikno ya kanlan māgbantay, ta an-imatonan na no hinyay diyagen la kanan Apo Jesus. <sup>59</sup> Haanin,

hilay mānguna a papadi boy hilay kaganaan a mānungkolan ha Panuhgaan lan Jujudio, nanapul hilan tihtigo a maghabin katagowan laban kanan Apo Jesus ta-omen laya maipapatey. <sup>60</sup> Noba homain hilan nakit a hangkan nin pamateyan la kana, agya malabong hilay tihtigo a naghabin katagowan laban kana. Ha kalampuhan, main luway tao a hinumaley. <sup>61</sup> Ket hinabi la, “Yatin tao, hinabi na, ‘Mababa kon agwaten yatin Timplo nan Apo Dioh. Ket ha loob nin tatloy mangaamot, ipaideng ko yan uman.’ ”

<sup>62</sup> Haanin, hiyay pinakapoon a padi, nideng ya. Ket tinepet na yay Apo Jesus, “Homain ka lawen maipakibat ha bada la a laban kammo?”

<sup>63</sup> Noba ahe ya nakibat ye Apo Jesus.

Ket hinabi nayna man nin pinakapoon a padi, “Ha ngalan nan Apo Dioh a angkabi-ay, habiyen mo kammi haanin no hika ye Cristo a Anak nin Dioh.”

<sup>64</sup> Nakibat yay Apo Jesus kana, “Hinabi moyna! Ket yati ye habiyen ko kanyon kaganaan. Hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, makit yoko a ampikno ha dapit wanan nan Makapalyadiyan a Dioh. Boy ha pag-udong ko, makit yoko ha owep a an-umaypa a ibat ha langit.”

<sup>65</sup> Pamakange nan pinakapoon a padi yatew, napoot yan tubat, giniwak nay bado na, ket hinabi na, “Ampahalumbangan na yay Apo Dioh! Ahe tawoyna katapulan nin kanayon po a mamapteg. Nange yoyna a ampahalumbangan na yay Apo Dioh, ta impadiho nay hadili na kana.

<sup>66</sup> Hinya awod ye iuhga yo kana?”

Nakibat hilay tatao kana, “Katapulan yan matey.”

<sup>67</sup> Haanin, linod-an lay lupa nan Apo Jesus boy dinihmog laya. Legan napedengan ya, tinampaling la yan kanayon <sup>68</sup> haka la hinabi kana, “No hika ye Cristo, pal-eban mo man kammi no ayay nanampaling kammo!”

*Hiyay Pangibudi nan Pedro kanan Apo Jesus  
(Marcos 14:66-72; Lucas 22:56-62; Juan 18:15-18; 18:25-27)*

<sup>69</sup> Hiyay Pedro, anti yan ampikno ha mahlang nin baey nan pinakapoon a padi. Haanin, main met maghay babayi ihtew a ipoh. Hinumaley yan naghabi kana, “Kalamo naka met Jesus a taga Galilea.”

<sup>70</sup> Noba hiyay Pedro, imbudi naya ha adapan lan kaganaan a anti ihtew, a wana, “Ahe ko tanda ye anhabiyen mo.” <sup>71</sup> Haanin, hiyay Pedro, nakew ya ha gilid ilwangan nin alad. Ket nakit yan kanayon a babayin ipoh. Hinabi nan babayi kanlan tataon anti ihtew, “Yatin tao, kalamo na yay Jesus a taga Nazaret.”

<sup>72</sup> Ket imbudi na yayna man Pedro, “Agya matey ako, ahe koya katatanda yain a tao!”

<sup>73</sup> Ha ahe nabuyot, hilay tataon anti ihtew a ampideng, hinumaley hila kanan Pedro. Ket hinabi la kana, “Petegbay a magha ka met kanlan kalamo nan Jesus, ta angkatandaan miya ha paghabi mo.”

<sup>74</sup> Hiyay Pedro, hinabi na, “Hi, ahe! Agya matey ako haanin, ahe koya katatanda yain a tao.” Kapipikhaan, tinumnoy yay tandang.

<sup>75</sup> Ket naihipan nay hinabi nan Apo Jesus hatew, “Bayo ya tumnoy ye tandang, ket nikatlo mo koynan imbudi.” Ket hiyay Pedro, inumalih ya ha mahlang. Ket tinumangih yan malaem.

## 27

*Hiyay Pangilakew la kanan Apo Jesus kanan Gobilnadol Pilato*

*(Marcos 15:1; Lucas 23:1-2; Juan 18:28-32)*

<sup>1</sup> Kabekahan, ha mahanibhanib po, hilay kaganaan a mānguna a papadi boy hilay tutoan Jujudio a mānungkolan, naytongtongan la no way-omen la yan ipapatey ye Apo Jesus. <sup>2</sup> Binalol lay gamet nan Apo Jesus. Ket inlakew laya kanan Gobilnadol Pilato.

*Hiyay Pagkamatey nan Judas Iscariote*

*(Didiyag 1:18-19)*

<sup>3</sup> Haanin, hiyay Judas Iscariote a nangiopit kanan Apo Jesus, ha natandaan nan nauhgaan yan matey ye Jesus, naghehe ya ha dinyag na. Kaya-bay in-udong nay tatlombo a mital kanlan mānguna a papadi boy kanlan tutoan Jujudio a mānungkolan. <sup>4</sup> Hinabi na kanla, “Nagkahalanan ako, ta in-opit ko yay maghay taon homain kahalanan.”

Noba hinabi la kana, “Hi! Baala ka payna ha hadili mo. Homain kayinan pakibalabalaan kammo.”

<sup>5</sup> Haanin, hiyay Judas, inhabol nay tatlombo a mital ihtew ha Timplo. Pangayadi, inumalih yayna. Ket nagbikke ya.

<sup>6</sup> Ket hilay mānguna a papadi, pinulot lay mital boy hinabi la, “Ahe tawo malyadin ikonin yati ha pangikunaan nin pilak ha Timplo, ta bayad nin bi-ay nin maghay tao yati. Ket bawal yain ha Bibilin.” <sup>7</sup> Kaya-bay napaykahundoan la a ihaliw laynan bengat nin luta nan mānyag nin koden, ta diyagen lan pangilbengan nin nangamatey a dadayohan. <sup>8</sup> Kaya-bay anggayna haanin, yatin luta ket anhabtan yan “Luta nin Daya.”

<sup>9</sup> Ha wanabay, natupad ye hinabi nan podopita Jeremias hatew, a wanae, “Kingwa lay tatlombo a mital, ta yati ye napaykahundoan lan Israelita a alaga nin bi-ay na. <sup>10</sup> Ket inhaliw lan luta nan mānyag nin koden, ta yatew ye imbilin nan Apo Dioh kangko.”\*

*Hiyay Panlitih nan Gobilnadol Pilato kanan Apo Jesus*

*(Marcos 15:2-5; Lucas 23:3-5; Juan 18:33-38)*

<sup>11</sup> Ket ha in-adap la yaynay Apo Jesus kanan Gobilnadol Pilato, tinepet naya, “Hika nayi ye Poon lan Jujudio?”

Nakibat yay Apo Jesus, “Hikaynay naghabi.”

<sup>12</sup> Noba ha binadaan la yan tutoan Jujudio a mānungkolan boy mānguna a papadi ye Apo Jesus, ahe yan bega nakibat. <sup>13</sup> Kaya-bay hiyay Gobilnadol Pilato, tinepet na yayna man, “Malabong ye bada la laban kammo. Ahe mo nayi nange?”

<sup>14</sup> Noba hiyay Apo Jesus, ahe ya nakibat. Kaya-bay nagtaka yan tubat ye Gobilnadol Pilato.

---

\* **27:10** Zacarias 11:12-13.

*Hiyay Panuhga nin Kamateyan kanan Apo Jesus*

*(Marcos 15:6-15; Lucas 23:13-25; Juan 18:39-19:16)*

<sup>15</sup> Hiyay Gobilnadol Pilato, tepe Pihtan Pangihipan nin Pangiligtah, ket ugali nayna ye mamalihway nin maghay pidiho a awoken lan tatao.

<sup>16</sup> Ket kananyain a panaon, main met maghay pidiho a nagngalan Barabbas a kamatandaan ha panyag na nin maloke. <sup>17</sup> Ha naytitipon hilayna ye tatao, nanepet yay Gobilnadol Pilato kanla, “Ayay labay yon palihwayen ko? Hiyay Barabbas o hiyay Jesus a anhabtan Cristo?” <sup>18</sup> Wanabay ye tepet nan Gobilnadol Pilato, ta tanda na a inlakew la yay Apo Jesus kana uli ha ibeg la.

<sup>19</sup> Haanin, legan ampikno ya po ye Gobilnadol Pilato ha pamiknoan nin mānuhga, impahabi nan ahawa na kana ye wanae, “Adi mo ampakibalabalaan yain a taon homain kahalanan, ta nanaynep ako. Ket ha taynep ko, angkayoot akon tubat uli kana.”

<sup>20</sup> Noba hilay mānguna a papadi boy hilay tutoan Jujudio a mānungkolan, inggaygay la hilay malabong a tatao a hiyay Barabbas ye awoken lan palihwayen nan Gobilnadol Pilato. Ket hiyay Apo Jesus, ipapatey naya. <sup>21</sup> Haanin, hiyay Gobilnadol Pilato, tinepet na hilayna man, “Aya kanlan luwa ye labay yon palihwayen ko?”

“Hiyay Barabbas,” wanla.

<sup>22</sup> Tinepet na hilayna man, “Hinya awod ye diyagen ko kanan Jesus a anhabtan Cristo?”

Nakibat hilan kaganaan, “Ipako ya ha kodoh!”

23 “Taket? Hinyay kalok-an a dinyag na?” wanan Gobilnadol Pilato.

Noba lalo layna ingat impakakhaw ye nangha, a wanla, “Ipako ya ha kodoh!”

24 Ha naimatonan nan Gobilnadol Pilato a homain yaynan madyag, ta angkagulo hilaynay tatao, namakwa yan lanom. Ket inuyahan nay gamet na ha adapan lan tatao boy hinabi na, “Homain akon pakibalabalaan ha pagkamatey na yatin tao. Hikawoy makibat.”

25 Nakibat hilay tatao, “Awo, hikayi boy hilay aanak mi ye makibat ha pagkamatey na.”

26 Haanin, hiyay Gobilnadol Pilato, pinalihway na yay Barabbas. Noba hiyay Apo Jesus, impalatiko naya haka na inggawang kanlan huhundaloh ta-omen laya ipako ha kodoh.

*Hiyay Pangilungolungo lan Huhundaloh kanan Apo Jesus*

*(Marcos 15:16-20; Juan 19:2-3)*

27 Haanin, hilay huhundaloh, inlakew la yay Apo Jesus ha palahyo nan Gobilnadol. Ket pinalibotan la yan kaganaan a kalalamoan lan huhundaloh. 28 Niloh-okan la yay Apo Jesus haka la yan pinabadowan nin kadih matibya a omen ha badon poon. 29 Nangwa hilan kawat a madiwi. Ket dinyag la yan ba-mon kodona haka la ingkodona kana. Boy pinagemgeman laya po ha dapit wanan gamet na nin tambo a ba-mon teken nin poon. Pangayadi, nanalimukod hila ha adapan na haka la yan inlungolungo, a wanla, “Yehey! Minged ye Poon lan Jujudio!”

30 Pangayadi, linulud-an laya boy kingwa lay

pinagkateken na haka la piuman-uman a pinatok ye ō na. <sup>31</sup> Pangayadi la yan inlungolungo ye Apo Jesus, niloh-ok la ye impabado la kana haka la yan imbadon uman kana ye bado na. Pangayadi, inlakew laya ha ilwah nin banwa ta-omen la yayna ipako ha kodoh.

*Hiyay Pangipako la kanan Apo Jesus ha Kodoh  
(Marcos 15:21-32; Lucas 23:26-43; Juan 19:17-27)*

<sup>32</sup> Ha anlumwah hilayna ha banwa, nahagana la yay maghay laki a nagngalan Simon a taga Cirene. Ket impilit lan impabatay kana ye pagkodoh nan Apo Jesus. <sup>33</sup> Ket niabot hila ha lugal a anhabtan Golgotha. Hiyay labay habiyen, “Lugal nin Bungo.” <sup>34</sup> Hiyay Apo Jesus, binyan la yan alak a nahalean aplo. Noba ha natawayan naya, ahe na in-itlen.

<sup>35</sup> Hilay huhundaloh, ha impako la yaynay Apo Jesus ha kodoh, pinaydadakayan lay babado na makauli ha pandaw-an ta-omen la matandaan no ayay makwa nin magha boy magha kanla. <sup>36</sup> Pangayadi, nikno hila, ta bantayan la yaynay Apo Jesus. <sup>37</sup> Ket ha dapit tagay nin ō na, nangikonin hila nin nakaihulatan nin bada kana a wanae, “YATI YE JESUS A POON LAN JUJUDIO.” <sup>38</sup> Main met luway tulihan a kadlan nan Apo Jesus a impako la ha timaghay kodoh. Hiyay magha, ha dapit wanan na. Ket hiyay magha met, ha dapit odi na.

<sup>39</sup> Hilay tataon anhumapid ihtew, ampameyeng-peyeng hilan ampangilungolungo kana, a wanla, <sup>40</sup> “Aliwa nayi a hinabi mo a



agwaten moy Timplo, ket ha loob nin tatloy mangaamot, ipaideng mo yan uman? Higi man awod! No peteg a hika ye Anak nin Dioh, lumumbah ka man ihen ha kodoh, ta iligtah moy hadili mo!”

<sup>41</sup> Hilay mānguna a papadi, mamaihtodo nin Bibilin boy tutoan Judio a mānungkolan, an-ilungolungo laya met, a wanla, <sup>42</sup> “Nangiligtah yan kanayon, noba ahe na mababa a iligtah ye hadili na. Aliwa nayi a hiya ye Poon nin Israel? No makalumbah ya ihen ha kodoh, mamteg kayina kana. <sup>43</sup> Napataya ya kanan Apo Dioh boy anhabiyen na a hiyabay ye Anak nin Dioh. Higi man awod, bilewen tawo man no peteg a iligtah na yan Apo Dioh haanin.” <sup>44</sup> Ket agya hilay tutulihan a kadlan nan naipako ha kokodoh, ket inlungolungo laya met ye Apo Jesus.

*Hiyay Pagkamatey nan Apo Jesus*

*(Marcos 15:33-41; Lucas 23:44-49; Juan 19:28-30)*

<sup>45</sup> Ha kauugtowan ana, nilumiteh yan kaganaan yatew a lugal anggayna ha alah tidih nin mahilem. <sup>46</sup> Ha alah tidih ana nin mahilem, nangha yan makhaw ye Apo Jesus ha habin Aramaic, a wana, “Eli, Eli, lema sabachthani?” Hiyay labay habiyen, “Dioh ko, Dioh ko, taket ta pinaolayan moko?”†

<sup>47</sup> Pamakange la yatew nin tatao a ampideng ihtew, hinabi la, “An-ingaten na yay podopita Elias.” <sup>48</sup> Hiyay magha kanla, nayew yan nangwa nin ihpongha haka na indede ha maahem a alak

---

† 27:46 Kakanta 22:1.

haka na inhipit ha tampoh nin palat haka na impahephep kanan Apo Jesus. <sup>49</sup> Noba hinabi lan kanayon, “Paolayan moya, ta bilewen tawo man no lumateng yay Elias ta-omen naya iligtah.” <sup>50</sup> Haanin, hiyay Apo Jesus, nangha yayna man nin makhaw. Pangayadi, naboytoan yaynan angeh.

<sup>51</sup> Ket kananyatew met ateed, hiyay makugpan tabing ha loob nin Timplo, ket nagiwak yan nagitna paibat ha tagay anggan aypa. Nanlayon boy nangapapaka ye dadapah. <sup>52</sup> Nangalukatan ye bibito boy nabi-ay hilan uman ye malabong a pagtao nin Dioh a nangamatey hatew. <sup>53</sup> Ket nilumwah hila ha bibito. Ket ha nabi-ay yan uman ye Apo Jesus, nakew hila ha banwan Jerusalem. Ket malabong a tatao ye nakakit kanla.

<sup>54</sup> Ket hiyay kapitan boy hilay huhundaloh na a ampagbantay kanan Apo Jesus, ha nanlayon boy ha nakit lay kaganaan a nalyadi, nalimowan hilan tubat. Kaya-bay hinabi la, “Petegbay a Anak yan Dioh!”

<sup>55</sup> Ha aliwan minga mataang, main malabong a babayi ye ampagimaton nin angkalyadi kanan Apo Jesus. Hilabay ye hinumumbong boy naghilbi kana paibat ha plobinhiyan Galilea. <sup>56</sup> Kabilang kanla ye Maria a taga Magdala, Maria a indo nan Santiago boy Jose boy hiyay ahawa nan Zebedeo.

*Hiyay Pangilbeng kanan Apo Jesus  
(Marcos 15:42-47; Lucas 23:50-56; Juan 19:38-42)*

<sup>57</sup> Ket ha andudumeglem ana, nilumateng yay maghay mabatnang a tao a nagnalan Jose a taga Arimatea. Magha ya met a mānubong nan Apo Jesus. <sup>58</sup> Nakew ya kanan Gobilnadol Pilato boy inawok na kana a hiyayna ye mangilbeng ha bangkay nan Apo Jesus. Ket imbilin na met nin Gobilnadol Pilato a ibyay la kana. <sup>59</sup> Kaya-bay kingwa naynan Jose ye bangkay. Ket pinutot na yan tapih a lino a malinih <sup>60</sup> haka na in-ihlep ha bayon inyukib a pangilbengan. Pangayadi, intulin naynan inleneb ye mayadet a dapah ha ilwangan nin pangilbengan haka ya inumalih. <sup>61</sup> Hiyay Maria a taga Magdala boy hiyay maghay Maria, anti hila met ihtew a ampikno ha adapan nin pinangilbengan.

*Hilay Māgbantay ha Pinangilbengan kanan Apo Jesus*

<sup>62</sup> Kabekahan ha Mangaamot nin Pagpainawa, hilay mānguna a papadi boy hilay Papariseo, nakew hila kanan Gobilnadol Pilato. <sup>63</sup> Ket hinabi la, “Gobilnadol, naihipan mi a ha angkabi-ay ya po yain a mānalingo, hinabi na, ‘Pangalabah nin tatloy mangaamot, mabi-ay akon uman.’ <sup>64</sup> Kaya-bay awoken mi kammo a bilinan mo hilay huhundaloh mo a pakabantayan la yan manged ye nangilbengan kana anggan malabah ye tatloy mangaamot. Ta maka takawen la yan mānubong na ye bangkay na haka la ibalita a nabi-ay yan uman. No wanabay ye malyadi, ket lumalo yatin panalingo dinan ha una.”

<sup>65</sup> Noba hinabi nan Gobilnadol Pilato kanla, “Kokawoyna. Mangwa kawon huhundaloh

boy pabantayan yon manged ye nangilbengan.”  
<sup>66</sup> Ket nakew hilayna ha nangilbengan. Ha niabot hilayna ihtew, minalkaan la yay dapah a pinanleneb ha nangilbengan ta-omen la matandaan no main manlukat. Boy nangibantak hila nin nangaanon bantay.

## 28

### *Hiyay Pagkabi-ay nan Uman Apo Jesus (Marcos 16:1-10; Lucas 24:1-12; Juan 20:1-10)*

<sup>1</sup> Pangalabah nin Mangaamot nin Pagpainawa, ha pahanib nin Domingo, hiyay Maria a taga Magdala boy hiyay maghay Maria, nakew hila ha nangilbengan kanan Apo Jesus. <sup>2</sup> Haanin, kapipikhaan nanlayon nin makhaw, ta hiyay anghil nin Dioh, inumaypa yan ibat ha langit. Ket intulin na yay mayadet a dapah a pinanleneb ha nangilbengan haka naya iniknoan. <sup>3</sup> Hiyay lupa na, ampakapulag ya a ba-mon henag kilat boy hiyay bado na, tubat ye kaputian. <sup>4</sup> Ket hilay māgbantay, ha nakit la yay anghil, namigpig hilan nangapuang a ba-mon natey, uli ha tubat a limo la.

<sup>5</sup> Haanin, hiyay anghil, hinabi na kanlan babayi, “Adi kawo angkalimo. Tanda ko a antapulen yo yay Apo Jesus a impako ha kodoh. <sup>6</sup> Ahe yayna ihti. Nabi-ay yaynan uman a omen ha hinabi na kanyo hatew. Higi, makew kawo ihti, ta bilewen yoy nangikunaan nin bangkay na. <sup>7</sup> Kokawoyna kanlan mānumbong na, ta habiyen yo kanla a nabi-ay yaynan uman boy

muna yayna ha Galilea. Ihtewbay yo yayna makit. Wanabay tana ye mahabi ko kanyo.”

<sup>8</sup> Haanin, tampol hilaynan inumalih ha nangilbengan. Ket agya angkalimo hila, angkaaliket hila uli ha imbalita nin anghil. Nayew hilan nakew kanlan mānubong nan Apo Jesus ta-omen la ibalita ye nalyadi.

<sup>9</sup> Legan ampayew hila, hinagana na hilan Apo Jesus. Hinabi na kanla, “Kumohta kawoyna?” Hinumaley hila kana. Ket ginemgeman lay bitih na a nanggalang kana. <sup>10</sup> Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanla, “Adi kawo angkalimo. Kokawoyna kanlan kakatongno ko. Ket habiyen yo kanla a makew hilayna ha Galilea. Ket ihtew lako makit.”

### *Hiyay Imbalita lan Māgbantay*

<sup>11</sup> Pamikuyot lan luway babayi, hilay ano kanlan māgbantay ha nangilbengan, ket nakew hila met ha banwan Jerusalem. Ket imbalita la kanlan mānguna a papadi ye kaganaan a nalyadi.

<sup>12</sup> Haanin, hilay mānguna a papadi, nakitipon hila kanlan tutoan Jujudio a mānungkolan. Ket naytotongtongan la a oy-oyen la hilan mayadet a alaga nin pilak ye māgbantay. <sup>13</sup> Hinabi la kanla, “Ibalita yo a legan angkatuloy kawo ha madeglem, nilumateng hilay mānubong nan Jesus. Ket tinakaw la yay bangkay na. <sup>14</sup> Ket no matandaan nan Gobilnadol yati, hikayinay baala a mangipalinaw kana ta-omen kawo ahe mapano.” <sup>15</sup> Haanin, hilay māgbantay, tinanggap lay mayadet a alaga nin pilak a pinangoy-oy la kanla. Pangayadi, hinabi la met nin māgbantay

ye impahabi la kanla. Kaya-bay angga haanin, wanabay po ye anhabiyen lan Jujudio.

*Napakit yay Apo Jesus kanlan Mānumbong na (Marcos 16:14-18; Lucas 24:36-49; Juan 20:19-23; Didiyag 1:6-8)*

<sup>16</sup> Haanin, hilay labinmaghan mānumbong nan Apo Jesus, nakew hilayna ha Galilea ha mapantay a hinabi nan Apo Jesus a lakwen la. <sup>17</sup> Ket ha nakit la yay Apo Jesus, nanggalang hila kana. Noba main nangaano kanla ye ampagluwaluwa a hiyabay ye Apo Jesus. <sup>18</sup> Haanin, hiyay Apo Jesus, hinumaley ya kanla. Ket hinabi na, “In-ibyay nayna kangkon Bapa ko ye kaganaan a kapalyadiyan ha langit boy ihti ha babe-luta. <sup>19</sup> Kaya-bay lakwen yo hilay tatao ha kaganaan a nanahyon ihti ha babe-luta, ket diyagen yo hilan mānumbong ko. Bawtihmowan yo hila ha ngalan nan Bapa, Anak, boy Ihipiditon Dioh. <sup>20</sup> Adalan yo hilan manumbong ha kaganaan a imbilin ko kanyo. Pakaihipen yo yati. Lanang yo kon kalamo angga ha kalampuhan nin babe-luta.”

## **Ayta Abellen**

### **Ayta, Abellen: Ayta Abellen (New Testament+)**

copyright © 2020 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ayta, Abellen

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-11

---

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

05a1bfd1-4534-5761-ade7-123a56da354c